

POLSKA GOSPODARCZA

TYGODNIK, WYDAWANY PRZY POPARCIU MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU
ORAZ MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA I REF. ROLN., KOMUNIKACJI, POCZT I TELEGRAFÓW

WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	STR.		STR.
O POLITYCE KOMPENSACYJNEJ — <i>S. FR. KR.</i>	401	ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE	421
KAPITAŁY ZAGRANICZNE W SPÓLKACH AKCYJ- NYCH W POLSCE — <i>J. TUSZYŃSKA</i>	405	Ruch w porcie gdańskim w lutym 1932 r. <i>A. R.</i>	
NADZWYCZAJNA DANINA MAJĄTKOWA — <i>J. U.</i>	407	KRONIKA BIEŻĄCA:	
ŻYCIE GOSPODARCZE:		PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	422
Wyniki rządowej akcji zniżki cen przemysłowych		NOWE SPÓŁKI AKCYJNE	422
SPRAWY GOSPODARCZE W IZBACH USTAWO- DAWCZYCH	411	TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓLKACH AKCYJNYCH	423
GÓRNICTWÓ I PRZEMYSŁ:		SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
GÓRNICTWÓ WĘGLOWE	413	PODATKI I OPŁATY	423
PRZEMYSŁ NAFTOWY	414	KREDYT	424
Kopalnictwo naftowe w 1932 r.		Obrót pieniężny i bezgotówkowy w 1932 r.	
PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY	415	Gieldy pieniężne w 1932 r.	
ROLNICTWÓ	416	RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	427
Dalsze prace nad rozszerzeniem zbytu krajowych surowców ro- ślinnych — <i>Cz. St.</i>		Z BANKU POLSKIEGO	428
Trzeci Ogólnopolski Zjazd Fachowo-Rolniczy		PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
HANDEL:		PLAN KEYNESA — <i>DR. T. Ł.</i>	429
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	418	SPADEK SPOŻYCIA ŚWIATOWEGO — <i>ST. K.</i>	431
RYNEK AKCYJNY	418	KRONIKA ZAGRANICZNA:	
KOMUNIKACJA I TRANSPORT	419	OGÓLNE	432
Nowe taryfy na przesyłki drobnicowe, ekspresowe i bagażowe— <i>J. G.</i>		FRANCJA	432
Wypadki na P. K. P. — <i>J. G.</i>		ANGLJA	433
		MANDŻURJA	433
		Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	433

O POLITYCE KOMPENSACYJNEJ

POLITYKA kompensacyjna Polski ma na celu zwiększenie wywozu przynajmniej do rozmiarów przywozu w obrocie handlowym z krajami zamorskimi (pozaeuropejskimi). Jakkolwiek zadaniem tej polityki jest zwiększenie wzmiankowanego wywozu, to jednak jako jej skutek może nastąpić zmniejszenie przywozu z krajów zamorskich (ewentualnie połączone z przesunięciem kierunku przywozu na te kraje, z którymi mamy lub możemy mieć dodatni lub przynajmniej zrównoważony bilans handlowy), mianowicie w tym wypadku, gdy zwiększenie wywozu w danym kierunku nie będzie możliwe do osiągnięcia. A zatem: zwiększenie wywozu, a w ostateczności — zrównoważenie bilansu z krajami zamorskimi (ewentualnie połączone z przesunięciem dostaw).

Wyżej wskazana polityka kompensacyjna dotyczy krajów zamorskich. Oczywiście, podobna polityka

może być zastosowana w stosunku do tych krajów europejskich, z którymi obrót handlowy wykazuje saldo ujemne po naszej stronie (Szwajcaria, Grecja, Portugalia). Jednakże w obrębie Europy nie stosujemy polityki kompensacyjnej w znaczeniu powyższym — natomiast stosujemy pewną jej formę, czy też jeden ze środków polityki kompensacyjnej, a mianowicie rozrachunek (clearing) — i to, dotychczas, niepaństwowy, lecz prywatny — w odniesieniu do krajów, które zaprowadziły u siebie ścisłą reglamentację dewizową (zakaz lub ograniczenie transferu zapłaty za przywóz), powodując wyraźne niebezpieczeństwo ujemnego salda obrotu handlowego dla nas (Węgry, Jugosławia, Bułgaria i niektóre inne).

Polityka kompensacyjna wpływa z następujących przesłanek faktycznych. Nasz bilans handlowy zbudowany jest w ten sposób, że saldo dodatnie w handlu z państwami europejskimi pokrywa wysokość salda

ujemnego handlu z innymi częściami świata, a nadto daje nadwyżkę, która decyduje o charakterze naszego ogólnego bilansu handlowego. Z kolei, saldo dodatnie z Europą zbudowane jest w ten sposób, że składa się z poważnie dodatnich sald z niewielu krajami europejskimi, gdy bilans handlowy ze znaczną większością pozostałych krajów europejskich jest prawie zrównoważony lub daje niewielkie salda na naszą korzyść. Ilustruje to następujące zestawienie (w tys. zł):

K r a j e	1 9 3 1		1 9 3 2	
	Saldo	Saldo	Przywóz	Wywóz
Anglia	+ 213 872	+ 103 292	74 841	178 133
Austria	+ 99 796	+ 48 454	37 720	86 174
Szwecja	+ 62 062	+ 47 695	15 997	63 692
Czechosłowacja	+ 43 626	+ 43 680	46 047	89 727
Razem:	+ 419 356	+ 243 121	174 605	417 726
Dania	+ 56 288	+ 34 792	14 634	49 426
Belgia	+ 20 560	+ 21 357	28 542	49 899
Rumunia	+ 17 345	+ 21 442	7 918	29 360
Holandja	+ 27 769	+ 20 566	32 560	52 135
Razem:	+ 121 962	+ 98 157	82 663	180 820
Norwegia	+ 21 564	+ 15 774	5 332	21 106
Finlandja	+ 21 788	+ 11 942	882	12 824
Z. S. R. R.	+ 89 219	+ 9 710	19 340	29 050
Łotwa	+ 27 341	+ 7 063	2 052	9 115
Hiszpanja	+ 1 503	+ 4 836	3 686	8 522
Jugosławia	+ 2 426	+ 4 520	7 361	11 881
Włochy	+ 14 280	+ 4 447	29 006	33 453
Węgry	+ 15 631	+ 2 792	5 182	7 974
Niemcy	+ 43 926	+ 2 784	173 118	175 902
Osobno niewymien.	+ 6 025	+ 8 619	63 057	71 676
Razem:	+ 130 291	+ 72 487	309 016	381 503
Ogółem 18 krajów:	+ 671 609	+ 413 705	566 284	980 049
Szwajcaria	- 25 395	- 12 826	41 445	28 619
Bułgaria	+ 4 541	- 4 839	10 041	5 205
Grecja	- 2 054	- 4 541	7 615	3 074
Portugalia	- 141	- 355	1 367	1 012
Razem:	+ 23 049	- 22 561	60 471	37 910
Europa	+ 648 560	+ 391 204	626 755	1 017 959
Ameryka Północna	- 142 620	- 93 981	104 488	10 517
" Połudn.	- 45 800	- 33 911	40 735	6 824
Azja	- 21 377	- 17 977	42 440	24 463
Afryka	- 16 744	- 13 131	23 339	10 208
Oceania	- 34 490	- 16 721	16 910	189
Ameryka Środkowa	- 8 512	- 6 399	6 767	368
Kraje pozaeu- ropejskie	- 269 543	- 182 110	234 679	52 569
Ogółem:	+ 379 017	+ 209 094	861 434	1 070 528

Z powyższego zestawienia (jak już zresztą zaznaczyliśmy przedtem) wynika, że na pokrycie ujemnego salda z krajami zamorskimi pracuje Europa, a w Europie w 62% 4 kraje, a w 87% salda dodatniego 8 krajów¹⁾. Oparcie równowagi całego naszego bilansu handlowego na znacznych nadwyżkach w handlu z niewielką liczbą krajów przedstawia poważne niebezpieczeństwo dla równowagi bilansu w okresie, w którym wszystkie państwa pokolei ulegają kryzysowi gospodarczemu, prądom autarchicznym i tendencjom, zmierzającym do zrównoważenia swych bilansów handlowych. Tendencje te, uderzające w tym wypadku przedewszystkiem w Polskę (z uwagi na nasze saldo dodatnie z danym krajem), i to uderzające tem silniej, im większe mamy saldo dodatnie

z danym państwem—wyraźnie wystąpiły od pewnego czasu w grupach państw, na których opiera się nasz bilans handlowy. Dotyczy to zarówno pierwszej czwórki (Czechosłowacja, Austria), jak drugiej czwórki (nawet Holandia, Danja) tej grupy krajów. Nadto, ewentualność zbliżenia gospodarczego pomiędzy Anglią a jej dominjami, a dalej ewentualność wzrostu wzajemnych obrotów handlowych pomiędzy Anglią a państwami północnymi—stanowią dalszą groźbę dla naszego wybitnie dodatniego salda w handlu europejskim.

Powyższe prądy, tendencje i dążenia stwarzają, na tle omówionej struktury naszego bilansu handlowego (nadmierne skupienie wywozu do pewnych państw europejskich), przesłanki faktyczne do uprawiania polityki kompensacyjnej, mającej na celu odciążenie nadmiernie napętej szali naszego bilansu w Europie przez przelożenie części wywozu na kraje zamorskie, lub, w wypadku ostatecznym, przez zrównoważenie bilansu z temi krajami. Ponieważ zrównoważenie bilansu handlowego z krajami zamorskimi może być połączone ze zmniejszeniem przywozu z tych krajów, a zmniejszenie przywozu z tych krajów może oznaczać zmniejszenie obrotów naszego kupiectwa i drożyznę w dziedzinie towarów kolonialnych oraz powstanie trudności w przemyśle (surowce), przeto w interesie wszystkich leży, aby polityka kompensacyjna doprowadziła do zwiększenia wywozu, i to zwiększenia wywozu nawet za cenę pewnych ciężarów pomocy, przyjętych na siebie przez kupiectwo i przemysł. W wypadku tym konieczne ciężary (powinny być zresztą nieznaczne) nie będą połączone z brakiem towaru, gdy w wypadku równoważenia bilansu handlowego i płatniczego przez zmniejszenie przywozu mielibyśmy do czynienia z ewentualnością braku pewnych towarów i podrożeniem tych towarów w związku z tym brakiem. Kraje, które przeszły lub przechodzą przez okres załamania się bilansu handlowego i płatniczego, doskonale wiedzą, że załamanie się to prowadzi do takiego skrępowania warunków pracy kupców i przemysłowców, o jakim niema nawet mowy w okresie pracy nad utrzymaniem istniejącej równowagi bilansu. Jest rzeczą charakterystyczną, że kraje te zdobywają się jednocześnie na największy wysiłek i najprzemysłniejsze sposoby zwiększenia wywozu (Węgry, Austria).

Należy wkońcu zaznaczyć, że gdyby nawet przyjął, że motywy polityki kompensacyjnej mają charakter przejściowy, to rezultaty jej w postaci nawiązania przez Polskę stosunków handlowych z krajami zamorskimi, lub w postaci dokonanego choćby w części i przy pomocy obcej zdobycia niektórych rynków zamorskich dla pewnych naszych towarów—będą miały znaczenie trwałe.

Dodatnie strony polityki kompensacyjnej polegają na tem, że nie angażuje ona nowych środków skarbowych do celów eksportu i że wciąga do pracy nad eksportem towarów polskich firmy obce (często poważne), zainteresowane w imporcie do Polski tych towarów, które zostają wciągnięte w orbitę polityki kompensacyjnej.

Polityka kompensacyjna może posługiwać się bądź metodą porozumień państwowych, bądź metodą ustalania odpowiednich warunków, wymagań i ram dla pracy prywatnej. Niekiedy obie metody uzupełniają się wzajemnie.

¹⁾ Saldo dodatnie w handlu z Anglią, Austrią, Szwecją i Czechosłowacją stanowi 62% ogólnego salda dodatniego w 1932 r., a saldo dodatnie tych krajów i nadto Danji, Belgji, Rumunii i Holandji — 87%.

Porozumienia państwowe mogą być dwojakiego rodzaju: 1) porozumienie na temat wzajemnej dostawy konkretnych partij towarów, 2) porozumienie na temat zobowiązań kontrahentów do wydawania pozwoleń przywozowych i zastosowania ułatwień, umożliwiających: a) rozrachunek państwowy lub b) rozrachunek prywatny. Wreszcie nadanie na tej lub innej drodze w pewnych okolicznościach handlowi zagranicznemu z określonym krajem formy rozrachunku towarowego należy do pomocniczych metod polityki kompensacyjnej.

Porozumienia międzypaństwowe drugiego typu umożliwiają bądź: a) rozrachunek (clearing) państwowy, bądź b) rozrachunek (clearing) prywatny. Pewna potrzeba zawarcia takich umów występuje tylko wtedy, gdy przynajmniej w jednym z krajów umawiających się istnieją rygorystycznie przestrzegane ograniczenia transferu zapłaty za importowane towary. Umowy dotyczą wtedy założenia kont zbiorowych po obu stronach, przyczem na konto w danym kraju wpływają należności za import z kraju drugiej strony i z tegoż konta są pokrywane należności miejscowych eksporterów towarów do kraju drugiej strony. W ten sposób zostaje zniesiony transfer dewiz, a każda transakcja eksportowa o tyle jest pokryta, o ile znajdzie się dostateczna suma na koncie w kraju eksportującym, pochodząca z importu z kraju drugiej strony. Stosunki między kontrahentami muszą dążyć w takich warunkach do wyrównania wzajemnego bilansu handlowego. Przystąpienie jednak do tej metody handlu o tyle jest celowe, o ile można mieć przeświadczenie, że w przeciwnym razie polityka dewizowa strony przeciwnej dążyłaby nie tylko do wyrównania bilansu z danym krajem, lecz nawet do takiego zahamowania importu, aby nadwyżka należności eksportowych mogła być przeznaczona na pokrycie koniecznego przywozu z innych krajów, np. koniecznej bawełny ze Stanów Zjedn. i t. p. A zatem niepewność, czy dewizy, pochodzące z mojego kraju, nie będą przeznaczone, z wyraźną szkodą mojego obrotu, na pokrycie cudzych pretensyj, skłaniają do nadania handlowi z takim krajem formy rozrachunku towarowego.

W stosunkach z krajami, gdzie panują niepewne warunki gospodarcze, lub gdzie eksporter nie zna jeszcze dostatecznie rynku i importerów i nie ma wyrobionej opinii o ich solidności — forma rozrachunku towarowego spełnia dodatkową rolę, często wręcz umożliwiającą eksport, a mianowicie rolę gwarancji, że towar wyeksportowany będzie zapłacony. Jest to gwarancja tak samo dobra, jak np. rozpowszechniona w Europie gwarancja państwowa za weksle instytucyj sowieckich.

Pożądana z uwagą na powyższe okoliczności forma rozrachunku towarowego z krajami o ścisłej reglamentacji dewizowej lub i niepewnych warunkach gospodarczych i nieznanym bliżej stopniu uiszczenia się z zobowiązań (dla wszystkich tych wypadków zakładamy, że albo wyraźnie grozi, albo już istnieje saldo ujemne dla nas) może opierać się na skoncentrowaniu rozrachunku w centralnej instytucji bankowej — po jednej i drugiej stronie, i poddaniu wpłat na konta zbiorowe i wypłat ewidencji i dyspozycji wzmiankowanych instytucyj centralnych, albo na rozproszeniu rozrachunku na cały szereg kont, prowadzonych i dysponowanych przez instytucje, pośredniczące w transakcjach kompensacyjnych —

aż do rozrachunku indywidualnego pomiędzy importerem i eksporterem w danym kraju włącznie.

Pierwszy rozrachunek (nazwijmy go scentralizowanym i oficjalnym) wymaga umowy międzypaństwowej lub przynajmniej porozumienia pomiędzy centralnymi instytucjami bankowymi obu krajów, drugi zaś (określmy go jako zdecentralizowany i prywatny) może wymagać porozumienia międzypaństwowego, jednakże w zasadzie opiera się na zarządzeniach jednostronnych danego państwa.

Państwowe umowy kompensacyjne, ustanawiające rozrachunek oficjalny, w praktyce nie dały, zdaje się, specjalnie dodatnich wyników, ponieważ usztywniały proces wymiany handlowej przy pomocy samej zasady koncentracji, różnych formalności oraz narzucenia teoretycznego kursu walutowego, który, jak uczy doświadczenie, w niejednym wypadku uniemożliwia dokonanie transakcji. Umowy te przybierają dość często formę nie ram ogólnych dla całego obrotu, lecz podstaw dla poszczególnych transakcyj i ilości; wtedy wydają się prostsze w zastosowaniu i pozwalają na bliższy kontakt pomiędzy importerem i eksporterem tego samego kraju, co wpływa pomyślnie na pewność i szybkość otrzymania pokrycia.

Co się tyczy rozrachunku prywatnego, to zastosowany w Polsce początkowo przy pomocy jednostronnych zarządzeń doprowadził do samorzutnego utworzenia prywatnych odpowiedników po drugiej stronie granicy i wydaje się osiągać pomyślne rezultaty dzięki pewnej elastyczności takiej formy rozrachunku towarowego. Gdyby przepisy strony przeciwnej utrudniały tego rodzaju indywidualny rozrachunek, to państwowa interwencja lub krótka umowa mogą uzupełnić zasadę prywatnego rozrachunku.

Polityka kompensacyjna, operująca prywatnym rozrachunkiem towarowym w stosunku do krajów niewypłacalnych lub przedstawiających pewne ryzyko dla operacyj towarowych (o ile mamy z nimi bierny bilans handlowy), może przyczynić się do utrzymania, względnie zwiększenia wywozu, albo, w ostatecznym wypadku, do zrównoważenia bilansu handlowego przez redukcję przywozu z danych krajów.

Poświęćmy parę uwag tej metodzie polityki kompensacyjnej, która, nie wiążąc się ze zmianą formy handlu, wpływa przy pomocy ogólnych środków polityki celnej, reglamentacyjnej i t. p. na rozwój wywozu, czy też zrównoważenie bilansu.

Metoda ta polega na pobudzeniu inicjatywy i wysiłków prywatnych (i to zarówno krajowych, jak zagranicznych) do pracy nad rozwojem wywozu, a to przez zainteresowanie ich w tej pracy przy pomocy ulg celnych, pozwoleń przywozowych i t. p. Metoda ta wymaga zatem odpowiednio pomyślanych posunięć celnych, reglamentacyjnych i niektórych innych — posunięć, których wspólnym celem jest związanie ulg przywozowych i innych z oddaniem pewnych usług eksportowych.

Jako środki takiej polityki (stwarzającej ramy dla kompensat prywatnych, czy li przymus czy opłacalność kompensat), możemy wymienić następujące:

1. — Ulgi celne na pewne towary, w szczególności zamorskiej produkcji, nieautomatyczne, lecz uzależnione od pozwoleń Ministerstwa Skarbu — przyczem warunkiem uzyskania ulgi jest kompensata wywozowa, podług pewnych ustalonych zasad. Przykładem zastosowania tej myśli jest rozporządzenie z 1931 r.

(„Dz. Ust. R. P.” Nr. 112) w sprawie cel na towary kolonjalne i obwieszczenie z 1932 r., ustalające wspomniane zasady, a także zarządzenie, dotyczące kompensowania przywozu ryżu. Myśl ta może wahać się od t. zw. kompensaty ogólnej, polegającej na wywozie do jakiegokolwiek artykułów pionierskiego wywozu, do t. zw. kompensaty kierunkowej, wymagającej wywozu w określonym kierunku, a mianowicie w kierunku tego kraju lub grupy tych krajów, skąd może pochodzić dany towar przywózowy, korzystający z ulgi celnej.

2. — Pozwolenia przywozu na towary, podlegające reglamentacji przywózowej — przyczem warunkiem uzyskania pozwolenia jest kompensata wywozowa podług pewnych zasad. Próbę zastawiania tego środka polityki kompensacyjnej mamy w zarządzeniu, uzależniającym wydawanie pozwoleń na przywóz jabłek z określonego kraju, z którym mamy saldo ujemne (Stany Zjedn.), od kompensaty w postaci wywozu do tego samego kraju. Warunki wydawania pozwoleń prywatnych mogą być bardziej elastyczne od warunków ulgi celnej. Można, na przykład, w pewnym wypadku ustalić zasadę, że udziela się pozwoleń przedewszystkiem tym firmom, które wykazały się zasługami eksportowymi, pobudzając w ten sposób zagranicznych dostawców naszych firm do wykazywania się zamówieniami eksportowymi, ewentualnie przez siebie spowodowanymi. Mamy i w tej dziedzinie pewne pierwsze próby zastosowania takiej zasady, działającej zresztą do pewnego tylko momentu, co zupełnie wystarczy. Obydwa powyższe środki realizacji celów polityki kompensacyjnej wymagają bliższego opracowania, choćby na podstawie już pewnego doświadczenia.

W obu jednak wypadkach, niezależnie od zasad kompensaty, do kardynalnych zagadnień będą należały:

a) sprawa uelastycznienia warunku kompensaty przez ewentualne prawo importera do zastąpienia się innym eksporterem, którego stworzą instytucje, specjalnie poświęcające się ułatwieniom kompensaty;

b) sprawa granic obciążenia importera w związku z obowiązkiem dokonania kompensaty lub zastąpienia się innym eksporterem, kompensującym dany import.

Zagadnienie prawa importera do ewentualnego zastąpienia się innym eksporterem należy rozwiązać pozytywnie.

Co się tyczy granic obciążenia importera, to sprawa zależy w pewnym stopniu od tego, czy obciążenie będzie raczej fikcyjne, polegające na tem, że importer poświęci część zrobionej mu ulgi na rzecz dokonania kompensaty, czy też będzie faktyczne, wiążące się ze wzrostem dotychczasowych kosztów handlowych przywozu danego towaru, czy wreszcie może obciążenie da się wyrównać przez zwykłą obrotów lub nawet po pewnym czasie przez zyskowność wywozu. W wypadku, gdy importer przy pomocy swojego dostawcy zagranicznego sam podejmie wywóz, to obciążenie importu może być minimalne lub wyrównane innymi korzyściami (wzrost obrotów i t. p.). W wypadku, gdy importer, nie mając sam odpowiednich stosunków, każe się wyręczyć w eksporcie, to będzie musiał poświęcić na to albo część ulgi, z której skorzysta przy przywozie, albo w ostateczności będzie obciążony kosztami wyszukania i stworzenia eksportera. Obciążenie to (prawdziwe lub fikcyjne w drodze ustąpienia części ulgi) w wy-

padku wyręczenia się w eksporcie określilibyśmy maksimum na 15 ÷ 20% wartości towaru — jeśli chodzi o artykuły konsumpcyjne, i 0,5% — jeśli chodzi o surowce pochodzenia zamorskiego. W przykładzie ulgi celnych na towary kolonjalne importer poświęca 35% ulgi na wyręczenie się w eksporcie.

W każdym razie akcję pracy kompensacyjnej powinny prowadzić same sfery gospodarcze.

3. — Dalszemi środkami, jakie ewentualnie mogłyby być użyte do celów polityki kompensacyjnej, mogą być inne świadczenia państwa, które można w pewnym stopniu uzależnić od kompensacyjnego wywozu. Dotyczy to np. zamówień państwowych na tkaniny wełniane (sukno dla wojska, straży granicznej i t. d.), przy których udzielaniu można postawić za warunek (nieodzowny, albo taki, który powoduje preferowanie danych firm), aby sukno było częściowo wyrobione z wełny, która przyszła za kompensatą wywozową.

Oczywiście, może to mieć miejsce dopiero z chwilą, gdy taka tranzakcja kompensacyjna powstanie.

Zastosowanie tych lub innych metod, czy też środków polityki kompensacyjnej w zależności od różnych wypadków powinno być przedmiotem specjalnego opracowania.

Polityka kompensacyjna, mająca na celu umożliwienie lub poparcie wywozu do krajów zamorskich, w obecnych warunkach prowadzona jest nawet przez takie kraje, jak Anglja, która na swoje przedsiębiorstwa importowe wywiera nacisk w tym kierunku, aby brały udział w akcji odmrażania zaległości eksportowych i kontynuowania eksportu firm angielskich do krajów zamorskich. Jest faktem, że jeżeli nie podejmiemy wspólnym wysiłkiem sfer gospodarczych i Państwa własnej polityki kompensacyjnej, to następstwa będą takie: 1) będziemy wciągnięci w orbitę obcej polityki kompensacyjnej, która nasz import wykorzysta do odmrażania swoich należności eksportowych i rozwijania swego importu, 2) nietylko nie rozwiniemy, lecz nawet nie utrzymamy naszego dotychczasowego eksportu na rynki zamorskie, 3) nie zapobiegniemy osłabieniu naszej sytuacji gospodarczej i negocjacyjnej w związku z nadmiernym przeciążeniem naszego salda aktywnego w określonych, nielicznych krajach Europy i rozwojem sprzecznych z naszymi interesami tendencji ekonomicznych w tych krajach.

Natomiast elastyczna, licząca się z warunkami obrotu z każdym z krajów zamorskich, umiarkowana i opierająca się na współdziałaniu sfer gospodarczych polityka kompensacyjna doprowadzić może, przynajmniej w pewnym stopniu, do pomyślnych rezultatów w tym względzie. Dotychczasowy, krótki (roczny) okres doświadczenia z tą praktyką i z wyluszczeniem wyżej metodami tej praktyki nie jest zły ani dla interesów indywidualnych, ani dla sprawy eksportu. Do krajów zamorskich, o których w powyższym artykule myślimy, należałyby w pierwszym rzędzie kraje Ameryki Południowej, Afryki, Indyj Brytyjskich i Holenderskich, Ameryki Środkowej, częściowo Oceanji i Kanady, słowem kraje, gdzie eksport nasz już istniał, lecz bądź skutkiem ograniczeń dewizowych w tych krajach, bądź skutkiem konkurencji innych krajów eksportujących (często o zdeprecjowanej walucie) nie jest w stanie utrzymać się i rozwijać nadal.

S. Fr. Kr.

KAPITAŁY ZAGRANICZNE W SPÓLKACH AKCYJNYCH W POLSCE

SPÓŁKA akcyjna z tytułu swej konstrukcji kapitału akcyjnego oraz organizacji władz jest najwygodniejszą formą dla wielkich przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych. Dzięki temu też spółka akcyjna daje najwygodniejsze warunki dla współpracy kapitałów zagranicznych z kapitałami krajowymi.

W celu wyjaśnienia kierunku tej współpracy Ministerstwo Przemysłu i Handlu zorganizowało odpowiednie badania statystyczne ruchów kapitałów akcyjnych.

Prawo o spółkach akcyjnych z dn. 22/III 1928 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 39/1928, poz. 383), wprowadziwszy jednolite normy prawne dla spółek akcyjnych na terenie byłych trzech zaborów (jedynie w wojew. śląskiem prawo powyższe wchodzi w życie dopiero od dn. 1/IV 1933 r.) — ustaliło w Polsce zasadniczo system meldunkowy, zachowując system koncesyjny jedynie w odniesieniu do przedsiębiorstw o znaczeniu państwowem lub o charakterze użyteczności publicznej oraz do spółek akcyjnych, mających swą siedzibę prawną zagranicą. Jednak artykuły: 23, 110, 127 i 168 (sankcje karne) prawa akcyjnego nakładają na wszystkie spółki akcyjne

obowiązek nadsyłania Ministerstwu Przemysłu i Handlu materiałów sprawozdawczych, dotyczących założenia nowej spółki, oraz rocznych bilansów i sprawozdań, jak i zmian, wprowadzonych do wysokości kapitału akcyjnego, wraz z protokołami odnośnych walnych zgromadzeń. Nowa ustawa akcyjna dała więc Ministerstwu Przemysłu i Handlu materiał sprawozdawczy, który posłużył do opracowania danych statystycznych, dotyczących spółek akcyjnych, ze specjalnem uwzględnieniem udziału w nich kapitału zagranicznego. Wyłączone zostały jedynie spółki akcyjne bankowe i ubezpieczeniowe, jako podlegające Ministerstwu Skarbu.

Pierwsza próba opracowania statystyki spółek akcyjnych na podstawie materiałów Ministerstwa Przemysłu i Handlu została podjęta w 1927 r., lecz obejmowała wówczas tylko terytorjum b. zaboru rosyjskiego i austriackiego¹⁾. Na dz. 1/I 1930 r. opracowano po raz pierwszy materiał, obejmujący całość Rzeczypospolitej i od tego czasu opracowywano go stale na 1 stycznia każdego roku¹⁾. Na dz. 1/I 1933 r. ilość spółek akcyjnych i zaangażowany w nich kapitał obrazuje poniższa tablica:

G r u p a	Ilość spółek	Kapitał akcyjny przeciętnie na 1 spółkę <i>zł</i>	K a p i t a ł a k c y j n y		
			ogółem <i>zł</i>	w tem kapitał zagraniczny	
				<i>zł</i>	%
Przemysł naftowy	35	7 801 992	273 069 750	229 272 150	84.0
„ górniczo-hutniczy	49	18 776 491	920 048 128	709 762 844	77.1
„ metalowy	154	1 587 008	244 399 185	70 448 311	28.8
„ elektrotechniczny	39	2 656 321	103 596 520	49 137 770	47.4
Elektrownie	21	8 821 838	185 258 606	139 595 410	75.4
Przemysł mineralny	78	1 361 849	106 224 200	22 818 188	21.5
„ chemiczny	117	1 753 481	205 157 290	85 360 100	41.6
„ drzewny	97	489 039	47 436 775	12 263 085	25.9
„ papierniczy	28	3 035 642	84 998 000	21 915 680	25.8
„ graficzny	43	836 209	35 957 000	767 000	2.1
„ włókienniczy	153	3 452 563	528 242 111	148 692 541	28.1
„ konfekcyjny	25	732 060	18 301 500	150 000	0.8
„ skórzany	28	639 766	17 913 460	4 403 600	24.6
„ spożywczy	148	1 135 062	167 989 150	26 907 192	16.0
„ cukrowniczy	58	2 904 631	168 468 600	15 926 600	9.5
„ rolny	11	837 454	9 212 000	—	—
„ budowlany	69	502 576	34 677 750	6 654 670	19.2
„ hotelowo-uzdrowiskowy	20	1 104 310	22 036 200	—	—
„ widowiskowy	7	445 714	3 120 000	149 600	4.8
„ transportowo-komunikacyjny	74	2 948 803	218 211 449	62 224 896	28.5
Wyroby precyzyjne	7	370 000	2 590 000	280 400	10.8
Handel	153	414 805	63 465 110	10 899 930	17.2
Razem:	1 414	2 447 258	3 460 422 784	1 617 629 967	46.7

Widzimy stały, choć nieznaczny, wzrost ilości spółek akcyjnych oraz kapitałów akcyjnych. (Spółki, które przystąpiły do likwidacji, lecz nie ukończyły jej, figurują jeszcze w tem zestawieniu).

Udział kapitału zagranicznego w kapitale spółek akcyjnych wykazuje również stały wzrost — zarówno bezwzględny, jak i procentowy. Należy tu zaznaczyć, że suma kapitałów zagranicznych na dz. 1/I 1930 r. zapewne jest niezupełna, będąc rezultatem pierw-

szej próby obliczenia dla całej Rzeczypospolitej, dokonanej przed dostosowaniem się spółek akcyjnych do nowego prawa akcyjnego. Dlatego też przy badaniach porównawczych dane na dz. 1/I 1930 r. trudno brać pod uwagę.

¹⁾ Patrz: J. Kozuchowski — „Kapitał zagraniczny w przemyśle polskim” (wyd. „Przemysł i Handel”, 1928) oraz tegoż autora „Kapitał zagraniczny w spółkach akcyjnych” (tom I wydawn. „Pięć lat na froncie gospodarczym”, 1931).

Porównajmy liczby ogólne dla spółek akcyjnych za ostatnie 4 lata:

	Ilość spółek	Kapitał akcyjny		
		ogółem		w tem kapitał zagran.
		tysiące zł		%
1/I 1930 . . .	1347	3 213 722	1 224 651	38.1
1/I 1931 . . .	1366	3 342 957	1 490 716	44.6
1/I 1932 . . .	1392	3 385 108	1 545 048	45.6
1/I 1933 . . .	1414	3 460 423	1 617 630	46.7

Rozpatrując udział kapitału zagranicznego w kapitale spółek akcyjnych według poszczególnych grup przemysłowych widzimy największy jego odsetek w okresie ostatnich 3 lat w przemyśle naftowym, a wogóle kolejność grup według odsetka kapitału zagranicznego ulega tylko małym zmianom.

Grupa	% -owy udział kapitału zagranicznego w kapitale spółek akcyjnych					
	1/I 1933		1/I 1932		1/I 1931	
	%	Kolejność według odsetka udziału	%	Kolejność według odsetka udziału	%	Kolejność według odsetka udziału
Przemysł naftowy . . .	84.0	1	87.3	1	83.2	1
" górn.-hutn. . .	77.1	2	75.5	3	74.7	2
Elektrownie . . .	75.4	3	76.2	2	74.0	3
Przemysł elektrotechn. . .	47.4	4	61.5	4	48.2	4
" chemiczny . . .	41.6	5	38.7	5	45.1	5
" metalowy . . .	28.8	6	25.8	8	28.1	7
" transp. - komunikacyjny . . .	28.5	7	27.5	7	25.3	8
Przemysł włókienn. . .	28.1	8	23.8	9	23.1	9
" drzewny . . .	25.9	9	21.7	11	15.9	11
" papierniczy . . .	25.8	10	27.9	6	34.9	6
" skórzany . . .	24.6	11	20.2	12	8.7	15
" mineralny . . .	21.5	12	22.1	10	20.5	10
" budowlany . . .	19.2	13	19.6	13	12.1	13
Handel . . .	17.2	14	18.3	14	14.8	12
Przemysł spożywczy . . .	16.0	15				
" cukrowniczy . . .	9.5	16	12.7	15	12.0	14

Charakterystyczny jest tu fakt, że w grupach o najwyższym odsetku kapitału zagranicznego — kapitał akcyjny, przeciętny na 1 spółkę, również jest najwyższy. Mianowicie, na dz. 1/I 1933 r. wynosi on: dla przemysłu naftowego zł 7 801 992, dla przemysłu górnico-hutniczego zł 18 776 491, dla elektrowni zł 8 821 838, dla przemysłu elektrotechnicznego zł 2 656 321 — wobec przeciętnej dla wszystkich grup spółek akcyjnych zł 2 447 258.

Kapitał zagraniczny wykazuje zdecydowaną tendencję do lokowania się w stosunkowo niewielkiej ilości przedsiębiorstw (470 spółek z kapitałem zagranicznym na ogólną ilość 1 414 spółek na dz. 1/I 1933 r.), lecz o wysokim kapitale akcyjnym i mocnych gospodarczo, oraz do zdobywania w nich głosu decydującego dzięki posiadaniu większości akcji.

Potwierdza to zestawienie na dz. 1/I 1933 r., według którego w 286 spółkach akcyjnych kapitał zagraniczny stanowił 50 ÷ 100% kapitału akcyjnego — łącznie na sumę zł 1 445 milj., czyli 89.4% całego kapitału zagranicznego w Polsce.

Z drugiej strony, na dz. 1/I 1933 r. 98.5% całego kapitału zagranicznego znajdowało się w spółkach akcyjnych „zdrowych”, a tylko 0.3% w spółkach

akcyjnych pod nadzorem sądowym, 0.3% w spółkach akcyjnych w upadłości i 0.9% w spółkach akcyjnych w likwidacji. Poprzednio — na dz. 1/I 1932 r. stosunek ten wyrażał się następująco: 93.3% dla spółek akcyjnych „zdrowych”, 4.8% — pod nadzorem, 0.7% — w upadłości i 0.2% w likwidacji.

Zatrzymując się chwilowo na ogólnej sytuacji spółek akcyjnych — nietylko z kapitałem zagranicznym — podkreślić musimy, że najwyższy odsetek całego kapitału akcyjnego w spółkach akcyjnych „zdrowych” mamy na dz. 1/I 1933 r. w następujących grupach:

	%
Elektrownie	99.9
Przemysł naftowy	99.7
" górnico-hutniczy	99.5
" transp.-komunikacyjny	96.6
" cukrowni zy	96.4
" mineralny	93.2
" papierniczy	91.9
" graficzny	91.8
" chemiczny	89.7
" metalowy	89.4
" elektrotechniczny	89.0
" spożywczy	89.0
" włókienniczy	88.5

najniższy zaś w grupach:

	%
Przemysł rolny	44.6
Handel	70.0
Przemysł konfekcyjny	74.3
" drzewny	76.1
" budowlany	79.6
" skórzany	80.0

Reszta kapitału akcyjnego przypada na spółki akcyjne w likwidacji, upadłości i pod nadzorem sądowym w stosunku następującym do całego kapitału akcyjnego (w nawiasach dane na dz. 1/I 1932 r.):

	%
Spółki „zdrowe”	93.5 (91.0)
" pod nadzorem	2.0 (4.1)
" w upadłości	2.1 (3.2)
" w likwidacji	2.4 (1.7)

Jeśli jednak weźmiemy nie kapitał akcyjny spółek, lecz ilość spółek akcyjnych, to okaże się, że na dz. 1/I 1933 r. z ogólnej ilości spółek akcyjnych spółek „zdrowych” było 78.4% (na dz. 1/I 1932 r. 80.4%), pod nadzorem — 2.5% (4.0%), w upadłości — 5.4% (6.1%), w likwidacji — 13.7% (9.5%).

Różnica wysokości odsetek w obu powyższych zestawieniach dowodzi, że „chorują” głównie spółki akcyjne o niskim kapitale akcyjnym. Przy porównaniu danych na 1/I 1933 r. i 1/I 1932 r. uderza też pewien spadek ilości nadzorów sądowych i upadłości przy jednoczesnym wzroście ilości spółek akcyjnych w likwidacji. Zachwiane spółki, w związku z trwającym kryzysem i wysokimi kosztami nadzoru — nie mając nadziei na wybrnięcie z trudności finansowych — przystępują od razu do likwidacji. Co innego, że wśród tych „zdrowych” spółek akcyjnych nieliczne tylko wykazały zysk za rok 1931 (bilanse za rok 1932 nie są jeszcze opublikowane), większość zaś straty, pochłaniające kapitały rezerwowe, a niekiedy wywołujące konieczność obniżenia kapitału akcyjnego lub konieczność dobrowolnych układów z wierzycielami, w rezultacie których czasami dotychczasowy wierzyciel (często zagraniczny) staje się akcjonariuszem danej spółki.

Udział kapitałów zagranicznych w g. poszczególnych narodowości w kapitale akcyjnym spółek ak-

cyjnych w Polsce w ciągu ostatnich 3 lat podlega minimalnym wahaniom. Przez cały ten okres utrzymuje się ta sama kolejność według %-owej wysokości zaangażowanych kapitałów dla największych 6 grup:

Kapitał:	1/I 1933	1/I 1932	1/I 1931
Francuski . . .	24.4	24.6	25.8
Niemiecki . . .	23.4	23.7	25.0
Amerykański . . .	21.9	20.1	21.3
Belgijski . . .	10.0	11.1	9.4
Angielski . . .	4.9	4.7	4.8
Austrjacki . . .	3.5	4.4	3.9
Holenderski . . .	2.8	2.5	1.8
Szwajcarski . . .	2.8	2.5	1.8
Szwedzki . . .	2.3	2.8	2.0
Włoski . . .	1.5	0.8	0.8
Czeskosłowacki . . .	1.1	1.3	1.1

Kapitały: duński, gdański, jugosłowiański, lotewski, rumuński i węgierski — reprezentują ułamki procentu kapitału zagranicznego w spółkach akcyjnych.

Zainteresowanie powyższych kapitałów poszczególnymi działami naszego przemysłu idzie też zasadniczo stale po jednej linii. Według danych na dz. 1/I 1933 r. współpraca wymienionych kapitałów zagranicznych w poszczególnych przemysłach przedstawiała się następująco:

Kapitał francuski w wysokości zł 395.2 miljn. (24.4%) zgrupowany jest głównie w przemyśle naftowym (zł 134.6 miljn.) i górnictwo-hutniczym (zł 153.4 miljn.) oraz włókienniczym (zł 53.7 miljn.), elektrowniach (zł 17.2 miljn.), papierniczym (zł 12.9 miljn.) i t. d.

Stojący na drugim miejscu kapitał niemiecki w wysokości zł 378 miljn. (23.4%) skoncentrowany jest przede wszystkim w przemyśle górnictwo-hutniczym (zł 254.6 miljn.) oraz w elektrowniach (zł 50 miljn.), przemyśle metalowym (zł 18.2 miljn.), włókienniczym (zł 17.2 miljn.), transportowo-komunikacyjnym (zł 12.7 miljn.) i t. d.

Na trzecim miejscu stoi kapitał amerykański — zł 353.6 miljn. (21.9%), prawie wyłącznie skoncentrowany w 2 grupach: przemyśle górnictwo-hutniczym (zł 255.4 miljn.) i naftowym (zł 75.5 miljn.).

Kapitał belgijski — zł 161.6 miljn. (10.0%) — zaangażowany jest najpoważniej w elektrowniach (zł 57.5

miljn.), przemyśle górnictwo-hutniczym (zł 35.5 miljn.) i transportowo-komunikacyjnym (zł 26.5 miljn.).

Kapitał angielski — zł 79.5 miljn. (4.9%) — występuje przede wszystkim w przemyśle włókienniczym (zł 28.2 miljn.), chemicznym (zł 14.3 miljn.), spożywczym, cukrowniczym i t. d.

Kapitał austriacki — zł 57.2 miljn. (3.5%) — jest rozbitý pomiędzy prawie wszystkie grupy przemysłowe, nigdzie nie odgrywając poważniejszej roli.

Kapitał holenderski w okresie ostatnich 3 lat wykazuje wzrost zainteresowania polskim rynkiem i wynosi obecnie zł 45.4 miljn. (2.8%), ulokowanych głównie w przemyśle chemicznym (zł 10.9 miljn.), cukrowniczym (zł 7.4 miljn.), włókienniczym i spożywczym.

Kapitał szwajcarski — zł 44.6 miljn. (2.8%) — występuje w przemyśle chemicznym (zł 11.8 miljn.), elektrowniach (zł 6.8 miljn.), elektrotechnicznym, włókienniczym i t. d.

Kapitał szwedzki — zł 37.4 miljn. (2.3%) — skoncentrowany jest w przemyśle elektrotechnicznym (zł 22.5 miljn.) i chemicznym (zł 10.4 miljn.).

Kapitał włoski wzrósł ostatnio do zł 24.2 miljn. (1.5%), lokując się głównie w przemyśle włókienniczym (zł 18.3 miljn.).

Kapitał czeskosłowacki — zł 18.1 miljn. (1.1%) — koncentruje się głównie w przemyśle metalowym (zł 10.8 miljn.).

Kapitały pozostałych narodowości, nie przekraczając 1% całego kapitału zagranicznego w spółkach akcyjnych w Polsce, nie odgrywają poważniejszej roli.

Nie wchodząc w pobudki, jakie w poszczególnych wypadkach kierują kapitałem zagranicznym przy jego angażowaniu się w roli akcjonariusza w polskich spółkach akcyjnych, widzimy, z dokonanego przeglądu, że kapitały te, teoretycznie płynne i nieuchwytnie, choćby ze względu na to, że większość akcji w spółkach akcyjnych jest na okaziciela, utrzymują jednak pewną stałą linię wytyczną w swej działalności, zwiększając stale, choć nieznacznie swój stan posiadania.

J. Tuszyńska

NADZWYCZAJNA DANINA MAJĄTKOWA

RZĄDOWY projekt ustawy o podatku majątkowym przeszedł przez Izby Ustawodawcze w formie ustawy o nadzwyczajnej daninie majątkowej. Ustawa ta, która będzie ogłoszona w dniach najbliższych w „Dzienniku Ustaw R. P.”, przewiduje umorzenie niepłatnej części podatku majątkowego na zasadach, proponowanych w projekcie rządowym, natomiast zamiast projektowanego przez Rząd stałego podatku majątkowego wprowadza na okres 5 lat (1933 ÷ 1937) skontyngentowaną nadzwyczajną daninę majątkową w wysokości po zł 24 miljn. rocznie. W ten sposób, za umorzenie zaległości w podatku majątkowym w sumie ok. zł 400 miljn. Skarb Państwa otrzyma w ciągu najbliższych 5 lat kwotę zł 120 miljn.

Sprawę umorzenia niepłatnej części podatku majątkowego normuje art. 1 ustawy o nadzwyczajnej daninie majątkowej w ten sposób, że płatna część podatku majątkowego podlega ściąganiu, natomiast

niepłatna w chwili obecnej część tego podatku podlega umorzeniu. Wobec tego, że od płatników, posiadających majątek wartości do zł 10 tys., przypadał do zapłaty cały podatek majątkowy, żadna kwota podatku nie podlega dla nich umorzeniu. Płatnicy ci byli obowiązani uiścić podatek bez zwyczajek kontyngentowych, wobec czego mogli się łatwo wywiązać z nałożonego ciężaru.

Inaczej przedstawia się sprawa odnośnie płatników o wartości majątku ponad zł 10 tys. Tym płatnikom pobór podatku majątkowego został dotychczasowo ograniczony w sposób następujący:

a) w I grupie kontyngentowej (rolnictwo) przypada do zapłaty 100% podatku bez zwyczajki kontyngentowej oraz 2.8% od wartości majątku, ustalonej prawomocnie przy wymiarze podatku majątkowego;

b) w II grupie kontyngentowej (wielki oraz średni przemysł i handel) płatny podatek wynosi 50% po-

datku wraz ze zwyczajną kontyngentową oraz 2·6% od wartości majątku, ustalonej prawomocnie przy wymiarze podatku majątkowego;

c) w III grupie kontyngentowej (pozostałe kategorie majątku) płatny podatek wynosi 100% podatku wraz ze zwyczajną kontyngentową oraz 2·6% od wartości majątku, ustalonej prawomocnie przy wymiarze podatku.

Pobór reszty podatku ponad kwoty, o których była mowa, pozostawał w zawieszeniu, i ta reszta niepłatnego jeszcze podatku została obecnie umorzona.

Szczegółowe obliczenia wykazują, że w I grupie kontyngentowej każdemu płatnikowi o ogólnej wartości majątku ponad zł 10 tys. będzie umorzona pewna część podatku. W II grupie kontyngentowej umorzenie podatku dotyczyć będzie tylko płatników, których łączna wartość majątku (we wszystkich grupach kontyngentowych) ustalona została w kwocie ponad zł 120 tys. W III grupie kontyngentowej umorzenie podatku dotyczyć będzie płatników, których łączna wartość majątku (we wszystkich grupach kontyngentowych) ustalona została w kwocie ponad zł 12 500. W II grupie kontyngentowej, przy łącznej wartości majątku do zł 120 tys., a w III grupie kontyngentowej, przy łącznej wartości do zł 12 500, dotychczas płatne raty podatku wyczerpują cały definitywny podatek majątkowy wraz ze zwyczajną kontyngentową.

Sposób obliczenia płatnego podatku majątkowego oraz części podatku, mającej ulec umorzeniu, wyjaśnia następujący przykład.

Płatnikowi wymierzono podatek w następujący sposób:

Grupa kontyngent.	Wartość majątku	Procent podatku	Podatek bez zwyczajki kont.	Zwyzka kontyngentowa	Podatek wraz ze zwyczajką kont.
	zł		zł	zł	zł
I	50 000	4·5	2 250	(367%) 8 257·50	10 507·50
II	160 000	4·5	7 200	(37%) 2 664—	9 864—
III	50 000	4·5	2 250	(120%) 2 700—	4 950—
Ogółem:	260 000	4·5	11 700	13 621·50	25 321·50

W I grupie kontyngentowej płatny podatek wynosi 100% podatku bez zwyczajki, t. j. zł 2 250, oraz 2·8% od zł 50 000 wartości majątku, czyli zł 1 400, razem zł 3 650; ponieważ cały podatek wraz ze zwyczajną kontyngentową wynosi w tej grupie zł 10 507·50 różnica (10 507·50 — 3 650) zł 6 857·50 przypada do umorzenia.

W II grupie kontyngentowej płatny podatek wynosi 50% procent podatku wraz ze zwyczajną kontyngentową, czyli połowę kwoty zł 9 864, t. j. zł 4 932, oraz 2·6% od zł 160 000 wartości majątku, czyli zł 4 160, razem zł 9 092; ponieważ cały podatek wraz ze zwyczajną kontyngentową wynosi w tej grupie zł 9 864, różnica (9 864 — 9 092) zł 772 podlega umorzeniu.

W III grupie kontyngentowej płatny podatek wynosi 100% podatku bez zwyczajki kontyngentowej, czyli zł 2 250, oraz 2·6% od zł 50 000 wartości majątku, t. j. zł 1 300, razem zł 3 550; ponieważ cały podatek wraz ze zwyczajną kontyngentową wynosi w tej grupie zł 4 950, różnica (4 950 — 3 550) zł 1 400 podlega umorzeniu.

W ten sposób w podanym wyżej przykładzie z ogólnej sumy podatku majątkowego wraz ze zwy-

kami kontyngentowemi — zł 25 321·50 przypada do zapłaty kwota zł 16 292, różnica zaś zł 9 029·50 podlega umorzeniu.

Przestudjowanie tego przykładu pozwoli każdemu płatnikowi na obliczenie płatnego podatku oraz podatku do umorzenia.

Zarządzenia Ministerstwa Skarbu w sprawie umorzenia niepłatnej części podatku majątkowego, które będą wydane w dniach najbliższych, będą zawierały również polecenie zwolnienia zabezpieczeń hipotecznych umorzonej części podatku majątkowego oraz innych gwarancji, ustanowionych na zabezpieczenie umorzonego podatku. Nadpłaty w podatku majątkowym będą na prośbę podatników przekazane na poczet innych zaległości skarbowych, a w razie braku takich zaległości będą zwracane płatnikom w gotówce.

O ile chodzi o podatek majątkowy, należy jeszcze podkreślić, że uprawnienia komisji szacunkowych dla spraw podatku majątkowego zostały przekazane komisjom szacunkowym dla spraw podatku dochodowego, uprawnienia zaś komisji odwoławczych — komisjom odwoławczym dla spraw podatku dochodowego. Stało się to dlatego, że dla sporadycznych już dzisiaj przypadków nie opłacało się utrzymywać odrębnego aparatu komisji szacunkowych i odwoławczych.

Wprowadzona wzamian za umorzenie podatku majątkowego nadzwyczajna danina majątkowa o rocznym kontyngencie zł 24 miljn. będzie pobierana w ciągu 5-letniego okresu, a to w latach kalendarzowych 1933—1937 włącznie. Ogólny kontyngent roczny 24 miljn. został rozbity na 3 kontyngenty grupowe.

I tak, płatnicy państwowego podatku gruntowego, a w b. zaborze pruskim płatnicy państwowego podatku do podatku gruntowego (I grupa kontyngentowa) będą obowiązani uiszczać corocznie po zł 10 miljn. Nie podlegają w tej grupie nadzwyczajnej daninie gospodarstwa rolne o obszarze do 7 ha, a z gospodarstw o większym obszarze — gospodarstwa rolne, w których państwowy podatek gruntowy bez uwzględnienia degresji nie przekracza zł 25 rocznie. Przeciętnie biorąc od daniny będą wolne gospodarstwa rolne do 12 ha.

II grupę kontyngentową stanowią płatnicy państwowego podatku przemysłowego. Kontyngent daniny dla tej grupy wynosi zł 10·5 miljn. rocznie. W tej grupie będą wolne od obowiązku uiszczania daniny przedsiębiorstwa handlowe i przemysłowe, zajęcia przemysłowe oraz samodzielne zajęcia zawodowe, których obrót, ustalony dla wymiaru podatku przemysłowego, nie przekracza zł 20 000 rocznie; przy zryczałtowanym podatku — przeciętny obrót wolny od opodatkowania wynosi zł 27 000.

III grupę kontyngentową nadzwyczajnej daniny majątkowej stanowią płatnicy państwowego podatku od nieruchomości, a na obszarze województwa śląskiego, gdzie podatek od nieruchomości nie obowiązuje, właściciele nieruchomości miejskich oraz niektórych budynków w gminach wiejskich. Kontyngent dla tej grupy wynosi zł 3·5 miljn. rocznie. W tej grupie nie podlegają nadzwyczajnej daninie majątkowej nieruchomości oraz budynki, których roczny przychód względnie wartość czynszowa nie przekracza zł 1 000 rocznie.

Poza zwolnieniami, o których była już mowa, art. 4 ustawy przewiduje i inne zwolnienia — tak podmiotowe, jak i przedmiotowe. Podmiotowo są zwolnione od nadzwyczajnej daniny majątkowej: 1) Państwo, przedsiębiorstwa państwowe, związki komunalne oraz przymusowe związki prawa publicznego, 2) Bank Polski, 3) związki zawodowe, o ile nie trudnią się transakcjami zarobkowymi, 4) spółdzielnie mieszkaniowe i mieszkaniowo-budowlane oraz 5) rozmaite szczegółowo wyliczone kasy o charakterze społecznym. Przedmiotowo są wolne od nadzwyczajnej daniny: 1) majątki lub ich części, które służą bezpośrednio celom ogólnoużytecznym, lub których dochody są obracane trwale i wyłącznie na powyższe cele, 2) majątki, przeznaczone na cele kultu religijnego, 3) nowowznoszone budynki (również dobudowy, nadbudowy i przebudowy naskutek zniszczeń wojennych), jeżeli zostały wykończone od 1923 r. do końca 1937 r., 4) gospodarstwa osadników na terytorjum, które oznaczy rozporządzenie zainteresowanych Ministrów, o obszarze do 20 ha, względnie 35 ha nabytej ziemi (analogja z ustawą o wykonaniu reformy rolnej) oraz 5) gospodarstwa osadników wojskowych o obszarze do 45 ha ziemi.

Pobór nadzwyczajnej daniny majątkowej w poszczególnych grupach kontyngentowych został zróżniczkowany przez podział płatników w każdej grupie na 2 kategorie — jedna o niższym, druga o wyższym obciążeniu.

W ten sposób tytułem nadzwyczajnej daniny majątkowej będą obciążeni uiszczać corocznie:

I) płatnicy państwowego podatku gruntowego (państwowego dodatku do podatku gruntowego):

a) o podatku ponad zł 25 do zł 60 rocznie (bez uwzględnienia progresji i regresji) — 20% podatku gruntowego bez progresji i regresji,

b) o podatku ponad zł 60 rocznie (bez uwzględnienia progresji i regresji) — 40% podatku gruntowego bez progresji i regresji;

II) płatnicy państwowego podatku przemysłowego II grupa kontyngentowa):

a) przy obrocie ponad zł 20 000 (przy zryczałtowanym podatku — ponad zł 27 000) do zł 50 000 — 0.4% od obrotu,

b) przy obrocie ponad zł 50 000 — 0.6% od obrotu;

III) płatnicy państwowego podatku od nieruchomości, a na obszarze woj. śląskiego właściciele analogicznych nieruchomości miejskich i wiejskich (III grupa kontyngentowa):

a) przy rocznym przychodzie, względnie wartości czynszowej ponad zł 1 000 do zł 2 000 — 0.4% od rocznego przychodu względnie wartości czynszowej,

b) przy rocznym przychodzie względnie wartości czynszowej ponad zł 2 000 — 0.6% od rocznego przychodu względnie wartości czynszowej.

Za podstawę obliczenia daniny w II grupie kontyngentowej przyjmowany będzie obrót, służący za podstawę wymiaru podatku przemysłowego od obrotu. Dla płatników zryczałtowanego podatku podstawą obliczenia daniny będzie przeciętny obrót, przyjęty w taryfie zryczałtowanego podatku przemysłowego. W przypadkach, gdzie podatek przemysłowy jest pobierany w formie scalonej, za podstawę obliczenia daniny przyjmuje się jedynie pierwszą fazę obrotu.

W III grupie kontyngentowej za roczny przychód względnie wartość czynszową, będącą podstawą obli-

czenia nadzwyczajnej daniny majątkowej, będzie przyjęta podstawa wymiaru podatku od nieruchomości. Na obszarze województwa śląskiego roczny przychód względnie wartość czynszowa będzie ustalana specjalnie dla obliczenia nadzwyczajnej daniny na zasadach, które obowiązują na pozostałym obszarze Państwa. Szczegółowe przepisy w tej mierze wyda Minister Skarbu.

Po obliczeniu nadzwyczajnej daniny majątkowej w poszczególnych grupach kontyngentowych według stawek, przewidzianych w ustawie, może się okazać, że kontyngenty daniny w poszczególnych grupach nie zostały osiągnięte, względnie zostały przekroczone, a zatem może zająć potrzeba podwyższenia względnie obniżenia ustawowych stawek daniny. W tym celu art. 6 ustawy przewiduje, że jeżeli kontyngent daniny nie zostanie w danej grupie osiągnięty, wówczas podwyższy się każdemu płatnikowi w tej grupie daninę o taki procent, jaki będzie konieczny dla osiągnięcia kontyngentu — z uwzględnieniem 15% na obniżki, orzeczone w toku instancji, jak również na odpisy z tytułu ulg i nieściągalności. Według tych samych zasad obniży się każdemu płatnikowi daninę w razie przekroczenia kontyngentu w danej grupie kontyngentowej. Widzimy zatem, że przy ustalaniu kontyngentów w poszczególnych grupach będzie uwzględniana 15%-owa rezerwa na odpisy — tak, że kontyngenty w chwili ich ustalania będą wynosić w I grupie zamiast zł 10 miljn. — zł 11.5 miljn., w II grupie zamiast zł 10.5 miljn. — zł 12 075 000, w III grupie zamiast zł 3.5 miljn. — zł 4 025 000. Czy rezerwa ta okaże się na tyle wystarczającą, by z tytułu rocznego przypisu daniny wpłynęła efektywnie kwota zł 24 miljn. rocznie — wykaże praktyka. Normalnie rzecz biorąc, powinna ona wystarczyć na odpisy. Obecna depresja gospodarcza może jednak przynieść niespodzianki i w tej dziedzinie.

Nadzwyczajna danina majątkowa w I grupie kontyngentowej będzie obliczana na podstawie państwowego podatku gruntowego, wymierzonego na bieżący rok podatkowy nadzwyczajnej daniny, a więc danina na 1933 r. na podstawie podatku gruntowego na 1933 r. W II grupie kontyngentowej nadzwyczajna danina majątkowa będzie obliczana na podstawie obrotu, ustalonego dla wymiaru podatku przemysłowego za rok, który o 2 lata poprzedza bieżący rok podatkowy nadzwyczajnej daniny, a zatem w tej grupie na 1933 r. danina będzie obliczana na podstawie obrotu za 1931 r., który to obrót został ustalony w 1932 r. W III grupie kontyngentowej nadzwyczajna danina majątkowa będzie obliczana na podstawie przychodu, ustalonego dla wymiaru podatku od nieruchomości na bieżący rok podatkowy nadzwyczajnej daniny, a o ile chodzi o obszar województwa śląskiego — na podstawie przychodu z ubiegłego roku kalendarzowego. W ten sposób danina w III grupie kontyngentowej na 1933 r. będzie obliczona na podstawie przychodu, względnie wartości czynszowej z 1932 r., ustalonej dla wymiaru podatku od nieruchomości na 1933 r. Na Śląsku przychód ten będzie specjalnie ustalony.

O ile chodzi o terminy płatności nadzwyczajnej daniny majątkowej oraz przepisy, dotyczące obliczenia i poboru tej daniny, to ustawa sama nie zawiera w tej dziedzinie szczegółowych postanowień. Upoważnia ona tylko Ministra Skarbu do ich unormo-

wania w drodze rozporządzeń. Również upoważnia ustawa Ministra Skarbu do wydania przepisów w sprawie ustalania przychodów z nieruchomości miejskich oraz niektórych budynków w gminach wiejskich na obszarze województwa śląskiego. Należy przypuszczać, że przepisy te będą ściśle wzorowane na przepisach, które obowiązują w dziedzinie podatku od nieruchomości na pozostałym obszarze Państwa.

Z uwagi na trudności w obliczeniu daniny, termin płatności daniny nie będzie mógł być wcześniej oznaczony jak w III i IV kwartale r. b.

Art. 9 ustawy o nadzwyczajnej daninie majątkowej upoważnia Ministra Skarbu do udzielania indywidualnych ulg w spłacie daniny przy uwzględnieniu ogólnej sytuacji majątkowej płatnika, oraz do umarzania zaległości w tej daninie — w szczególności w przypadkach, w których na przychód z nierucho-

mości wywierają wpływ ograniczenia, wynikające z ustaw specjalnych (ochrona lokatorów, zakaz eksmisji i t. p.). Uprawnienia te może Ministerstwo Skarbu przelać na podległe mu władze skarbowe.

Nadzwyczajna danina majątkowa wolna jest od 10%-owego dodatku do niektórych podatków i opłat oraz nie może być podstawą poboru dodatków samorządowych.

Kwoty daniny, nieuiszczone w latach 1933÷1937 włącznie, podlegają ściągnięciu w latach następnych. Danina, wpłacana w województwie śląkiem, wpływa w całości do Skarbu Państwa. To ostatnie postanowienie jest uzasadnione tem, że podatek majątkowy, w miejscu którego została wprowadzona danina, wpływał w całości na rzecz Skarbu Państwa.

J. U.

Z Y C I E G O S P O D A R C Z E

WYNIKI RZĄDOWEJ AKCJI ZNIŻKI CEN PRZEMYSŁOWYCH

Ogłoszone ostatnio rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu, obniżające ceny węgla, stanowi końcowy etap akcji Rządu w dziedzinie obniżenia cen skartelizowanych artykułów przemysłowych. Rząd zdecydował się na przymusowe obniżenie ceny węgla, biorąc pod uwagę, z jednej strony wielką rolę, jaką węgiel odgrywa w kosztach produkcji wielu towarów, z drugiej strony — niemożność osiągnięcia w tej sprawie porozumienia z przedstawicielami przemysłu węglowego.

W drodze przymusowej, jak wiadomo, obniżona również została w październiku r. ub. cena cukru o gr 20 na 1 kg — rozporządzeniem Ministra Skarbu, wydanem na podstawie ustawy cukrowej.

W zakresie innych artykułów poszczególne gałęzie przemysłu zobowiązały się obniżyć ceny swych produktów wskutek akcji, przeprowadzonej przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu.

Wysokość uzyskanych w ten sposób zniżek w okresie od początku 1932 r. do chwili obecnej ilustruje następujące zestawienie (w %):

Artykuł	Zniżka ceny	
Węgiel:		
na cele opalowe	20	
na cele przemysłowe	przec. 17,5	
Żelazo sztabowe (ce- na zasadnicza) {	od 13/IV 1932 r.	10
	od 25/I 1933 r.	11,1
	ogółem	20
Bednarka, żelazo uniwersalne, blacha, drut walc. (obniżka dwukrotna)	19	
Benzyna	ok. 12	
Szkoło okienne	24	
Cement	25	
Odlewy stalowe	12	
Rurki izolacyjne	20	
Kwas siarkowy	25	
Wapno chlorowe	15	
Rury żeliwne	6	
Radjatory żeliwne	10	
Naczynia emaljowane	12	
Papier kancelaryjny bezdrzewny	30	
Papier gazetowy rotacyjny	16	

Papier pisemny drzewny	15
Papier pakowy „Natron”	8
Woraki jutowe	11,6
Nawozy potasowe (obniżka dwukrotna)	ok. 22
Nawozy azotowe	przec. 18
Materiały wybuchowe: lignozyt, pionkit, amonity, saletry wybuchowe, proch górniczy, dynamit	4÷9,5
Kwas solny	19
Sól glauberska	13
Kwas azotowy	10
Amoniak	15

Wprowadzenie w życie powyższych zniżek powinno być dokonane z zachowaniem dotychczasowych warunków sprzedaży i przy zastosowaniu dotychczasowych rabatów, skont i t. p. bonifikat.

Po uzyskaniu powyższych zniżek—akcja rządowa w stosunku do tych artykułów została zakończona. W chwili obecnej Rząd przeprowadza jeszcze końcowe prace, zmierzające do obniżenia cen gazu i elektryczności oraz nafty. Akcja ta posunęła się już znacznie naprzód, i w wielu okolicach kraju wydała pozytywne rezultaty, doprowadzając do obniżenia cen elektryczności i gazu o 10 ÷ 25%.

Przypomnieć należy, że zasadniczym celem akcji zniżkowej było zmniejszenie rozpiętości cen pomiędzy artykułami przemysłowymi i rolniczymi oraz obniżenie kosztów produkcji i wzmocnienie konkurencyjności przemysłu przetwórczego. Uzyskane zniżki w znacznej mierze ułatwiają osiągnięcie powyższych celów.

Rząd kładzie obecnie nacisk na konieczność dopilnowania, aby zadeklarowane, względnie zadecydowane zniżki cen weszły faktycznie w życie i doszły do konsumenta, bądź bezpośrednio, bądź przez uwzględnienie tych zniżek w dalszej produkcji przetwórczej.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu będzie czuwać przy pomocy swych organów, jak również i organizacji gospodarczych, by powyższe obniżki dotarły do konsumenta.

SPRAWY GOSPODARCZE W IZBACH USTAWODAWCZYCH

USTAWODAWSTWO GOSPODARCZE W OSTATNIEJ SESJI SEJMOWEJ.

— Aby ocenić nastawienie gospodarcze, które wyraziło się w pracach sejmowych ubiegłej sesji uchwaleniem licznych szeregów ustaw gospodarczych, niejednokrotnie pierwszorzędnej znaczenia — wystarczy zapoznać się z poniższą statystyką uchwalonych w ubiegłej sesji ustaw. Sejm uchwalił, mianowicie, w ostatniej sesji 113 ustaw, z tego, z inicjatywy rządowej—106, z poselskiej zaś 7. 100 z tych projektów ustawowych Rządu wniesionych było w czasie trwania ostatniej sesji, 6 zaś wniesionych było w sesji poprzedniej. Jeśli chodzi o ustawy t. zw. gospodarcze — to uchwalono ich 74. Do tej kategorii ustaw należałoby wliczyć 11 ustaw ratyfikacyjnych różnych umów międzynarodowych, w których każda porusza i dotyka sprawy gospodarcze w większym lub mniejszym stopniu. Ustaw z dziedziny wojskowości, oświaty oraz spraw samorządowych, które w sposób mniej ścisły wiążą się ze sprawami gospodarczo-ekonomicznymi, uchwalono 15. Zatem tylko 13 ustaw, uchwalonych w ostatniej sesji sejmowej, określić można jako stojące poza bezpośrednim wpływem zagadnień gospodarczych, co procentowo wyraża się liczbą zaledwie 11%, gdy przeszło 89% uchwalonych w ostatniej sesji sejmowej ustaw stanowi ustawy o charakterze gospodarczym. Z pośród tych ustaw należałoby wyodrębnić grupę ustaw t. zw. kryzysowych. Pod tą nazwą będziemy rozumieli ustawy, które zmierzają do zwalczania kryzysu, oraz ustawy, zmierzające do łagodzenia jego skutków, względnie zapobiegania im. Ustawami, zmierzającymi do zwalczania kryzysu, jest ustawa o Funduszu Pracy oraz ustawa o budowie kolei Warszawa — Radom. Do ustaw kryzysowych drugiego typu zaliczyć należy ustawy o czasie pracy i urlopach, jako zmierzające do przejściowego odciążenia przemysłu i zwiększenia stanu zatrudnienia, następnie cały cykl ustaw, zmierzających do ratowania gospodarstw wiejskich poprzez obniżkę oprocentowania długów rolniczych, ich konwersję oraz ożywienie obrotu ziemią, dalej ustawy, chroniące bezrobotnych przed eksmisją z mieszkań. Zaznaczyć należy, że ustawy o konwersji wierzytelności długoterminowych i obniżce oprocentowania dotyczą również nieruchomości miejskich. Do następnej grupy zaliczamy ustawy z dziedziny skarbowo-finansowej. Wśród nich należy wymienić ustawę skarbową wraz z preliminarzem budżetowym na rok 1933/34, ustawy o dodatkowych kredytach, ustawę o daniach majątkowej, ustawę o zmianie podatków od spadków i darowizn, dalej ustawy: o biletach skarbowych, o zmianach statutu Banku Polskiego, umowach z Gdańskiem w kwestjach uchylecia dwukrotnego opodatkowania i szereg innych.

Wśród grupy ustaw przemysłowo-handlowych wymienić należy ustawę o kartelach, dalej ustawy: o ochronie wynalazków, o zmianie ustawy o izbach przemysłowo-handlowych, o zmianie ustawy o prawie przemysłowym, o zarobkowym przewozie osób pojazdami mechanicznymi. Poważną grupę stanowią ustawy, dotyczące przebudowy ustroju rolnego. Niektóre z nich dotyczą zniesienia służebności, inne scalenia gruntów, jeszcze inne dotyczą wykupu gruntów przez drobnych dzierżawców rolnych, dalej uregulowania stanu hipotecznego gruntów, oddanych w toku parcelacji w posiadanie nabywców, oraz prawa własności, wreszcie uwłaszczenia b. czynszowników i b. wolnych ludzi. Tutaj wymienić należy również ustawy, zmieniające szacunki rozparcelowanych gruntów państwowych w wyniku niemożności wywiązania się nabywców ze swych zobowiązań z powodu ciężkiej sytuacji rolnictwa. W tej grupie ustaw zamieścić należy również ustawę o zaniechaniu ogłoszenia na rok 1933 wykazu imiennego gruntów, podlegających przymusowemu wykupowi. Wśród 11 ustaw, dotyczących sprzedaży, zamiany, odstąpienia i obciążenia niektórych nieruchomości państwowych, wymienić osobno należy ustawę o odstąpieniu

gminie m. Gdyni na własność gruntów państwowych oraz ramową ustawę o zezwoleniu na zbywanie i zamianę nieruchomości państwowych, znajdujących się w administracji Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Wśród 11 ustaw ratyfikacyjnych na wymienienie zasługuje przede wszystkim traktat przyjaźni, handlowy i spraw konsularnych między Polską a Stanami Zjedn. Am. Podczas ubiegłej sesji Sejm uchwalił wielkiej doniosłości ustawę o ubezpieczeniu społecznym, wprowadzającą jednolite formy ubezpieczenia na terenie całego Państwa, oraz stwarzającą racjonalne podstawy finansowe dla instytucji ubezpieczeniowych. Z tej dziedziny uchwalona została również ustawa o Funduszu Kulturalno-Opiekuńczym dla robotników. Czem jest uchwalona ustawa o ubezpieczeniu społecznym w dziedzinie ochrony pracy — tem dla życia i pracy samorządu terytorjalnego w Polsce jest uchwalona przez Sejm ustawa o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego o charakterze unifikacyjnym.

Do powyższego przeglądu ustaw z ubiegłej sesji dodać wypada, że 6 ustaw uchwalono z dziedziny spraw wojskowych i 6 o charakterze oświatowym. Poza tem, oprócz 12 ustaw osobno niewymienionych, Sejm uchwalił ustawę, upoważniającą Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy, które łącznie stanowią grupę 13 ustaw t. zw. niegospodarczych.

SPRAWY GOSPODARCZE NA PLENUM SEJMU.

— Dn. 23/III odbyło się posiedzenie plenarne Sejmu, na którym w sprawozdaniu Komisji Administracyjnej zostały częściowo przyjęte, częściowo odrzucone poprawki Senatu do przyjętego przez Sejm w dn. 18/II 1933 r. projektu ustawy o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego. W sprawozdaniu Komisji Robót Publicznych Sejm przyjął wniosek posłów z Klubu Ukraińskiego w sprawie częściowej zmiany ustawy drogowej z dn. 10/XII 1920 r. Dalej Sejm odrzucił w sprawozdaniu Komisji Budżetowej wniosek posłów Klubu Narodowego w przedmiocie zaopatrzenia nauczycieli-weteranów z okresu rządów zaborczych. Sejm podzielił stanowisko Komisji, że nauczyciele-weterani mogą i powinni otrzymywać to zaopatrzenie na podstawie ustawy z dn. 11/XII 1924 r. o zaopatrzeniu osób szczególnie zasłużonych, których zaopatrzenie nie jest oparte na innych tytułach prawnych. Sejm odrzucił w sprawozdaniu Komisji Budżetowej wniosek Posłów z Klubu Ukraińskiego, dotyczący wykonania przez Polskę Konwencji Międzynarodowej i podpisanej w Wiedniu dn. 30/XI 1923 r., dotyczącej uregulowania emerytur funkcjonariuszów b. państw zaborczych. W referacie Komisji Skarbowej zostały odrzucone 2 następujące wnioski z Klubu Ukraińskiego: w sprawie obniżenia cen wyrobów monopolów państwowych, w sprawie dalszej eksploatacji soli w salinie kosowskiej. Również został odrzucony wniosek Klubu Ukraińskiego Socjalistów Radykałów w sprawie cofnięcia uchwały Rady Ministrów z sierpnia 1930 r., dotyczącej likwidacji państwowej żupy solnej w Kosowie. W końcu odrzucony został wniosek Klubu Ukraińskiego o spółdzielczych spółkach bydła.

Dn. 28/III odbyło się posiedzenie Sejmu, na którym w sprawozdaniu Komisji Ochrony Pracy zostały częściowo przyjęte, częściowo zaś odrzucone poprawki Senatu do przyjętego przez Sejm w dn. 17/II projektu ustawy o ubezpieczeniu społecznym. Częściowo przyjęte, częściowo zaś odrzucone zostały poprawki Senatu do przyjętego przez Sejm w dn. 16/III projektu ustawy o kartelach. W sprawozdaniu Komisji Prawniczej przyjęta została na tem posiedzeniu poprawka Senatu do przyjętego przez Sejm w dn. 21/III projektu ustawy o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich; wszystkie inne poprawki zostały odrzucone. W sprawozdaniu tejże Komisji zostały częściowo przyjęte, częściowo odrzucone, poprawki Senatu do przyjętych przez Sejm następujących projektów ustaw: projektu ustawy o wykupie przez dzierżawców gruntów, zajętych pod budynek, oraz gruntów czynszowych w miastach i miasteczkach, w sprawie wstrzymania eksmisji dzierżawców gruntów, położonych w obrębie wsi i osad na obszarze sądów apelacyjnych w Warszawie, Lublinie i Wilnie, o zmianie ustawy z dn. 23/III 1929 r. o uregulowaniu stanu hipotecznego nieruchomości, oddanych w toku parcelacji w posiadanie nabywców na obszarze województw: krakow.

skiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego, w końcu projekt ustawy o biurach pisania podań oraz o zakazie udzielania porad prawnych i prowadzenia cudzych spraw. Dalej na tem posiedzeniu w sprawozdaniu Komisji Ref. Roln. Sejm przyjął wszystkie, odrzucając jedną, poprawki Senatowi do przyjętego przez Sejm w dn. 15/III r. b. projektu ustawy w sprawie zmian w ustawie z dn. 18/III r. b. o wykupie gruntów, podlegających ustawie w przedmiocie ochrony drobnych dzierżawców rolnych. W tenże sposób i w sprawozdaniu tejże Komisji zostały przyjęte poprawki Senatowi do przyjętego przez Sejm w dn. 13/III projektu ustawy o uregulowaniu prawa własności gruntów, oddanych w drodze parcelacji w posiadanie nabywców na obszarze woj. poznańskiego i pomorskiego. Częściowo przyjęte, częściowo odrzucone zostały poprawki Senatowi do przyjętego przez Sejm w dn. 15/III projektu ustawy w sprawie zmiany ustawy z dn. 18/III 1932 r. o uregulowaniu prawa własności gruntów, oddanych w drodze parcelacji w posiadanie nabywców na obszarze woj. centralnych i wschodnich. Po 1 poprawce w sprawozdaniu Komisji Ref. Roln. przyjęto do przyjętych przez Sejm następujących projektów ustaw: projektu ustawy w sprawie zmiany rozp. Prezydenta Rzplitej z dn. 1/II 1927 r. o zniesieniu służebności w województwach: kieleckim, lubelskim, warszawskim i części białostockiego, oraz projektu ustawy o konwersji niektórych pożyczek w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego i niektórych zobowiązań wobec Skarbu Państwa na pożyczki z części kredytowej Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej. W sprawozdaniu Komisji Ref. Roln. zostały zatwierdzone poprawki Senatowi do następujących projektów ustaw, przyjętych przez Sejm: częściowo przyjęto, a częściowo odrzucono poprawki Senatowi do projektu ustawy w sprawie uwłaszczenia b. czynszowników, b. wolnych ludzi i długoletnich dzierżawców w województwach: nowogrodzkim, poleskim, wołyńskim, wileńskim i części białostockiego; przyjęto obie poprawki Senatowi do projektu ustawy o wynagrodzeniu za nieruchomości ziemskie, wypłacane na podstawie ustawy z dn. 28/XII 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej; częściowo Sejm przyjął, a częściowo odrzucił poprawki Senatowi do projektu ustawy o wynagrodzeniu za nieruchomości ziemskie, przejęte na własność Państwa na mocy ustawy z dn. 27/XII 1920 r. o przejęciu na własność Państwa ziemi w niektórych powiatach Rzplitej. W końcu na temże posiedzeniu Sejmu przyjęto poprawkę Senatowi do przyjętego przez Sejm w dn. 8/III projektu ustawy o opiece nad muzeami publicznymi.

Dn. 29/III odbyło się posiedzenie plenarne Sejmu, na którym w sprawozdaniu Komisji Skarbowej zostały przyjęte obie poprawki Senatowi do przyjętego przez Sejm w dn. 21/II 1933 r. projektu ustawy o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych. W sprawozdaniu tejże Komisji została przyjęta poprawka Senatowi do przyjętego przez Sejm w dn. 8/III projektu ustawy o sprzedaży, zamianie, odstąpieniu i obciążeniu niektórych nieruchomości państwowych. Również w sprawozdaniu Komisji Skarbowej Sejm przyjął 1 poprawkę Senatowi do przyjętego przez Sejm w dn. 21/III projektu ustawy w sprawie wysokości odsetek od wkładów i innych lokat pieniężnych w K. K. O. i spółdzielniach. W sprawozdaniu Komisji Rolnej została przyjęta poprawka Senatowi do przyjętego przez Sejm w dn. 16/III projektu ustawy w sprawie zmian w ustawie z dn. 12/III 1932 r. o ułatwieniu spłaty uciążliwych zobowiązań, obciążających gospodarstwa rolne, i w rozp. Prezydenta Rzplitej z dn. 23/VIII 1932 r. o segregacji wierzytelności na nieruchomościach ziemskich, parcelowanych w celu spłaty uciążliwych zobowiązań. W sprawozdaniu Komisji Robót Publicznych została odrzucona poprawka Senatowi do przyjętego przez Sejm w dn. 15/III projektu ustawy o Państwowym Funduszu Drogowym. W sprawozdaniu Komisji Administracyjnej na temże posiedzeniu przyjęto wszystkie, z wyjątkiem jednej, poprawki Senatowi do przyjętego przez Sejm w dn. 21/III projektu ustawy o rzeźniach z prawem wyłączności.

W sprawozdaniu Komisji Budżetowej na temże posiedzeniu Sejm zatwierdził przedstawione przez Rząd zamknięcia rachunków państwowych za okres od dn. 1/IV 1929 r. do dn. 31/III 1930 r. i za okres od dn. 1/IV 1930 r. do dn. 31/III 1931 r. oraz zgodnie z wnioskiem Najwyższej Izby Kontroli Państwa udzielił Rządowi absolutorjum z gospodarki finansowej za te 2 okresy.

Wobec upływu 15-dniowego terminu, przewidzianego w art. 25 Konstytucji dla zatwierdzenia przez Sejm poprawek Senatowi do ustawy skarbowej i preliminarza budżetowego i niezatwierdzenia ich w tym czasie przez Sejm — zarówno ustawa skarbowa, jak i preliminarz budżetowy zostały uchwalone w brzmieniu, przyjętem przez Senat.

Na posiedzeniu Sejmu dn. 29/III po wyczerpaniu porządku dziennego zabrał głos Pan Prezes Rady Ministrów, Al. Prystor, odczytując zarządzenie Prezydenta Rzplitej o zamknięciu sesji zwyczajnej i budżetowej Sejmu.

Stosownie do postanowień art. 8 ustawy z dn. 31/VII 1924 r. w przedmiocie uregulowania stosunków celnych Minister Skarbu przedłożył Sejmowi do zatwierdzenia rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 11/III 1933 r. w sprawie zakazu przywozu niektórych towarów.

SPRAWY GOSPODARCZE NA PLENUM SENATU. —

Dnia 24/III odbyło się posiedzenie Senatowi, na którym z 2 zmianami został przyjęty projekt ustawy o wynagrodzeniu za nieruchomości ziemskie, wypłacaniem na podstawie ustawy z dn. 28/XII 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej. Dalej w sprawozdaniu Komisji Gospodarstwa Społecznego ze zmianami przyjęte zostały 2 projekty ustaw: o wynagrodzeniu za nieruchomości ziemskie, przejęte na własność Państwa z mocy ustawy z dn. 17/XII 1920 r. o przejęciu na własność Państwa ziem w niektórych powiatach Rzplitej i o rzeźniach z prawem wyłączności. Ze zmianą w sprawozdaniu połączonych Komisji: Prawniczej i Gospodarstwa Społecznego został przyjęty projekt ustawy w sprawie zmian w ustawie z dn. 12/III 1932 r. o ułatwieniu spłaty uciążliwych zobowiązań, obciążających gospodarstwa rolne, i w rozp. Prezydenta Rzplitej z dn. 23/VIII 1932 r. o segregacji wierzytelności na nieruchomościach ziemskich, parcelowanych w celu spłaty uciążliwych zobowiązań. Z licznymi zmianami w sprawozdaniu tych połączonych Komisji Senat przyjął projekt ustawy o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich. W sprawozdaniu Komisji Skarbowo-Budżetowej na tem posiedzeniu zostały przyjęte następujące projekty ustaw: z jedną zmianą — projekt ustawy o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności; bez zmian — ustawa w sprawie wysokości odsetek od wkładów i innych lokat pieniężnych w komunalnych kasach oszczędności i spółdzielniach; bez zmian — ustawa o zatwierdzeniu zmian statutu Banku Polskiego; ustawa o wypuszczeniu biletów skarbowych; ustawa o ułatwieniach dla instytucji kredytowych, przyznających dłużnikom ulgi w zakresie wierzytelności rolniczych oraz ustawa o nadzwyczajnej daninie majątkowej. Przy sposobności przyjęcia tej ustawy Senat przyjął następującą rezolucję: „Senat wzywa Rząd do możliwie niezwłocznego przystąpienia do prac nad reformą podatku gruntowego, opartego na różnolitych i przestarzałych podstawach prawnych, powodujących gospodarczo szkodliwe nierównomierności w obciążeniu podatkami przychodowymi państwowymi i komunalnymi poszczególnych okolic kraju”. Na temże posiedzeniu w sprawozdaniu Komisji Gospodarstwa Społecznego przyjęta została w brzmieniu sejmowem ustawa o wyłączeniu terenów budowlanych z pod działania przepisów o przebudowie ustroju rolnego. Bez zmian w sprawozdaniu tejże komisji Senat przyjął następujące ustawy: w sprawie zmiany rozp. Prezydenta Rzplitej z dn. 7/VI 1927 r. o prawie przemysłowem, o nadzorze nad zbiornikami pod ciśnieniem, w sprawie zmiany i uzupełnienia rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 15/VII 1927 r. o izbach przemysłowo-handlowych i o ulgach dla nowowznoszonych bud. wli. W sprawozdaniu Komisji Skarbowo-Budżetowej Senat przyjął w brzmieniu sejmowem ustawę o zmianie warunków nabycia niektórych rozparcelowanych gruntów państwowych na obszarze woj. poznańskiego i pomorskiego, oraz w sprawozdaniu Komisji: Administracyjnej i Samorządowej ustawę, zmieniającą niektóre postanowienia ustawy z dn. 3/VI 1924 r. o poczcie, telegrafii i telefonii — również w brzmieniu sejmowem.

Dn. 25/III odbyło się posiedzenie Senatowi, na którym w sprawozdaniu Komisji Prawniczej zostały w brzmieniu sejmowem przyjęte następujące ustawy: o upoważnieniu Prezydenta Rzplitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy, o oddaniu niektórych gruntów, przejętych na własność Państwa, i w sprawozdaniu połączonych Komisji: Prawniczej i Gospodarstwa Społecznego ustawę o zmianie moratorium mieszkaniowego dla bezrobotnych. Przy sposobności uchwalenia tej ustawy Senat uchwalił następującą rezolucję: „Senat wzywa Rząd do uregulowania w drodze ustawy lub rozporządzenia Prezydenta sprawy pobierania podatków oraz opłat za świadczoną, objętą art. 7 ustawy o ochronie lokatorów z dn. 11/IV 1924 r., a to w drodze rozłożenia zaległości oraz zwolnienia na przyszłość od powyższych opłat właścicieli nieruchomości w części, przypadającej na mieszkania, nie opłacające czynszu na mocy wymienionej ustawy”. Na temże posiedzeniu Senat przyjął również w brzmieniu sejmowem ustawę o sprzedaży części nieruchomości w Haldzie, stanowiącej własność Skarbu Państwa — w sprawozdaniu Komisji Skarbowo-Budżetowej; wreszcie w sprawozdaniu Komisji Gospodarstwa Społecznego — ustawę o częściowej zmianie ustawy z dn. 10/XII 1920 r. o budowie i utrzymaniu dróg publicznych w Rzeczypospolitej Polskiej.

PRACE KOMISJI SEJMU. — Dn. 22/III r. b. odbyło się posiedzenie Komisji Ochrony Pracy, na którym rozpatrywano poprawki Senatowi do przyjętego przez Sejm rządowego projektu

ustawy o ubezpieczeniu społecznym; część z nich została przyjęta, część zaś odrzucona.

Dn. 23/III r. b. odbyło się posiedzenie Komisji Reform Rolnych, na którym Komisja przyjęła poprawkę Senatu do przyjętego przez Sejm rządowego projektu ustawy o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej o zniesieniu służebności w woj. kieleckim, lubelskim, łódzkim, warszawskim i zachodniej części woj. białostockiego, oraz poprawkę Senatu do projektu ustawy o konwersji niektórych pożyczek w listach zastawnych Państw. Banku Rolnego i niektórych zobowiązań wobec Skarbu Państwa na pożyczki z części kredytowej Funduszu Obrótowego Reformy Rolnej.

Dn. 23/III r. b. odbyło się posiedzenie Komisji Oświatowej, na którym przyjęto poprawkę Senatu do przyjętego przez Sejm projektu ustawy o opiece nad muzeami.

Dn. 24/III r. b. odbyło się posiedzenie Komisji Robót Publicznych, na którym Komisja przyjęła poprawkę Senatu do przyjętego przez Sejm projektu ustawy o Państwowym Funduszu Drogowym.

Dn. 24/III r. b. odbyło się posiedzenie Komisji Reform Rolnych, na którym uchwalono: 1) przyjąć 4 poprawki Senatu do przyjętego przez Sejm projektu ustawy o uregulowaniu prawa własności gruntów, oddanych w drodze parcelacji w posiadanie nabywców na obszarze woj.: poznańskiego i pomorskiego, natomiast 1 poprawkę Senatu odrzucono; 2) przyjąć 5 poprawek Senatu do przyjętego przez Sejm rządowego projektu ustawy z dn. 18/III 1932 r. o uregulowaniu prawa własności gruntów, oddanych w drodze parcelacji w posiadanie nabywców na obszarze woj. centralnych i wschodnich; 3) przyjąć 2 poprawki Senatu, zgłoszone do przyjętego przez Sejm rządowego projektu ustawy o wynagrodzeniu za nieruchomości ziemskie, wypłaconym na podstawie ustawy z dn. 28/XII 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej; 4) przyjąć 6 poprawek Senatu, a 2 odrzucić do rządowego projektu ustawy o wynagrodzeniu za nieruchomości ziemskie, przejęte na własność Państwa z mocy ustawy z dn. 17/XII 1920 r. o przejęciu na własność Państwa ziemi w niektórych powiatach Rzplitej; 5) przyjąć 5 poprawek Senatu, a odrzucić 2 do przyjętego przez Sejm projektu ustawy o zmianie ustawy z dn. 20/VI 1924 r. w sprawie uwłaszczenia b. czynszowników, b. wolnych ludzi i długoletnich dzierżawców w woj.: nowogrodzkim, poleskim, wołyńskim, wileńskim oraz w niektórych powiatach woj. białostockiego; 6) przyjąć 3 poprawki Senatu, a 1 odrzucić do przyjętego przez Sejm projektu ustawy w sprawie zmiany w ustawie z dn. 18/III 1925 r. o wykupie gruntów, podlegających ustawie w przedmiocie ochrony drobnych dzierżawców rolnych.

Dn. 24/III r. b. odbyło się posiedzenie Komisji Przemysłowo-Handlowej, na którym częściowo zostały przyjęte, częściowo odrzucone poprawki Senatu do przyjętego przez Sejm projektu ustawy o kartelach.

Dn. 24/III r. b. odbyło się posiedzenie Komisji Prawniczej, na którym w części przyjęto, w części odrzucono poprawki Senatu do przyjętego przez Sejm projektu ustawy o biurach pisania podań oraz o zakazie udzielania porad prawnych i prowadzenia

cudzych spraw, następnie przyjęto 2 i odrzucono 2 poprawki Senatu do przyjętego przez Sejm projektu ustawy o zmianie ustawy z dn. 23/III 1929 r. o uregulowaniu stanu hipotecznego nieruchomości, oddanych w toku parcelacji w posiadanie nabywców na obszarze woj.: krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego, dalej Komisja z licznymi poprawkami Senatu przyjęła projekt ustawy o wykupie przez dzierżawców gruntów, zajętych pod oudenki, oraz gruntów czynszowych w miastach i miasteczkach, następnie przyjęto 1 poprawkę Senatu i 1 odrzucono do przyjętego przez Sejm projektu ustawy w sprawie wstrzymania eksmisji dzierżawców gruntów, zajętych pod budynki i położonych w obrębie wsi i osad na obszarze okręgów sądów apelacyjnych w Warszawie, Lublinie i Wilnie, w końcu Komisja przyjęła wszystkie, z wyjątkiem jednej, poprawki Senatu do przyjętego przez Sejm rządowego projektu ustawy o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich. Na temże posiedzeniu rozpatrywano wniosek Klubu Chrześcijańskiej Demokracji w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 22/III 1928 r. w przedmiocie likwidacji mienia b. rosyjskich osób prawnych, przyczem debaty nie ukończono.

Dn. 27/III r. b. odbyło się posiedzenie Komisji Skarbowej, na którym załatwiono zmiany Senatu do przyjętego przez Sejm projektu ustawy o sprzedaży, zamianie, odstąpieniu i obciążeniu niektórych nieruchomości państwowych, dalej zmiany Senatu do przyjętego przez Sejm projektu ustawy o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych, w końcu zmiany, zaproponowane przez Senat do przyjętego przez Sejm projektu ustawy w sprawie wysokości odsetek od wkładów i innych lokat pieniężnych w komunalnych kasach oszczędności i spółdzielniach.

Dn. 27/III r. b. odbyło się posiedzenie Komisji Robót Publicznych, na którym obradowano nad poprawkami Senatu do przyjętego przez Sejm projektu ustawy o Państwowym Funduszu Drogowym. Przemawiał Pan Minister Komunikacji Butkiewicz, podnosząc że przyjęta przez Komisję na poprzednim posiedzeniu poprawka Senatu naraża Fundusz Drogowy na ubytek 2 ÷ 3 milin., i dlatego też wypowiadając się przeciwko tej poprawce. W tymże duchu przemawiał P. Wiceminister Gallot. Po dyskusji Komisja zreasumowała swą poprzednią uchwałę i poprawkę Senatu odrzuciła.

Dn. 27/III r. b. odbyło się posiedzenie Komisji Rolnej, na którym Komisja przyjęła poprawkę Senatu do przyjętego przez Sejm projektu ustawy w sprawie zmian w ustawie z dn. 12/III 1932 r. o ułatwieniu spłaty uciążliwych zobowiązań, obciążających gospodarstwa rolne i w rozporządzeniu Prezydenta Rzplitej z dn. 23/VIII 1932 r. o segregacji wierzytelności na nieruchomościach ziemskich, parcelowanych w celu spłaty uciążliwych zobowiązań.

Dn. 27/III r. b. odbyło się posiedzenie Komisji Administracyjnej, na którym załatwione zostały zmiany Senatu do przyjętego przez Sejm rządowego projektu ustawy o rzeźniach z prawem wyłączności.

GÓRNICTWO I PRZEMYSŁ

GÓRNICTWO WĘGLOWE

STAN PRZEMYSŁU WĘGLOWEGO W LUTYM 1933 R. — Sytuacja przemysłu węglowego w lutym w porównaniu ze styczniem uległa dalszemu pogorszeniu pod wpływem kurczenia się pojemności rynku wewnętrznego oraz trudności uplasowania większych ilości węgla polskiego na rynkach zagranicznych.

Liczbowo stan przemysłu węglowego w lutym — według danych tych miesięcy — ilustruje następujące zestawienia (w tys. tonn):

Rejony węglowe	Wydobycie	Zbyt w kraju ¹⁾	Eksport	Zapasy na zwalach ²⁾
Śląski	1 490	751	590	1 833
Dąbrowski	285	288	145	487
Krakowski	147	113	1	131
Razem:	2 122	1 152	736	2 451

¹⁾ Bez zużycia własnego kopalni i deputatów.

²⁾ Obliczono przy uwzględnieniu węgla, zużytego na cele własne kopalni, na deputaty, oraz węgla, skreślonego przy sprawdzaniu zapasów.

Styczeń 1933 ¹⁾	2 399	1 317	822	2 153
Zmiany w stosunku do stycznia 1933	— 277	— 165	— 86	— 62

Z danych tych wynika, że wydobycie węgla kamiennego w lutym w stosunku do stycznia spadło o 277 tys. t; w porównaniu z lutym 1932 r. było ono mniejsze o 12 tys. t. Przeciętne dzienne wydobycie w lutym (przy 23 dniach roboczych) wynosiło ok. 92 tys. t wobec ok. 96 tys. t w styczniu, a zatem spadło o ok. 4 tys. t. Spadek natężenia wydobycia zaznaczył się silniej w rej. śląskim niż w rej. dąbrowskim i krakowskim.

Ogólny zbyt węgla kamiennego zmalał w lutym w porównaniu ze styczniem o 251 tys. t i wynosił 1 888 tys. t. Udział zbytu krajowego spadł do 61,02% (w styczniu 61,57%), a eksportu wzrósł do 38,98% (38,43%).

Zbyt węgla w kraju wynosił w lutym 1 152 tys. t wobec 1 317 tys. t w styczniu, a zatem spadł o 165 tys. t., czyli 12,53%. Spadek zapotrzebowania dotyczył wszystkich kategorii odbiorców, przyczem największy spadek zapotrzebowania cechował opał domowy wskutek stosunkowo łagodnej

¹⁾ Liczby ostateczne.

zimy. Również spadły, chociaż w mniejszym stopniu, wysyłki dla przemysłu, a dostawy węgla dla kolei żelaznych wykazują tylko nieznaczne odchylenie w stosunku do stycznia. Zapotrzebowanie węgla przez przemysł utrzymało się mniej więcej na poziomie poprzedniego miesiąca. Silniejszy spadek cechuje zapotrzebowanie węglowe przemysłu przetwórczego, papierniczego, włókienniczego; również gazownie poważnie zmniejszyły odbiór węgla. To samo zaobserwować można po stronie rolnictwa oraz jego przemysłu. Zwiększyły zapotrzebowanie węgla: przemysł hutniczo-żelazny oraz koksownie, co pozostaje w związku z silniejszym zatrudnieniem hutnictwa. Również poprawę w zapotrzebowaniu węgla wykazuje przemysł cementowy i ceramiczny łącznie z cegielniami i wapiennikami. Odbiór węgla przez pozostałe gałęzie nie wykazuje większych odchyleń.

Ekspert węgla kamiennego w lutym w stosunku do stycznia spadł o 86 tys. t¹⁾. Ekspert na rynki środkowo-europejskie zmniejszył się dość znacznie w następstwie dalszych przymusowych ograniczeń przywozowych ze strony Austrii i Czechosłowacji. Kontyngent przywozowy do Austrii obniżony został o 10%. Czechosłowacja zredukowała przywóz węgla z 30 tys. t do 20 tys. t miesięcznie. Poważniejszy spadek eksportu cechuje rynki skandynawskie, co częściowo tłumaczy się zamknięciem niektórych portów północnych, częściowo zaś presją polityczno-gospodarczą W. Brytanii w kierunku znacznego zaopatrywania się w węgiel brytyjski.

Stan z pasów węgla kamiennego na zwalach kopalniach uległ pewnemu zmniejszeniu i wynosił z końcem miesiąca 2 451 tys. t, a zatem spadł o 62 tys. t. Spadek ten nie został spowodowany wyłącznie mniejszym wydobyciem od ogólnego zbytu, lecz jest poniekąd rezultatem odpisania ze stanu zapasów dość poważnej ilości węgla bezwartościowego, bo ok. 47 tys. t.

Liczba robotników, zapisanych z końcem lutego w kopalniach węgla kamiennego, zmniejszyła się o 1 297, jak wynika z następującego zestawienia:

Rejony	Styczeń	Luty	Zmiana w stosunku do stycznia 1933
Śląski . . .	52 706	51 988	— 718
Dąbrowski .	24 453	23 907	— 546
Krakowski .	7 533	7 500	— 33
Razem:	84 692	83 395	— 1 297

Wydatność pracy, a więc przeciętne wydobycie na jedną robotniko-dniówkę w kopalniach węgla kamiennego, wynosiła w styczniu 1 472 kg, czyli o 18 kg mniej niż w grudniu. Przeciętne wydobycie na jedną robotniko-dniówkę w poszczególnych rejonach węglowych przedstawiało się następująco:

Rejony	Grudzień	Styczeń
Śląski	1 663	1 661
Dąbrowski	1 176	1 125
Krakowski	1 192	1 173

Płace robotnicze w miesiącu sprawozdawczym nie uległy zmianie. W związku z wypowiedzeniem płac w kopalniach węgla, koksowniach i brykielniach na G. Śląsku przez Związek Pracodawców Przemysłu Górniczo-Hutniczego, sprawa zmiany płac została przekazana Komisji Pojednawczo-Arbitrażowej. Całkowity zarobek na jedną dniówkę opłaconą przeciętnie dla całej załogi w poszczególnych rejonach węglowych w styczniu wykazuje w porównaniu z 2 poprzednimi miesiącami następujące zestawienie (w zł):

Rejony	Listopad	Grudzień	Styczeń
Śląski	9·71	9·71	9·65
Dąbrowski	8·11	8·11	8·08
Krakowski	7·56	7·56	7·49

Nominalne ceny węgla w kraju loco kopalnia w miesiącu sprawozdawczym pozostały bez zmiany. Wskutek jednak trudnej sytuacji poszczególne przedsiębiorstwa dość często stosowały potajemne rabaty niezależnie od rabatów, przewidzianych przez Konwencję.

Ceny węgla f. o. b. Gdańsk/Gdynia w lutym utrzymały się na poziomie miesiąca poprzedniego i wynosiły dla grubych gatunków węgla górnośląskiego do sh 14/3, a dąbrowskiego do sh 13/6.

Na rynku Gdynia/Gdańsk notowano znaczne skurczenie zapotrzebowania tonnażu, w związku z czym pozostawała nieznaczna ilość zawartych kontraktów. Stawki frachtowe

naogół utrzymały się na poziomie poprzedniego miesiąca. Jedynie stawki do portów Francji i Irlandji, po prześciowej depresji, wykazały pewne ożywienie. Za statek ok. 3 000 t placono z Gdańska/Gdyni za tonnę (w sh papierowych): Sztokholm/Göteborg 4/4, Kopenhaga 4, Aarhus 4/1, Oslo 5/6, Ryga 4/3, Helsingfors 4/6, Gent 4/6, Rouen 5/6, Bordeaux 7, Amsterdam/Rotterdam 5/4, Barcelona 11, Wenecja 8/6, G. S. S. L. 7/3, Dublin 6, Fenit 7/6, Algier 8/6, Buenos Aires 10, Rio de Janeiro 9/9.

Produkcja koksu w lutym w porównaniu ze styczniem zmalała o 3 942 t i wynosiła 90 116 t. Również spadł o 2 862 t ogólny zbył koksu i wynosił 88 951 t, z czego na zbył krajowy przypada 78 770 t, a na eksport 10 181 t. Zapasy nieznacznie wzrosły i wynosiły w dn. 28 II 276 540 t. Załoga robotnicza utrzymała się na poziomie poprzedniego miesiąca i wynosiła 1 883 robotników.

Produkcja brykietów wzrosła do 22 159 t. Również nieznacznie wzrósł ogólny zbył brykietów. Zapasy brykietów nieznacznie się zwiększyły. Załoga robotnicza w porównaniu ze styczniem wzrosła o 63 robotników i stanowiła 236 osób.

Węgla brunatnego wydobyto w lutym 3 173 t, t. j. o 1 658 t mniej w porównaniu ze styczniem; również odpa wienio spadł zbył w kraju. Robotników w kopalniach węgla brunatnego zatrudnionych było 365.

PRZEMYSŁ NAFTOWY

ANKIETA NAFTOWA. — W dn. 25 b. m. odbyła się we Lwowie ankieta naftowa, o której zwołaniu przez Lwowską Izbę Przemysłowo-Handlową już donosiliśmy¹⁾. Z Ministerstwa Przemysłu i Handlu byli obecni PP.: Czesław Peche, Dyrektor Departamentu Górniczo-Hutniczego, Inż. Henryk Salomon de Friedberg, Naczelnik Wydziału Nafty, i Inż. Paweł Wrangel, Rada Ministerjalny.

Obradom przewodniczył Wiceprezes Izby P. Wit Sulimirski. Referaty wygłoszono ściśle według zapowiedzianego, a podane poprzednio przez nas, programu. W dyskusji zabierali głos PP.: Dr. Kreisberg, Dr. Wojciechowski, Prezes Schutzmann, Inż. Szczepanowski, Dr. Wygard, Dr. Rosenberg, Inż. St. Sulimirski, Dr. Schätzel, Dyr. Kowalewski, Gen. Szeptycki, Inż. Szydłowski, Dyr. Mikuli, Dyr. Peche. Zreagował wyniki ankiety Dyrektor Izby P. Byrka. Na końcu Prezes Krajowego Towarzystwa Naftowego P. Długosz podziękował Lwowskiej Izbie Przemysłowo-Handlowej za urządzenie ankiety, a wszystkim uczestnikom za udział w niej.

Gruntownie opracowane referaty przedstawiły bardzo wyraźnie ciężką sytuację przemysłu naftowego, znajdującego się pod wpływem: kryzysu ogólnogospodarczego, światowej hiperprodukcji naftowej i szczególnego układu strukturalnego i koniunkturalnego polskiego przemysłu naftowego. Ten stan odbija się przede wszystkim na niepokojącym osłabieniu ruchu wiertniczego, który wykazuje za 1932 r. tylko 58 473 uwierconych metrów, podczas gdy w 1930 r. 117 034 metrów. Równocześnie oświetlono ważność własnego przemysłu naftowego dla gospodarstwa narodowego i niezbędność dla obrony Państwa.

Jako środek do wyprowadzenia przemysłu naftowego z tego położenia uznała ankieta przeprowadzenie organizacji, obejmującej całość przemysłu, a skierowanej całą swą konstrukcją ku podniesieniu produkcji surowca, a więc górnictwa naftowego.

Również wskazywano na nadmierne obciążenia, spadające ostatnio specjalnie na przemysł naftowy.

Jak się dowiadujemy, Lwowska Izba Przemysłowo-Handlowa postanowiła ogłosić wkrótce drukiem przebieg ankiety i sprawa zostanie to szeroko rozpowszechnić. Również zamierzone jest powtórzenie najważniejszych referatów w formie odczytów w Warszawie.

KOPALNICTWO NAFTOWE W 1932 R. — W 1932 r. we wszystkich okręgach wydobyto ropy znacznie mniej niż w 1931 r. Największy spadek zaznaczył okrąg drohobycki, w mniejszym stopniu stanisławowski i w najmniejszym — ja sielski. Ilustruje to poniższe zestawienie (w cysternach):

¹⁾ Liczby, dotyczące eksportu, omówiliśmy szczegółowo w zesz. 10/1933, str. 309.

¹⁾ P. zesz. 12/1933, str. 379.

Okręgi	1931	1932
Jasło	9 785	9 582
Drohobycz	48 561	42 072
Stanisławów	4 703	4 014
Razem:	63 049	55 668

Rok 1932 z pierwszego wrażenia wydaje się niepomyślnym. Zamiast 63 049 cyst. brutto osiągnięto w 1932 r. tylko 55 668 cyst. brutto; stanowi to niedobór 7 380 cyst. Przy szalejącym kryzysie i przy uwzględnieniu przeszło trzytygodniowego strajku we wrześniu — rok 1932 nie można jednak zaliczyć do lat najgorszych. Wydobycie w ostatnich kilkunastu latach ilustruje poniższe zestawienie:

Rok	Produkcja brutto		Zmiany w porównaniu do roku poprzedniego	
	cystern	%	cystern	%
1919	83 170		+ 876	+ 1
1920	76 502		- 6 668	- 8
1921	70 487		- 6 015	- 7
1922	71 310		+ 823	+ 1
1923	73 718		+ 2 408	+ 3
1924	77 079		+ 3 361	+ 4
1925	81 193		+ 4 114	+ 5
1926	79 609		- 1 584	- 1
1927	72 260		- 7 349	- 9
1928	74 300		+ 2 040	+ 2
1929	67 469		- 6 831	- 9
1930	66 276		- 1 183	- 1
1931	63 048		- 3 228	- 4
1932	55 669		- 7 379	- 11
Przy uwzględnieniu dni strajkowych rok 1932			- 4 679	- 7

Produkcja ropy w okręgu drohobyczkim w większości gmin w stosunku do rejonu borysławskiego utrzymała się na wysokim poziomie, co zawarte jest w poniższym zestawieniu:

Rejon borysławski		Inne rejon		Rejon borysławski		Inne rejon	
cystern	% w stos. do rej. borysł.	cystern	% w stos. do rej. borysł.	cystern	% w stos. do rej. borysł.	cystern	% w stos. do rej. borysł.
1920	62 567	10	6 490	1927	52 768	8 151	15
1921	56 365	11	6 679	1928	54 150	8 242	15
1922	55 621	13	7 416	1929	47 482	8 084	17
1923	57 307	13	7 623	1930	44 334	8 561	18
1924	59 576	13	7 742	1931	39 069	9 492	24
1925	61 926	12	7 809	1932	33 029	9 043	27
1926	59 755	13	8 155				

Niemniej wysoki poziom wydobycia osiągnęły i rejonny innych gatunków specjalnych. Udział w produkcji wszystkich rejonów pozaborysławskich w stosunku do ogólnej produkcji utrzymał się na bardzo wysokim, dotąd nienotowanym poziomie. Ilustruje to następujące zestawienie:

Wydobycie ropy marek specjalnych		Udział ropy marek specjalnych w ogólnej produkcji		Wydobycie ropy marek specjalnych		Udział ropy marek specjalnych w ogólnej produkcji	
cystern	%	cystern	%	cystern	%	cystern	%
1918	14 000	17	1926	19 854	24		
1919	13 471	16	1927	19 492	26		
1920	13 935	18	1928	20 150	27		
1921	14 122	20	1929	19 987	29		
1922	15 689	22	1930	21 942	33		
1923	16 411	22	1931	23 979	38		
1924	17 503	22	1932	22 640	40		
1925	19 266	23					

Mimo niższej produkcji ropy, rafinerie nie odczuwały braku surowca — przeciwnie była nawet przewaga podaży nad popytem. W II półroczu osiągnięto słabą niżkę cen. W lipcu — wrześniu płacono za ropę brutową zł 1 540 za cyst., od października do końca roku zł 1 511, zamiast zł 1 580 w I półroczu.

Kształtowanie się przeciętnej ceny w ostatnich 7 latach zawarte jest w następującym zestawieniu:

Rok	Przeciętna cena za cysternę zł	Zmiany w stos. do roku poprzedniego zł	%
1926	1 687		
1927	1 719	+ 292	+ 11
1928	1 759	- 220	- 11
1929	1 815	+ 56	+ 3

Rok	1896	+ 81	+ 4
1931	1 709	- 187	- 9
1932	1 553	- 156	- 9

Nadwyżka ropy, zamagazynowanej na kopalniach i tłoczniach, w ostatnim dniu 1932 r. w porównaniu do zapasów z dn. 31/XII 1931 r. wynosiła 648 cyst. brutto. Choć w stosunku do 3 poprzednich lat zapasy zwiększyły się, jednak nie dorównywały zapasom, nagromadzonym w latach pomyślnej koniunktury. Ilustruje to poniższe zestawienie zapasów na dz. 31/XII każdego roku (w cysternach):

Rok	1923	7 178	1928	3 877
1924	8 022	1929	2 095	
1925	10 217	1930	2 159	
1926	4 816	1931	2 214	
1927	5 470	1932	2 862	

Zwiększenie ciśnienia w złożu dalej dawało dobre rezultaty w Schodniczu, Potoku i Lipinkach. Dobre też wyniki dążenia do zmniejszenia kosztów własnych. Dążenia te wzorem lat poprzednich znów dały nowe oszczędności na opale i zmniejszyły manko, jak to widać z poniższego zestawienia (w cysternach):

Rok	Manko z uwzględnieniem poprawek	Ropa opałowa, zużycie własne kopalń:			
		Jasło	Drohobycz	Stanisławów	Razem
1920	7 055	527	5 397	35	5 959
1921	3 406	582	5 389	38	6 009
1922	3 434	450	3 821	38	4 309
1923	7 645	161	1 564	22	1 747
1924	6 006	237	1 614	39	1 891
1925	6 681	101	303	14	418
1926	4 186	121	748	38	907
1927	2 120	59	602	44	705
1928	2 342	30	213	49	292
1929	2 318	48	295	57	400
1930	1 525	25	100	49	174
1931	994	23	74	47	144
1932	822	20	52	33	105

Ruch wiertniczy w roku sprawozdawczym uległ ograniczeniu. Ilustrują to następujące liczby:

Rok	Odwiercono metrów	Założono nowych otworów	Odwiercono metrów	Założono nowych otworów
1923	94 667	129	1928	100 104
1924	101 301	123	1929	98 762
1925	80 895	91	1930	116 626
1926	87 251	123	1931	74 514
1927	104 025	159	1932	57 371

Liczba robotników, zatrudnionych na kopalniach ropy i gazów, zmniejszyła się o 560 osób. Redukcja zatem w stosunku do lat ubiegłych, pomimo kryzysu, była nieznaczna. Liczba robotników wynosiła:

Rok	1920	11 485	1926	9 425
1921	13 389	1927	11 580	
1922	13 364	1928	11 391	
1923	14 013	1929	10 987	
1924	10 974	1930	10 283	
1925	9 927	1931	9 151	
		1932	8 590	

PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY

TYGODNIOWE UNIERUCHOMIENIE PRZEDZALŃ BAWELNIANYCH. — W dn. 20 III r. b. obradował w Brukseli Komitet Dyrekcyjny Międzynarodowego Zjednoczenia Bawełnianego, zwołany na specjalną konferencję, w której wzięli udział delegaci wszystkich wchodzących w skład Zjednoczenia przemysłów bawełnianych poszczególnych państw. W obradach wzięła również udział delegacja polska.

Po załatwieniu sprawy formalnej, jaką było przyjęcie do Zjednoczenia Związku Przemysłowców Bawełnianych Jugosławii, przez co ilość krajów, reprezentowanych w Zjednoczeniu, wzrosła do 22 — Komitet Dyrekcyjny omówił obecną sytuację światowego przedzalnictwa bawełnianego. W wyniku parogodzinnej dyskusji przyjęto zasadniczą rezolucję, zalecającą unieruchomienie całkowite przedzalnictwa bawełnianych na okres jednego tygodnia we wszystkich państwach, reprezentowanych

w Zjednoczeniu. To zawieszenie produkcji na okres jednego tygodnia przed świętami Wielkiejnocy ma na celu wyrównanie różnic między produkcją i konsumpcją.

Rezolucja ta pozostaje w związku z inicjatywą Federacji Brytyjskiej Przędzalników Bawełnianych, którzy przeprowadili wśród swych członków głosowanie nad rezolucją, zalecającą unieruchomienie przędzalni w okresie tygodnia przedświątecznego, t. j. z dniem 10 kwietnia. Zazwyczaj w przędzalniach angielskich zawieszenie produkcji następowało w Wielki Piątek. W ten sposób unieruchomienie przędzalni bawełnianych w Anglii trwałoby de facto tylko 4 dni. W motywach tej inicjatywy stwierdzono konieczność zmniejszenia zapasów towarowych i opanowania silnej deruty cen.

Po uchwaleniu tej rezolucji Komitet Dyrekcyjny omówił szereg spraw, związanych z przyszłym dorocznym międzynarodowym kongresem bawełnianym, który odbędzie się w dn. 6-10 VI r. b. w Pradze. Obrady kongresu odbywać się będą w 3 głównych komisjach: dla spraw bawełny egipskiej, amerykańskiej i indyjskiej. Poza tem wyodrębnione zostaną w pracach specjalnej komisji zagadnienia techniczne przemysłu bawełnianego.

Wreszcie Komitet Dyrekcyjny przeprowadił wybory prezydenta Międzynarodowego Zjednoczenia na miejsce zmarłego niedawno przemysłowca angielskiego Howartha. Prezydentem wybrany został wybitny przemysłowiec francuski, reprezentujący jedno z największych przedsiębiorstw włókiennictwa alzac-kiego, Paul Schlumberger.

M. K.

O WZMOŻENIE EKSPORTU WŁÓKIENNICZEGO. — Na terenie kartelu przędzalników bawełnianych podjęte zostały ostatnio prace nad programem wzmoczenia eksportu włókienniczego. W celu realizacji tych projektów powołana została do życia specjalna komisja.

ROLNICTWO

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH

DALSZE PRACE NAD ROZSZERZENIEM ZBYTU KRAJOWYCH SUROWCÓW ROLNICZYCH.

— Akcja Rządu, mająca na celu rozszerzenie rynku zbytu wewnętrznego dla surowców rolniczych pochodzenia krajowego, zapoczątkowana ostatnio przez organizację Komisji, mającej na celu zbadanie możliwości rozszerzenia zbytu tych surowców, a powołanej do życia przez Ministerstwo Rolnictwa i Ref. Roln. — rozwija się pomyślnie nadal. W dn. 18/III odbyło się plenarne posiedzenie powyższej Komisji, na którym zostały załatwione wnioski szeregu podkomisji specjalnych, które badały zagadnienia zbytu poszczególnych surowców, a mianowicie: podkomisji do spraw tłuszczowych, wełny, jedwabiu, skór surowych, kożuchowych oraz tytoniu.

W sprawach surowców tłuszczowych przyjęte przez Komisję wnioski dążą przede wszystkim do usunięcia zafałszowań masła, które stwarzają niebezpieczną konkurencję dla tak ważnego dla rolnictwa artykułu. Wnioski rozszerzają dalej wyniki prac, osiągniętych już przez szereg konferencji w sprawach surowców tłuszczowych, przeprowadzonych na wiosnę r. ub. w Ministerstwie Rolnictwa i Ref. Roln. które to prace doprowadziły do uzgodnienia postulatów sfer rolniczych i zainteresowanego przemysłu. Celem dalszego kontynuowania tej kolaboracji sfer gospodarczych postanowiono powołać specjalną Komisję, złożoną z przedstawicieli Związku Izb i Organizacji Rolniczych R. P., Tow. Lniarskiego, Związku Izb Przemysłowo-Handlowych oraz Przemysłu Chemicznego. Zadaniem powyższej Komisji będzie dalsze uzgadnianie postulatów w zakresie reglamentacji przywozu w dziedzinie olejów i tłuszczów.

W sprawach wełny uchwały Komisji idą w kierunku rozszerzenia zakupów surowca krajowego przez instytucje rządowe i samorządowe naskutek przedstawienia tych zakupów z wełny zagranicznej na wełnę krajową, dalej do polepszenia warunków zbytu mięsa baraniego, przyczem wychodzi się z założenia, że

Podstawą planu, opracowywanego przez komisję, jest dążenie do zwiększenia eksportu włókienniczego w formie tkanin, konfekcji czy przędzy — z tem jednak, że obciążenie rynku wewnętrznego z tytułu wywozu nie może w żadnym wypadku ulec zwiększeniu.

Wychodząc z założenia, że eksport włókienniczy uzależniony jest w poważnej mierze od posiadania taniego podstawowego półfabrykatu — przędzy — projekt ten oprzeć się ma na wydatnym obniżeniu cen przędzy bawełnianej, przeznaczonej na eksport. Cel ten mógłby zostać osiągnięty przez zwiększenie produkcji przędzy w takich rozmiarach, któreby doprowadziły do obniżki generalnych kosztów produkcji przędzy. Jednocześnie jednak poziom cen na rynku wewnętrznym nie uległby żadnym zmianom, natomiast dla potrzeb eksportu uzyskanoby poważną ilość przędzy po cenach znacznie niższych, gwarantujących dodatnie wyniki akcji eksportowej. Produkcja przędzy w myśl powyższych projektów uległaby zwiększeniu w granicach 20-25%.

Komisja przeprowadza dokładne obliczenia, mające na celu ustalenie, czy zwiększenie stanu uruchomienia przędzalni do pełnych 46 godzin tygodniowo da taką redukcję kosztów ogólnych, któraby wystarczyła dla wyrównania marży, istniejącej pomiędzy cenami przędzy na rynku krajowym a cenami eksportowymi. Komisja przeprowadzała również badania nad ewent. innymi środkami dodatkowymi i sposobami pokrycia tej marży.

Nowe projekty przemysłu bawełnianego, zmierzające do zwiększenia eksportu włókienniczego, wywołały w sferach eksporterów żywe zainteresowanie. Koncepcja powyższa oparta jest, niewątpliwie, na zdrowej podstawie, gdyż przyświeca jej myśl, że rynek wewnętrzny nie może być obciążony z tytułu tej akcji eksportowej. Z drugiej strony wydatne zwiększenie produkcji w przedsiębiorstwach bawełnianych wpłynęłoby dodatnio na sytuację na rynku pracy, umożliwiając dodatkowe zatrudnienie pewnej liczby robotników.

K.

jedynie polepszenie opłacalności produkcji w zakresie wszystkich produktów, uzyskiwanych przy hodowli owiec, może stworzyć dla hodowli tej korzystne warunki rozwoju. Wnioski Komisji zdążają wreszcie do stworzenia odpowiedniego aparatu kredytowego celem finansowania zakupów wełny.

Nieco inny charakter mają wnioski w sprawie jedwabiu, gdyż ze względu na to, że produkcja tego artykułu znajduje się w naszym kraju dopiero w początkach, dążą one do stworzenia tymczasem dopiero warunków dla szerszej akcji przygotowawczej w zakresie rozszerzenia tej produkcji. Z jednej więc strony wnioski wskazują na konieczność rozszerzenia akcji popierania wytwórczości jedwabiu przez udoskonalenie jego metod technicznych, z drugiej zaś strony do rozszerzenia zbytu w zakresie zakupów rządowych.

W sprawie skór surowych oraz k. suchych wnioski Komisji mają na celu podniesienie techniki zdejmowania skór oraz ich konserwacji, gdyż sprawa ta jest jedną z największych bolączek produkcji skór w kraju i przyczynia się do znacznego zmniejszenia jakości surowca skórzanego. Dalsze wnioski mają na celu podniesienie organizacji obrotu skórami, obniżenie stawek tariff kolejowych przy przewozie tych artykułów, wreszcie rozszerzenie rynku zbytu przy pomocy zakupów państwowych oraz stworzenie dogodnych warunków kredytowych przy finansowaniu zakupów skór krajowych.

Wszystkie powyżej omawiane sprawy zostały załatwione przez Komisję, przyczem poczyniono jedynie drobne zmiany w charakterze przedewszystkiem redakcyjnym. Niezałatwiona pozostała jeszcze sprawa wniosków podkomisji do spraw tytoniowych, które mają być bezpośrednio uzgodnione przez Prezydium Komisji z Ministerstwem Skarbu oraz Monopolem Tytoniowym.

Na posiedzeniu Komisji w dn. 20/III zostały ostatecznie ustalone pod względem redakcyjnym wnioski w zakresie rozszerze-

nia zbytu wszystkich surowców pochodzenia krajowego, które były przedmiotem obrad poprzednich 2 zebrań plenarnych. Powyższe dazyderaty będą podstawą dla zgłoszenia przez Ministerstwo Rolnictwa i Ref. Roln. wniosków na Komitet Ekonomiczny Ministrów.

Z chwilą zakończenia prac Komisji, mającej na celu zbadanie możliwości rozszerzenia zbytu surowców pochodzenia krajowego, można w przybliżeniu ocenić wyniki jej prac oraz określić ich znaczenie dla produkcji rolniczej. Narady Komisji zostały już poprzedzone całym szeregiem prac przygotowawczych, przeprowadzonych czy to przez komisję wólkienniczą, powołaną przez Biuro Ekonomiczne Prezesa Rady Ministrów, czy konferencjami w sprawach tłuszczowych, przeprowadzonymi przez Ministerstwo Rolnictwa i Ref. Roln., czy wreszcie szeregiem prac, przeprowadzonych na terenie tegoż Ministerstwa nad zagadnieniami wełny i skór. Dlatego też prace Komisji były niezmiernie ułatwione, i wnioski oparły się nie tylko na materiałach, zgromadzonych przez poszczególne podkomisje, lecz również na niezmiernie obszernym wyczerpującym materiale, przygotowanym przez wszystkie poprzednie prace. Z tego punktu widzenia uchwały Komisji są syntezą całości prac, prowadzonych już przez Rząd od dłuższego czasu nad zagadnieniem rozszerzenia produkcji krajowych surowców rolniczych drogą stworzenia odpowiednich warunków opłacalności ich produkcji w warsztatach rolnych. Wnioski Komisji są z tego punktu widzenia niezmiernie cenne, że poszły one dalej, niż poprzednie prace w kierunku skonkretyzowania postulatów, których realizacja przyczyni się, niewątpliwie, do przestawienia naszej produkcji przemysłowej na surowce krajowe, a temsamem rozszerzenia rynku ich zbytu. W dalsze konsekwencji przyczyni się to, niewątpliwie, do zapobieżenia spadkowi a nawet spowodowania rozszerzenia dotychczasowej produkcji tych surowców, co stanie się cennym czynnikiem dla podniesienia ogólnej opłacalności warsztatów rolnych, a temsamem czynnikiem, przeciwstawiającym się dalszemu pogłębieniu się kryzysu w rolnictwie.

Cz. St.

TRZECI OGÓLNOPOLSKI ZJAZD FACHOWO-ROLNICZY. — W dniach 20 i 21 marca r. b. odbył się w Warszawie pod przewodnictwem P. St. Leśniowskiego III Ogólnopolski Zjazd Fachowo-Rolniczy, zwołany przez Związek Rolników z Wyższem Wykształceniem.

Porządek dzienny Zjazdu obejmował w dn. 20/III następujące referaty: P. J. Łosia — „Organizacja handlu wewnętrznego ze stanowiska rolnictwa”, P. Dr. M. Dalkiewicza — „Eksport produktów rolnych a rolnictwo”, P. Inż. J. Radomyskiego — „Organizacja produkcji w rolnictwie, jako czynnik organizacji zbytu”, P. Z. Ilnatowicza — „Zabezpieczenie interesów rolnictwa w zbyciu produktów rolnych”. W dn. 21/III zostały wygłoszone następujące referaty: P. Prof. R. Prawocheńskiego — „Gospodarstwo uzasadnienie potrzeby chowu owiec”, P. Inż. S. Jełowickiego — „Stan opłacalności chowu owiec”, P. Inż. B. Kączkowskiego — „Doświadczalnictwo wobec potrzeb produkcji owczarskiej”, oraz P. Inż. Alkiewicza — „Zbyt produktów owczarskich”.

W wyniku dwudniowych obrad został wysunięty cały szereg postulatów z zakresu polityki gospodarczej w dziedzinie rolnictwa, które w streszczeniu przedstawiają się, jak następuje:

W zakresie postulatów, dotyczących polityki handlowej, Zjazd podkreślił znaczenie wywozu artykułów rolniczych dla interesów krajowej produkcji rolniczej, wskazując na ścisłą łączność, jaka powinna zachodzić pomiędzy poczynaniami szukania zbytu w omawianym zakresie na rynku wewnętrznym i zagranicą. Wyrównanie strat, wynikłych wskutek ilościowego ograniczenia możliwości wywozowych, powinno nastąpić na drodze podnie-

sienia jakościowego wywozu, by na tej drodze móc uzyskać za wywożone produkty ceny wyższe niż dotychczas. Kontyngenty przywozowe i wywozowe powinny być dzielone przez polskie czynniki pomiędzy polskich eksporterów, aby dyspozycja ze strony polskiej umożliwiła podniesienie jakości towaru oraz selekcję eksporterów. Należyte zorganizowanie handlu wewnętrznego wymaga, w pojęciu Zjazdu, stosowania przez Państwo takiej ogólnej polityki gospodarczej i finansowej, która zapewniłaby wzrost siły nabywczej ludności, umożliwiającą rozszerzenie konsumpcji wewnętrznej, oraz doboru takich środków, które odpowiadałyby indywidualnym potrzebom każdej gałęzi handlu, tak aby obroty handlowe rozwijały się po linii, wynikającej z naszej geografii gospodarczej i politycznej, a osiągnięte rynki działały wzmacniająco na naszą sytuację polityczną, finansową i demograficzną. W szczególności w dziedzinie zbóż chlebowych i ich przetworów podkreślono konieczność utrzymania równowagi pomiędzy popytem a podażą na drodze usuwania nadwyżek, ciężących na rynku, przy pomocy środków polityki gospodarczej Państwa. W dziedzinie handlu jęczmieniem podkreślono znaczenie pomocy państwowej, stwarzającej korzystne warunki obrotu, zwłaszcza dla jęczmienia wyższej wartości, bardziej uszlachetnionego. Pomoc Państwa dla produkcji i obrotu zbożowego powinna objąć również i owies, a polityka zakupów owsa przez wojsko powinna być skoordynowana z ogólnymi wytycznymi państwowej polityki zbożowej. Dla ujednostajnienia i poprawy jakości zbóż i nasion, wywożonych zagranicę, oraz unormowania podaży w kraju, należy przyspieszyć akcję budowy sieci elewatorów i czyszczalni, a przedewszystkiem elewatora zbożowego w Gdyni. Celem ułatwienia zmiany struktury naszego eksportu handlowego, t. j. przekształcenia wywozu surowców na półsurowiec i gotowe produkty (np. żywność na mięso i przetwory mięsne) oraz celem zapewnienia dobrej jakości wywożonych za granicę artykułów, szybko psujących się (masło, jaja, owoce i t. p.) — wypowiedziano się za stworzeniem odpowiedniej sieci urządzeń chłodniczych i powiększeniem ilości wagonów chłodni. Wreszcie wypowiedziano się za koniecznością uporządkowania rynku wewnętrznego oraz za stworzeniem podstaw prawnych dla zdrowego handlu rolniczego.

W dziedzinie polityki komunikacyjnej wypowiedziano się za stworzeniem zróżniczkowanych taryf kolejowych, aby na tej drodze ułatwić możliwości eksportowe poszczególnych artykułów rolniczych; w dziedzinie aprowizacyjnej — za ułatwieniem zaopatrzenia centrów spożycia kraju w środki żywności na drodze zmniejszenia kosztów pośrednictwa handlowego; w dziedzinie polityki sanitarno-weterynaryjnej wypowiedziano się m. in. za obniżeniem opłat weterynaryjnych.

W dziedzinie finansowania wymiany polityka gospodarcza powinna dążyć zdaniem Zjazdu, do stworzenia warunków taniego kredytu, dając pierwszeństwo organizacjom handlowym, opartym na zdrowych podstawach, przedewszystkiem bezpośrednio pracującym z producentem z jednej strony, a konsumentem z drugiej. Należy dążyć do dawania pierwszeństwa najbardziej pożądanym i gospodarczo zdrowym formom kredytu, jak: kredyt warrantowy, akredytywy i t. p.

W dziedzinie techniki wymiany polityka gospodarcza, zdaniem Zjazdu, powinna dążyć do jej racjonalizacji przy pomocy odpowiednich urządzeń, jak: elewatory, przedewszystkiem elewator w Gdyni, chłodnie, hale hurtowe i kasy targowe w większych ośrodkach konsumpcyjnych, wagony-chłodnie, dostarczające produkty z miejsca produkcji, czy uboju do centrów konsumpcji i t. p. Wreszcie, należy dążyć do tego, by jak najwięcej tranzakcyj przechodziło przez giełdy.

W dziedzinie organizacji aparatu handlowego polityka gospodarcza powinna dążyć do stworzenia warunków, które uprzywilejowałyby jednostki czy organizacje, prowadzące prawidłową księgowość, a zachęcały rolników do tworzenia zrzeszeń producentów. Celem tych zrzeszeń byłoby dostarczanie uszlachetnionego czy wyrównanego towaru do firm i instytucji handlowo-rolniczych.

Ponadto zgłoszono jeszcze szereg innych, mniej istotnych, postulatów z dziedziny organizacji wymiany oraz produkcji artykułów rolniczych. W szczególności postulatów, dotyczących podniesienia produkcji i zbytu owiec oraz wełny, któremu to ostatniemu zagadnieniu był poświęcony cały drugi dzień obrad.

H A N D E L

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE¹⁾

ZBOŻA I PRZETWORY

— Na rynkach złóż chlebowych nastąpiło w okresie sprawozdawczym (od 20 do 25 marca) nieznaczne osłabienie tendencji, które pociągnęło za sobą niewielki naogół spadek cen. Na giełdzie warszawskiej zniżkował jęczmień przemiałowy o \mathcal{Z} 0'50, owies jednolity o \mathcal{Z} 0'50, owies zbierany o \mathcal{Z} 0'25, otręby pszenne o \mathcal{Z} 0'50 ÷ 1'00; na giełdzie poznańskiej zniżki są mniej liczne: owies, nadający się do siewu, stracił \mathcal{Z} 1'50, owies pastewny \mathcal{Z} 1'00, otręby żytnie \mathcal{Z} 0'25 ÷ 0'75, a jednocześnie pszenica wykazuje niewielką poprawę (o \mathcal{Z} 0'50); ceny niewymienionych zbóż i przetworów na obu powyższych giełdach pozostały bez zmiany. Stosunkowo najliczniejsze zniżki miały miejsce na giełdzie gdańskiej, rozmiarami nie przekraczając jednak zmian na innych giełdach; niżej cenione były: pszenica, żyto eksportowe, niższe gatunki jęczmienia, owies eksportowy oraz otręby pszenne i żytnie. Na pozostałych giełdach prowincjonalnych minął okres sprawozdawczy przy tendencji spokojnej; zaofiarowanie uległo zmniejszeniu.

Warszawa. — Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 100 kg parytet wagon Warszawa (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica czerwona, jara, szklista 775 g/l 38'00 ÷ 39'00 (38'00 ÷ 39'00), — jednolita 742 g/l 37'00 ÷ 38'00 (37'00 ÷ 38'00), — zbierana 731 g/l 36'00 ÷ 37'00 (36'00 ÷ 37'00), żyto standard I 700 g/l 20'00 ÷ 20'50 (20'00 ÷ 20'50), — standard II 687 g/l 19'50 ÷ 20'00 (19'50 ÷ 20'00), jęczmień browarowy 689 g/l 17'00 ÷ 18'00 (17'00 ÷ 18'00), — przemiałowy 16'25 ÷ 16'75 (16'75 ÷ 17'25), owies jednolity 468 g/l 17'00 ÷ 17'50 (17'00 ÷ 18'00), — zbierany 438 g/l 15'75 ÷ 16'25 (16'00 ÷ 16'50), mąka pszenna luksusowa wym. 50 ÷ 40% 57'00 ÷ 62'00 (57'00 ÷ 62'00), — pszenna 4/0 wym. 60 ÷ 50% 52'00 ÷ 57'00 (52'00 ÷ 57'00), — żytnia pyłkowa I gat. 65 ÷ 55% 33'00 ÷ 35'00 (33'00 ÷ 35'00), — sitkowa II gat. po 55% 25'00 ÷ 27'00 (25'00 ÷ 27'00), — razowa 95% 25'00 ÷ 27'00 (25'00 ÷ 27'00), otręby pszenne szale 11'00 ÷ 12'00 (12'00 ÷ 12'50), — pszenne średnie 10'00 ÷ 11'00 (11'00 ÷ 11'50), — żytnie 9'50 ÷ 10'00 (9'50 ÷ 10'00).

Poznań. — Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 100 kg parytet Poznań (jak wyżej): pszenica 34'00 ÷ 35'00 (33'50 ÷ 34'50), żyto 17'75 ÷ 18'00 (17'75 ÷ 18'00), jęczmień browarowy 15'50 ÷ 17'00 (15'50 ÷ 17'00), — przemiałowy 643 ÷ 662 g/l 14'00 ÷ 14'50 (14'00 ÷ 14'50), — 681 ÷ 691 g/l 14'50 ÷ 15'25 (14'50 ÷ 15'25), owies, nadający się do siewu, 14'00 ÷ 15'00 (15'50 ÷ 16'50), — pastewny 11'50 ÷ 12'00 (12'50 ÷ 13'00), mąka pszenna 65% -owa wraz z workiem 52'00 ÷ 54'00 (52'00 ÷ 54'00), — żytnia 65% -owa wraz z workiem 29'00 ÷ 30'00 (29'00 ÷ 30'00), otręby pszenne grube 11'00 ÷ 12'00 (11'00 ÷ 12'00), — pszenne średnie 10'00 ÷ 11'00 (10'00 ÷ 11'00), — żytnie 9'25 ÷ 10'00 (10'00 ÷ 10'25).

Gdańsk. — Notowano — w guld. gd. za 100 kg (jak wyżej): pszenica biała o wadze 128 hfl. nowa 21'50 (21'50 ÷ 22'00), — czerwona, kolorowa o wadze 125 hfl. 21'00, żyto eksportowe o wadze 120 hfl. 10'70 ÷ 11'00 (11'40 ÷ 11'50), jęczmień nowy wyborowy 10'50 (10'50), — średni 9'85 ÷ 10'00 (9'85 ÷ 10'25), — mierny o wadze 108 hfl. 9'60 ÷ 9'75 (9'60 ÷ 9'80), owies na eksport 9'25 ÷ 9'75 (9'50 ÷ 10'00), otręby pszenne grube 7'25 (7'80), — pszenne średnie 7'10 (7'50), — żytnie 7'10 (7'25).

CHEMIKAŁJA

Warszawa. — Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 100 kg loco fabryka bez opakowania (w nawiasach podane są ostatnie notowania z połowy grudnia r. ub.): aceton 450'00 (450'00), alkohol metylowy techniczny 90% 170'00 (170'00), alkohol metylowy czysty 99% 300'00 (300'00), amoniak skroplony za 1 kg NH₃ (wraz z opakowaniem) 1'80 (1'80), azotniak mielony za 1 kg% N₂ (wraz z opakowaniem) 1'54 (1'48), azotniak granulowany za 1 kg% N₂ (wraz z opakowaniem) 1'69 (1'63), azotan amonu 100'00 (100'00), azotan sodowy 120'00 (120'00), benzol handlowy 90% 80'00, benzol czysty 92'00 (92'00), bisulfat (kw. siarczan sodu) 13'50 (13'50), boraks (wraz z opakowaniem) 110'00 ÷ 125'00 (110 ÷ 125'00), chlorek cynku 50^B Bé 40'00 (40'00), chlorek wapna białący 36'00 (36'00), chlorek wapnia (CaCl₂) 20'00 ÷ 22'00 (20'00 ÷

22'00), chloroform czysty 800'00 (800'00), chloroform „pro narcosi” 1800'00 (1800'00), eter siarkowy 390'00 (390'00), fenol czysty 265'00 (265'00), formalina 40% 270'00 (270'00), gliceryna farmaceutyczna 30^B Bé (wraz z opakowaniem) 275'00 (275'00), gliceryna techniczna 85 ÷ 88% (wraz z opakowaniem) 175'00 (175'00), karbid granulowany (wraz z opakowaniem) 75'00 (75'00), karbolinum 29'75 (29'75), klej kostny 205'00 (205'00), klej skórný 275'00 (260'00), krezol 128'00 (128'00), kwas azotowy 36^B Bé w przel. na 100% HNO₃ 93'00 (100'00), kwas mrówkowy 85% 241'00 (241'00), kwas siarkowy 60^B Bé 7'37 (7'37), kwas solny 19 ÷ 21^B Bé 12'25 (12'25), kwas octowy techniczny 30% 100'00 (100'00), mączka kostna odklejona 30% P₂O₅ 15'00 (15'00), naftalina surowa prasowana 28'00 (28'00), naftalina czysta w łuskach 52'50 (52'50), octan sodu 120'00 (120'00), octan ołowiu 215'00 (215'00), oleina zwierzęca destylat 190'00 (210'00), oleina zwierzęca saponificat 180'0 (200'00), oleum 20% 19'24 (19'94), olej lniany 132'00 (120'00), potaż kalcynowany 90 ÷ 95% (wraz z opakowaniem) 120'00 (120'00), potaż żrący topiony 88 ÷ 92% (wraz z opakowaniem) 140'00 (140'00), pirydyna czysta za 1 kg 9'75 (9'75), smoła preparowana 17'50 (17'50), saletra potasowa 130'00 (130'00), saletra sodowa przem. zwyczajna 65'00, saletra sodowa przem. raz rafinowana 90'00, saletra sodowa podwójnie rafinowana 100'00 (100'00), siarczan amonu 29'65 (28'40), siarczan miedzi (wraz z opakowaniem) 110'00 ÷ 125'00 (110'00 ÷ 125'00), siarczek sodu 60 ÷ 62% (wraz z opakowaniem) 60'00 (60'00), soda amonjalkalna 25'00 (25'00), soda kaustyczna 60'00 (60'00), sól glauberska krystaliczna 7'00 (7'00), stearyna 160'00 (185'00), superfosfat 16% 10'72 (9'28 ÷ 9'92), toluol czysty 105'00 (105'00), soda amonjalkalna chemicznie czysta zaw. 25% NH₃ 60'00, żelatyna techniczna 400'00 (400'00).

RYNEK AKCYJNY

za okres od 20 do 25 marca 1933 r.

— Na giełdzie warszawskiej zainteresowanie akcjami wykazało w okresie sprawozdawczym pewien spadek; przy nieco słabszej tendencji wszystkie notowane papiery poniosły nieznaczne straty.

Gros transakcji przypada nadal na akcje Banku Polskiego, których kurs w rezultacie tygodniowym obniżył się o \mathcal{Z} 0'50. Z akcji przedsiębiorstw cukrowniczych nadal notowane były akcje Warsz. T wa Fabryk Cukru po kursie o \mathcal{Z} 0'50 niższym. Poza tem w obrocie były jedynie akcje przedsiębiorstw metalurgicznych, również cenione niżej od notowań końcowych okresu poprzedniego: akcje Lilpopa o \mathcal{Z} 0'50, akcje zaś Starachowice o \mathcal{Z} 0'25.

Na giełdach prowincjonalnych obroty akcjami zmniejszyły się w okresie sprawozdawczym do minimum — notowano wyłącznie akcje Banku Polskiego po kursach nieco obniżonych.

GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Kurs w dn. 25/III
w \mathcal{Z}				
Bank Polski	\mathcal{Z} 100	76'50	74'65	76'00
Warsz. T-wo Fabryk Cukru	\mathcal{Z} 100	17'25	17'00	—
Lilpop	\mathcal{Z} 25	10'50	10'50	10'50
Starachowice	\mathcal{Z} 50	10'40	9'90	—

GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje (maksimum i minimum — w \mathcal{Z} ; w nawiasach podane są notowania z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): Bank Polski — 75'00 (77'50).

GIEŁDA LWOWSKA

Akcje w okresie sprawozdawczym zupełnie nie były notowane.

GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje (jak wyżej): Bank Polski — 75'00 ÷ 74'50 (75'00).

¹⁾ Na podstawie danych Min. Przemysłu i Handlu oraz Min. Rolnictwa i Ref. Roln., sprawozdań organizacji gospodarczych, własnych korespondentów, depesz P. A. T. i f. d.

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA KOMUNIKACJI

NOWE TARYFY NA PRZESYŁKI DROBNICOWE, EKSPRESOWE I BAGAŻOWE. — W zesz. 7 tyg. „Polska Gospodarcza” streściliśmy projekt zmian taryf drobnicowych na P. K. P. Projekt ten uległ jednak dalszym zmianom i w nowej postaci wprowadzony będzie w życie z dn. 1/IV r. b. Wobec dużego znaczenia, jakie posiadają obecnie taryfy na przewóz przesyłek drobnicowych z uwagi na trudność zakupu towaru w ilościach wagonowych, przytaczamy szczegóły tej reformy, posiadającej dla kolei jeszcze to znaczenie, że powinna ona zapobiec przechodzeniu przesyłek towarów bardziej cennych na samochody.

Stosownie do poprzedniego projektu nowa taryfa drobnicowa wprowadza zamiast dotychczasowej jednej klasy — 3 klasy dla przesyłek drobnicowych zwyczajnych. Do klasy I są zaliczone towary, należące według nomenklatury i klasyfikacji obowiązującej do pierwszych 6 klas wagonowych, do klasy II — towary, należące do klas wagonowych od VII do XII, wreszcie do klasy III — towary, należące do klas wagonowych od XIII do XVII.

Budowa I klasy odpowiada schematowi dotychczasowej klasy drobnicowej normalnej z obniżeniem jedynie opłat na odległościach krótkich, od 1 do 400 km (zamiast do 200 km, jak było w pierwotnym projekcie) i to w ten sposób, że obniżka stanowiąc na odległości 20 km — 30%, przechodzi na 400 km do zera. Poza tem obliczenie do 100 km dokonywa się za każdy kilometr, od 101 do 200 km zaś — za strefy 5-kilometrowe, a nie, jak dotąd, za strefy 10 kilometrowe.

Budowa II klasy odpowiada schematowi dawnej IV klasy drobnicowej z obniżeniem opłat na odległościach do 400 km proporcjonalnie do zniżek kl. I, co w porównaniu do obowiązujących opłat daje zniżkę około 30%.

Wreszcie, III klasa drobnicowa odpowiada dzisiejszej taryfie wyjątkowej R₆, ustalonej na przewóz niektórych artykułów aprowizacyjnych, z analogiczną do poprzednich klas zniżką na odległościach do 400 km. Daje to dla towarów, już dziś objętych tar. wyj. R₆, zniżkę od 40% na odległościach początkowych do 8% na 300 km, dla nowych towarów zaś — 40% zniżki na wszystkich odległościach.

We wszystkich klasach drobnicowych skasowano ponadto stałą dopłatę stacyjną w wysokości 50 od przesyłki, a równocześnie zmniejszono wymiar minimalnej opłaty przewozowej z 1 do 50.

Wobec tak daleko idących zniżek zbędne się okazało utrzymanie w mocy dotychczasowej taryfy wyjątkowej A₁, która też przestaje z dn. 1/IV obowiązywać, tem bardziej, że w stosunku do towarów, zaliczonych do I klasy drobnicowej zachowano zasadę podziału jej na 4 kategorie, w zależności od wagi nadanej do przewozu przesyłki, w wysokości normalnej — przy wadze przesyłki poniżej 500 kg, ze zniżką o 6% — przy partji o wadze 500 ÷ 990 kg, ze zniżką o 13% — przy wadze 1 000 ÷ 1 990 kg i ze zniżką 20% — przy wadze 2 000 kg i więcej. Zniżki te mają na celu zachęcanie nadawców do grupowania przesyłek drobnicowych w większe partje. Dla tych samych powodów uległa zawieszeniu taryfa wyj. R₆.

Obniżenie taryf drobnicowych spowodowało, iż w pewnych wypadkach opłaty według wyższych klas wagonowych okazały się droższe od opłat za drobnicę. Aby anomalję tę usunąć, wypadło obniżyć na krótkich odległościach opłaty pierwszych 9 klas wagonowych i to w taki sposób, by zachować dotychczasowe rozpięcie pomiędzy opłatami drobnicowymi a wagonowymi w wysokości ok. 20%. Całość obniżek tych, a więc taryf drobnicowych i wywołanych tem zniżek taryf wagonowych, wyniesie — w stosunku do przewozów z 1931 r. — ok

13 miljn. Celowość przedsięwziętej reformy będzie przeto usprawiedliwiona tylko wówczas, jeżeli zwiększenie przewozów drobnicowych oraz przewozów wagonowych towarów, zaliczonych do klas wyższych, zdoła ten niedobór pokryć.

Zestawienie nowych taryf drobnicowych z dziś obowiązującymi przedstawia się w sposób następujący:

Opłaty za 100 kg przesyłek drobnicowych (z):

Odległość km	Obowiąz. tar. wyj. A ₁) za wagę:			Nowa taryfa drobnic. klasy I za wagę:				
	poniżej 500 kg	najmniej 1 000 kg	za: 2 000 kg	poniżej 500 kg	najmniej 1 000 kg	za: 2 000 kg		
	50	2'30	2'16	2'06	1'97	1'88	1'80	1'71
100	4'00	3'76	3'53	3'34	3'38	3'21	3'04	2'88
150	6'00	5'16	4'87	4'62	4'88	4'63	4'37	4'13
200	8'00	7'10	6'70	6'20	6'38	6'04	5'70	5'38
300	11'00	10'08	9'33	8'73	9'38	8'87	8'36	7'88
400	13'30	12'26	11'30	10'55	12'28	11'60	10'92	10'24

Opłaty za 100 kg przesyłek drobnicowych (z):

Odległość km	T. w. A ₁	Klasa II	T. w. R ₆	Klasa III
50	2'30	1'43	1'88	1'24
100	4'00	2'47	2'00	2'06
150	6'00	3'50	3'67	2'88
200	8'00	4'54	4'43	3'70
300	11'00	6'61	5'79	5'34
400	13'30	8'68	6'98	6'98

Jak to przewidywaliśmy w notatce o pierwszym projekcie reformy taryfy drobnicowej¹⁾, daleko idące jej zmiany musiały pociągnąć w konsekwencji podobne zmiany w układzie schematów taryfowych na przewóz przesyłek pośpiesznych oraz przesyłek ekspresowych, gdyż wszystkie te przewozy muszą pozostać w ścisłym z sobą stosunku, jako obsługujące ten sam rodzaj drobnych przesyłek towarowych.

Tak się też stało, przyczem nowa taryfa poszła właśnie w kierunku zmian, zaprojektowanych w przytoczonej notatce mianowicie:

- 1) dla przesyłek pośpiesznych drobnicowych przyjęto opłaty, ustalone dla przesyłek drobnicowych I klasy, z podwyższeniem ich o 25%;
- 2) dla przesyłek pośpiesznych wagonowych przyjęto opłaty, ustalone dla I klasy przesyłek wagonowych, z podwyższeniem ich o 25%;
- 3) dla przesyłek pośpiesznych, przewożonych na żądanie nadawcy pociągiem osobowym, przyjęto opłaty, ustalone dla przesyłek pośpiesznych z podwyższeniem o dalsze 25%;
- 4) dla przesyłek ekspresowych — przyjęto opłaty, ustalone dla przesyłek pośpiesznych, przewożonych pociągami osobowymi;
- 5) dla przesyłek bagażowych — przyjęto opłaty, ustalone dla przesyłek ekspresowych, zmniejszone o 10%.

Zmiany powyższe dotknęły najbardziej przesyłki ekspresowe, które otrzymują zniżkę opłat od 60% do 36%, co powinno wybitnie wpłynąć na wzrost tego rodzaju przewozów, odpowiadających — narówni z przesyłkami pośpiesznymi, przesyłanym w pociągach osobowych, potrzebom chwili, gdyż dają możliwość przewozu małych partji towaru z największą szybkością, a więc w warunkach najszybszego obrotu małych środków pieniężnych.

10%-owa zniżka dla bagażu stanowi pewną premję dla osób, wykupujących bilet osobowy, i powinna zachęcić do nadawania większego bagażu do wagonów bagażowych zamiast zatłaczania nim wagonów osobowych, co połączone jest nie tylko z niewygodą dla podróżnych, ale i z ryzykiem, gdyż za bagaż ręczny kolej nie odpowiada.

¹⁾ „Polska Gospodarcza” zesz. 7/1933, str. 217.

Zestawienie opłat nowych z dotychczasowymi przedstawia się w sposób następujący (w zł za 100 kg):

Odległość km	Opłaty według taryf obowiązujących:				Nowe opłaty:		
	przesyłki pośpieszne w pociągach towarowych	osobowych	ekspresowe	bagażowe	pośpieszne: w pcc. osobow. towar. i ekspres.	bagażowe	
50 . . .	4 00	5 00	8 00	3 00	2 35	3 00	2 70
100 . . .	7 20	9 00	14 00	6 00	4 23	5 30	4 80
150 . . .	10 90	13 62	18 00	9 00	6 10	7 70	7 00
200 . . .	13 60	17 00	23 00	12 00	7 98	10 00	9 00
300 . . .	18 40	22 00	27 00	17 40	11 73	14 70	13 30
400 . . .	23 60	29 50	30 00	22 80	15 35	19 20	17 30

J. G.

WYPADKI NA P. K. P. — Bezpieczeństwo ruchu i przejazdów stanowi na kolejach jedno z podstawowych zagadnień. Wpływa na to zarówno czynnik zaufania, o który kolej, narówni z każdym przedsiębiorstwem przewozowym, musi zabiegać, jak też duża odpowiedzialność materialna, obciążająca kolej z tytułu uszkodzenia taboru i towarów oraz za wypadki z ludźmi. Odpowiedzialność bowiem kolei różni się w obu wypadkach od zwykłej odpowiedzialności z prawa cywilnego tem, iż opiera się ona na domniemaniu winy kolei lub jej pracowników, w konsekwencji czego poszkodowany zwolniony jest od udowodnienia winy sprawcy szkody, natomiast kolej, pragnąc zwolnić się od skutków tej odpowiedzialności, musi udowodnić, że wypadek, który spowodował szkodę na towarze czy zdrowiu poszkodowanego, wywołany został działaniem siły wyższej, czynnością osoby trzeciej, nie należącej do składu pracowników kolejowych, lub własną winą czy nieostrożnością petenta.

Dla tych więc powodów koleje prowadzą ścisłą rejestrację wypadków, badają przyczyny w celu możliwego im zapobieżenia na przyszłość, wreszcie czynią coraz większe nakłady w kierunku zabezpieczenia ruchu pociągów, ochrony przejazdów w poziomie, sygnalizacji i t. p.

Opierając się na „Rocznikach Statystycznych z eksploatacji P. K. P.”, przytaczam poniżej statystykę wypadków na liniach normalnotorowych za lata 1929 ÷ 1931:

	1931	1930	1929	1928
A. — Wypadki z pociągami				
Zderzenia na szlakach	12	11	10	11
„ „ stacjach	91	97	162	142
Wykolejenia na szlakach	54	61	68	60
„ „ stacjach	95	82	118	114
Najechanie na przeszkodę	7	8	12	2
Razem zderzeń i wykolejeń:	259	259	370	329
„ „ na 100 km sieci	1 47	1 49	2 15	1 91
„ „ 1 000 000 pociągo-km	2 25	2 25	2 98	2 76

B. — Wypadki wskutek innych czynności eksploatacji.

Wypadki na przejazdach	232	175	204	186
Inne wypadki, oprócz samobójstw	839	814	1 222	1 136

Z zestawień powyższych widać, iż w dziale wypadków z pociągami wypadki na szlakach są 3 ÷ 4 razy rzadsze niż zderzenia i wykolejenia na stacjach. Jest to zrozumiałe, jeżeli się zważy, że krzyżowanie się linii i przejścia przez zwrotnice ześrodkowane są właśnie na stacjach. Ilość wypadków na szlakach jest przytem prawie niezmienna — około 70 wypadków rocznie — wówczas gdy ilość wypadków na stacjach waha się w granicach 180 ÷ 280 rocznie. Zjawiskiem pocieszającym jest przytem okoliczność, iż wszystkie kategorie wypadków ulegają z biegiem czasu zmniejszeniu.

Znacznie częstsze są wypadki, niezależne od zderzeń czy wykolejeń pociągów, a więc wypadki na przejazdach w poziomie — coraz częstsze wobec wzrostu ruchu samochodowego — oraz inne wypadki, jak przechodzenie przez tory na stacjach i na szlakach, wskakiwanie do pociągu w ruchu, czepianie się wagonów towarowych i t. p., a więc wypadki, niezależne od winy kolei.

Jeżeli pominiemy szkody, spowodowane wypadkami z pociągami na przewożonych towarach i bagażach, to ofiary w ludzkim życiu i zdrowiu wskutek wypadków kolejowych dadzą się zobrazować w zestawieniu następującem:

	1931	1930	1929	1928
A. — Osób zabitych:				
podróżnych wskutek wypadków z pociągami	11	—	8	2
podróżnych wskutek innych wypadków	43	27	22	24
pracowników kolej. wskutek wypadków z pociągami	8	2	15	12
pracowników kolej. wskutek innych wypadków	94	90	134	124
osób postronnych	221	245	297	280
Razem:	377	364	476	442
B. — Osób rannych:				
podróżnych wskutek wypadków z pociągami	123	44	165	126
podróżnych wskutek innych wypadków	169	137	118	160
pracowników kolej. wskutek wypadków z pociągami	93	52	148	95
pracowników kolej. wskutek innych wypadków	237	276	453	490
osób postronnych	243	250	386	292
Razem:	865	759	1 270	1 163

Z zestawień powyższych można wyprowadzić wnioski następujące. W dziale osób zabitych największą liczbę ofiar dały osoby postronne, a więc nie znajdujące się w pociągach i narażające się na niebezpieczeństwo wyłącznie wskutek własnej nieostrożności i niestosowania się do przepisów, wzbraniających chodzenia po torze lub korzystania z przejazdów w czasie ruchu pociągów. Następne miejsce ilościowo zajmują pracownicy kolejowi, przytem znowu 90% wypadków śmiertelnych nastąpiło z powodu innych wypadków, związanych z eksploatacją kolei, a nie z powodu wypadków z pociągami. Wreszcie, najmniejsza ilość wypadków śmiertelnych dotknęła podróżnych i spowodowana była głównie wskakiwaniem do pociągu lub wychodzeniem z pociągu w biegu, przechodzeniem przez tory i t. p.

W dziale osób rannych największą liczbę ofiar dał zastęp pracowników kolejowych, bo 40 ÷ 50%, drugie zaś miejsce zajmują osoby postronne. Jedynie w 1931 r. liczba rannych zśród podróżnych przewyższa liczbę poszkodowanych osób postronnych. I w tym jednak dziale liczba poszkodowanych wskutek wypadków z pociągami jest mniejsza od liczby osób, które zostały ranne podczas wypadków, nie związanych z przejazdem w pociągach.

Jeżeli ilość wypadków z podróżnymi porównamy z ilością wykonanych przez normalnotorową sieć P. K. P. pasażero-kilometrów, to się okaże, że na każdy milion pasażero-kilometrów przypadało w 1931 r. 0 01 wypadków śmiertelnych i 0 053 wypadków, zakończonych poranieniem podróżnych. To też przejazdy koleją należą do środków komunikacyjnych, zapewniających największe bezpieczeństwo podróżnym, i nie mogą pod tym względem iść w porównanie np. z ruchem samochodowym.

Dla całości obrazu spróbujmy jeszcze porównać ilość wypadków i liczbę poszkodowanych na kolejach polskich a na kolejach naszych sąsiadów europejskich, korzystając ze „Statistique Internationale des Chemins de fer” za 1931 r.:

	P. K. P.	Austria	Czechosłowacja	Francja (kol. państwowe)	Niemcy	Rumunia
Ilość zderzeń pociągów	103	42	33	19	157	19
„ wykolejeń „	149	72	106	16	282	35
Wypadki na przejazdach	232	49	256	90	183	44
Inne wypadki	839	270	1 126	233	1 598	456

Liczba zabitych:						
podróżnych	54	23	21	23	95	31
pracowników kol.	102	24	76	60	269	94
postronnych	221	56	83	92	676	290
Liczba rannych:						
podróżnych	291	61	380	99	514	106
pracowników kol.	330	170	404	1225	830	244
postronnych	243	60	211	68	199	210
Liczba podróżnych na każde 10 miljn. pasaż.-km:						
zabitych	0'10	0'07	0'03	0'04	0'03	0'14
rannych	0'52	0'19	0'54	0'17	0'19	0'47
Liczba pracowników na każdy 1 mln. poc.-km:						
zabitych	0'89	0'46	0'74	0'80	0'42	1'80
rannych	2'86	3'23	3'95	16'24	1'31	4'68

Zestawienie to przekonywa, że liczba wypadków z podróżnymi jest w Polsce większa, niż w porównywanych krajach europejskich (oprócz Rumunii), co przypisać należy mniejszemu wydiscyplinowaniu naszej publiczności, nie stosującej się do przepisów, gdyż większość wypadków miała miejsce nie z powodu zderzeń czy wykolejeń pociągów, lecz głównie na stacjach.

Wypadki natomiast, z personelem łącznie brane, były u nas rzadsze niż w innych państwach, z wyjątkiem tylko kolei niemieckich.

J. G.

KOMISJA PRZEWOZÓW SAMOCHODOWYCH. — Rozporządzenie Ministra Komunikacji z dn. 6/VII 1932 r. w sprawie wykonania ustawy o zarobkowym przewozie osób i towarów pojazdami mechanicznymi przewiduje stworzenie Komisji Przewozów Samochodowych. Regulamin tej Komisji został

już zatwierdzony przez Pana Ministra Komunikacji Inż. M. Butkiewicza.

Komisja ta załatwiać będzie sprawy, związane z udzielaniem koncesyj z prawem wyłączności i koncesyj na sieci linii przewozowych, przedłużaniem czasu trwania tych koncesyj, zmianą linii, obszaru lub kierunku, zmianą taryf przewozowych i, wreszcie, zmianą ilości i rodzajów pojazdów mechanicznych.

Ustalony został już skład Komisji Przewozów Samochodowych. Przewodniczącym tej komisji mianowany został Inż. M. Nestorowicz, Dyr. Dep. Dróg Kołowych Min. Komunikacji, zastępcą przewodniczącego Nacz. Wydz. tegoż Departamentu Inż. M. Rappe. Poza tem w skład Komisji wchodzi przedstawiciele Ministerstw: Spr. Wewnętrznych, Spr. Wojskowych, Przemysłu i Handlu, Poczty i Telegrafów i Spraw Zagranicznych.

Poza przedstawicielami Ministerstw wchodzi do Komisji przedstawiciele samorządu terytorjalnego i gospodarczego i reprezentanci przedsiębiorstw przewozowych oraz zakładów krajowych, produkujących samochody, a więc: przedstawiciele Związku Miast Polskich, Związku Powiatów Rzeczypospolitej Polskiej, Związku Izb Przemysłowo-Handlowych R. P., Związku Związków Właścicieli Przedsiębiorstw Autobusowych R. P., Związku Przedsiębiorstw Komunikacyjnych, Państwowych Zakładów Inżynierii i Zakładów Mechanicznych „Ursus”.

Komisja Przewozów Samochodowych składać się więc będzie z przewodniczącego i jego zastępcy oraz 12 członków i ich zastępców, razem z 26 osób.

Przewodniczący Komisji i jego zastępcy mianowani są aż do odwołania. Przedstawiciele Ministerstw i ich zastępcy oraz przedstawiciele samorządu terytorjalnego i gospodarczego ustanawiani są na 3 lata, reprezentanci zaś i ich zastępcy przedsiębiorstw przewozowych i krajowej produkcji samochodów na rok. Komisja wypowiada swoją opinię zwyczajną większością głosów, przyczem na wypadek równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego. Termin zebrania Komisji nie został jeszcze ustalony. Posiedzenia Komisji stowuje przewodniczący, który ustala również porządek dzienny.

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

RUCH W PORCIE GDAŃSKIM W LUTYM 1933 R. —

Ruch okrętowy w lutym był nieco mniejszy aniżeli w miesiącu poprzednim, w porównaniu zaś z lutym 1932 r. zmniejszył się zaledwie o 9%. Zawinęło do portu gdańskiego 277 okrętów o poj. 180 641 nrt. opuściło port 266 okrętów o poj. 166 705 nrt. Pojemność okrętów, które zawinęły do portu gdańskiego w ciągu pierwszych 2 miesięcy r. b. i port ten opuściły, wyniosła 783 690 nrt w porównaniu z 930 091 nrt w analogicznym okresie r. ub.

Narodowość statków, które odwiedziły w lutym port gdański, była następująca:

	Przybyło:		Odeszło:	
	statków	nrt	statków	nrt
Polska	16	19 589	14	11 566
Gdańsk	5	278	5	278
Niemcy	85	32 780	79	32 246
Finlandja	5	2 607	5	3 381
Z. S. R. R.	2	4 941	2	4 941
Estonja	6	3 034	5	2 732
Łotwa	8	8 510	8	8 951
Litwa	1	585	1	585
Szwecja	55	28 734	56	28 571
Norwegja	15	6 903	15	6 839
Dania	51	32 034	50	31 844
Anglja	6	5 577	6	5 647
Holandja	5	3 508	5	2 594
Francja	4	4 491	3	3 368
Włochy	2	4 415	1	1 563
Grecja	8	20 107	7	6 363
Japonja	—	—	1	2 550
Panama	—	—	1	204
Rumunja	1	2 261	1	2 261
Czechosłowacja	2	287	1	221
Razem:	277	180 641	266	166 705

Na 20 bander, biorących udział w ruchu portowym w lutym, banderu polska zajmuje 5-te miejsce za Niemcami, Danją, Szwecją i Grecją.

Obrót towarowy wyniósł 367 067 t w porównaniu do 409 881 t w miesiącu poprzednim i 400 942 t w lutym 1932 r. Import, który wyniósł w miesiącu sprawozdawczym 27 501 t, jest większy aniżeli w analogicznym miesiącu r. ub. (19 891 t), wywóz natomiast — 339 565 t — zmniejszył się w porównaniu z lutym r. ub. o 13%.

Ruch towarowy w lutym przedstawiał się następująco (w tonnach):

	Przywóz	Wywóz
Artykuły spożywcze i kolonialne	4 141	39 595
Produkty zwierzęce i wyroby	1 190	1 361
Drzewo i wyroby	1 472	35 301
Materiały budowlane	115	27
Węgiel, oleje mineralne i t. d.	11 799	256 302
Chemia	677	3 203
Rudy, metale i wyroby	6 229	3 027
Papier	538	663
Materiały i surowce włókiennicze	1 340	86
Razem:	27 501	339 565

W przywozie w miesiącu sprawozdawczym w porównaniu do stycznia r. b. nastąpiły pewne przegrupowania. Na pierwsze miejsce wysunął się węgiel, którego w lutym przywieziono 2 razy więcej aniżeli w miesiącu poprzednim. Drugie miejsce zajmują rudy i metale, których import zwiększył się w porównaniu ze styczniem o 34%. Grupa artykułów spożywczych i kolonialnych, przodująca w przywozie w ciągu kilku poprzednich miesięcy, zajęła teraz 3-cie miejsce. Import wszystkich pozostałych grup towarowych w porównaniu z miesiącem poprzednim uległ pewnemu zmniejszeniu.

W eksporcie przoduje, jak zwykle, węgiel. Eksport węgla w porównaniu do miesiąca poprzedniego zmniejszył się o 13%, w porównaniu natomiast do lutego 1932 r. nieznacznie się zwiększył. Drugie i trzecie miejsce w wywozie zajmują artykuły spożywcze i kolonialne oraz drzewo. Eksport artykułów spożywczych utrzymuje się na poziomie miesiąca poprzedniego, w porównaniu jednakże do lutego 1932 r. zmniejszył się o ok. 40%. Wywóz drzewa zmniejszył się w porównaniu z analogicznym miesiącem r. ub. o 37%. Eksport pozostałych artykułów, które wy-

wożone były zresztą w niewielkich ilościach, utrzymał się mniej więcej na poziomie zarówno miesiąca poprzedniego, jak i analogicznego miesiąca r. ub.

Ruch pasażerski w porcie gdańskim w lutym charakteryzują następujące liczby: przyjechało 64 osób, w tem 51 z Londynu.

A. R.

RYNEK FRACHTOWY. — Sytuacja rynków frachtowych jest tego rodzaju, iż jedyną alternatywą dla armatorów est zapewnienie tanich miejsc dla unieruchomienia swych statków.

Ostatnio notowana poprawa na rynku La Platy nie zdołała się utrzymać, i wobec nacisku wolnego tonnażu oraz znikomego zapotrzebowania zboża przez rynki europejskie, jako też nie sprzyjających warunków atmosferycznych, w postaci deszczów, stawki silnie zniżkowały. Zapotrzebowanie tonnażu do natychmiastowego załadunku było minimalne, natomiast interesowano się do pewnego stopnia tonnażem pod ładunki w kwietniu, dla których zakontraktowany został szereg statków włoskich. Zafrachtowano ogółem 17 statków o łącznym tonnażu 107 500 t. Z portów górnego biegu rzeki płacono do Anglii i Kontynentu od sh 16 do 15 na marzec, a sh 14 9 do Antwerpii na kwiecień/maj.

Minimalnej ilości zafrachtowań dokonano na rynkach północno-amerykańskich. Stawki w Montreal wynosiły ok. 5½ cent. za 100 lbs do Antwerpii lub Rotterdamu, 8 cent. do Marsylii lub Genui, 8½ cent. do portów m. Śródziemnego na kwiecień i maj. Z Kuby zakontraktowano na kwiecień 5 000 t przy natychmiastowym załadunku do Anglii po sh 16, a z Santo Domingo podobny ładunek po stawce sh 14.

Sytuacja na rynkach wschodnich i Dalekiego Wschodu była bardzo niekorzystna. Jedyne w frachtowaniach płodów strączkowych w Mandzurii panowało pewne ożywienie; za ładunki, brane przez linjowce, płacono sh 25 z Władywostoku, a sh 22 z portu Dalny do Rotterdamu lub Hamburga. Stawki australijskie były wprost katastrofalne, płacono z zachodnich portów sh 20 za tonnaż pod zboże luzem, a sh 23/3 pod zboże workowane do portów m. Śródziemnego, Anglii i Kontynentu na kwiecień.

Na rynku dunajskim panowało dalsze zapotrzebowanie tonnażu po stawkach 13/6 Antwerpia lub Rotterdam, sh 14 Antwerpia/Hamburg, sh 14/6 Anglii. W portach południowych Z. S. R. R. notowano kilka kontraktów pod rudę z Poti i Mikołajowa do Cardiff i do rejonu Boulogne/Rotterdam po stawce sh 9 oraz pod sól do Władywostoku po sh 16 na marzec, a sh 15/10½ na kwiecień.

Na rynku Gdynia/Gdańsk notowano znaczne zmniejszenie się eksportu węgla, zwłaszcza do Danii i krajów skandynawskich, gdzie silnie zaznacza się konkurencja węgla angielskiego. Notowane kontrakty dotyczyły przeważnie ładunków do Francji m. in. 1 400 t do Tréport po sh 6, 2 700 t do Dieppe po 20 fr., 3 000 t do St. Nazaire i Nantes po sh 6/7½, 5 050 t do Rouen po 25 75 fr., 1 800 t do Bordeaux po 30 50 fr.

W eksporcie drzewa tartego notowano szereg kontraktów do Anglii i Francji po stawce sh 23 ÷ 24 gold za std. Wywóz zboża był minimalny; jedynie niewielkie partie żyta szły do Holandii. Do Bremen zakontraktowano pod pszenicę 500-tonnowy motorowiec.

KRONIKA BIEŻĄCA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

USTAWY:

Dostawy i roboty na rzecz Skarbu Państwa, samorządu oraz instytucji prawa publicznego — ust. z dn. 15/II 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 19, poz. 127).

Dodatkowe kredyty na rok 1931 32 — ust. z dn. 14/III 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 21, poz. 139).

Dodatkowe kredyty na rok 1932 33 — ust. z dn. 14/III 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 21, poz. 140).

Zmiana niektórych przepisów o opodatkowaniu spadków i darowizn — ust. z dn. 14/III 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 21, poz. 141).

Zwolnienie przedś. państw. „Państw. Zakł. Wodociągowe na G. Śląsku” od podatków państwowych i samorządowych — ust. z dn. 14/III 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 21, poz. 143).

Budowa normalnotorowej kolei Warszawa - Radom — ust. z dn. 14/III 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 21, poz. 144).

Likwidacja mienia byłych rosyjskich kas emerytalnych i przeczności — ust. z dn. 14/III 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 21, poz. 146).

Przekazywanie bankom państwowym zarządu i ściągania niektórych bezspornych prywatnoprawnych roszczeń Skarbu Państwa — ust. z dn. 14/III 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 21, poz. 147).

Odstąpienie gminie m. Gdyni na własność gruntów państwowych — ust. z dn. 14/III 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 21, poz. 149).

Ogłoszenie na rok 1933 wykazu imiennego gruntów, podlegających przymusowemu wykupowi — ust. z dn. 17/III 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 21, poz. 150).

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW:

Ustanowienie w Gdyni wolnego obszaru celnego — rozp. z dn. 11/III 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 20, poz. 131).

ROZPORZĄDZENIA MINISTRÓW:

Ulga celna na struny jelitowe — rozp. Ministrów: Skarbu, Przem. i Han. oraz Rolnictwa i Ref. Roln. z dn. 14/III 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 19, poz. 129).

Ustalenie wykazu surowców i półfabrykatów, niezbędnych dla rozwoju rolnictwa lub przemysłu krajowego — rozp. Ministra Skarbu z dn. 15/III 1933 r., wyd. w poroz. z Ministrami: Przem. i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 19, poz. 130).

Rozdział ostatecznych kontyngentów cukru na czas 1/X ÷ 30/IX 1933 r. pomiędzy poszczególne cukrownie — rozp. Ministra Skarbu z dn. 15/III 1933 r., wyd. w poroz. z Ministrami: Przem. i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 20, poz. 134).

Przedłużenie rozp. w sprawie zwrotu cel przy wywozie bekonów i szynek — rozp. Ministrów: Skarbu, Przem. i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln. z dn. 21/III 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 21, poz. 152).

Zmiany w rozp. w sprawie zwrotu cel przy wywozie zbóż, produktów przemiału i słoju — rozp. Ministrów: Skarbu, Przem. i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln. z dn. 21/III 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 21, poz. 153).

Obniżenie cel wywozowych na niektóre artykuły gdańskiego przemysłu, gdańskich rękodzieł oraz gdańskiego rolnictwa — rozp. Ministrów: Skarbu, Przem. i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln. z dn. 22/III 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 21, poz. 154).

NOWE SPÓŁKI AKCYJNE

— „Dom Przemysłowo-Towarowy Józef Fetter”, S. A. z siedzibą w Gdyni: kap. z akł. zł 500 000; założyciele: Józef Fetter, w Warszawie przy ul. Przejazd Nr. 5 zamieszkały, 2) Wolf Birnbaum, w Warszawie przy ul. Chłodnej Nr. 2 zamieszkały, i 3) Izrael Reich, w Gdańsku przy ul. Dellbrückallee Nr. 1a zamieszkały.

— „Browar Parowy Grodziec A. Troppauer”, S. A. z siedzibą w Będzinie, ul. Małachowskiego Nr. 58; kap. zakt. zł 1 300 000; założyciele: 1) Abram Troppauer, 2) Chana z Putermanów Troppauer, żona Abrama Troppauera, 3) Salomon Troppauer, 4) Ruta vel Ruchla z Gewirtsmanów Troppauer, żona Salomona Troppauera, 5) Lola z Troppauerów Szpigelman, żona Izaaka Szpigelmana, 6) Dr. Kalma Troppauer, 7) Basia z Troppauerów w Warszawie, żona Szymona Wassercuga, zamieszkała; pierwszy i druga w Będzinie przy ul. Małachowskiego Nr. 58, trzeci i czwarta w Grodźcu przy ul. Narutowicza Nr. 125, piąta w Będzinie przy ul. Kołłątaja Nr. 53, szósta w Sosnowcu przy ul. Małachowskiego Nr. 5 i siódma w Warszawie przy ul. Wspólnej Nr. 56.

— „Zakłady Przemysłowe Standard - Gips”, S. A. z siedzibą w Warszawie, ul. Mazowiecka 11; kap. zakt. S-ki zł 300 000; założyciele: Edward Dutlinger, ul. Moniuszki 3, Zygmunt Fienigstein, ul. Wspólna 20, Henryk Meyer, ul. Wspólna 3, Ignacy Jan Szper, ul. Warecka 11.

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

10 kwietnia:

— „Chemiczno-Farmaceutyczne Zakł. Przemysłowe „Fr. Karpiński”, S. A. — o g. 18 w lok. S-ki w W-wie, Wolność 9.

11 kwietnia:

— „T-wo Starachowickich Zakładów Górniczych”, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Warecka 15.

— „Częstochowska Fabryka Igiel i Wyrobów Metalowych”, S. A. — o g. 18 w lok. S-ki w W-wie, Daniłowiczowska 2.

— „Drukarnia Techniczna”, S. A. — o g. 18 w lok. S-ki w W-wie, Czackiego 3/5.

15 kwietnia:

— „T. A. Ząbkowickiej Fabryki Szkła”, — o g. 9 w lok. Fabryki w Ząbkowicach.

18 kwietnia:

— „Wielkopolskie T-wo Budowlane „Rika”, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w Bydgoszczy, Marcinkowskiego 7.

19 kwietnia:

— „Steinhagen i Saenger”, Fabryki Papieru i Celulozy”, S. A. — o g. 10 w lok. S-ki w W-wie, Smolna 17.

— Zakł. Włókiennicze „Karol T. Buhle” w Łodzi”, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w Łodzi, Hipoteczna 7/9.

— „Fabryka Chustek Fantazyjnych i Wyrobów Włókienniczych „Toga”, S. A. — o g. 18 w lok. S-ki w Łodzi, Ks. Mackiewicza 5.

— „Bracia Kobylańscy”, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Widok 24.

— „Warszawskie Zakł. Przemysłowe Wyrobu Drożdży Prasowanych, Słodu i Spirytusu”, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Marszałkowska 117.

— „Białostocka Fabryka Kolder i Sukna „Oswald Trilling i Syn”, S. A. — o g. 12 w lok. S-ki w Białymstoku, Piłsudskiego 24.

20 kwietnia:

— „T-wo Przemysłowo-Leśne”, S. A. — o g. 16 w lok. S-ki w W-wie, Królewska 35.

— „Bank Handlowo-Przemysłowy w Włocławku”, S. A. — o g. 18 w lok. S-ki w Włocławku, Cyganka 19.

21 kwietnia:

— „Górnośląska Hurtownia Piwa i Wódek”, S. A. — o g. 16 w Restauracji P. Wanjury w Katowicach, Kościuszki 15.

— „Huta Szklana „FeniKS”, S. A. — o g. 18 w lok. S-ki w Piotrkowie, Przemysłowa 31.

— „T-wo Wyrobów Wełnianych i Gumowych „F. W. Schweikerta”, S. A. — o g. 16 w lok. S-ki w Łodzi, Piotrkowska 147.

— „Polska Huta Skarbowa Ołowiu i Srebra w Strzybnicy, Sp. Dzierżawna Tarnowskie Góry”, S. A. — o g. 11 w W-wie, Elekoralna 2.

— „Kolej Lokalna Przeworsk-Dynów”, S. A. — o g. 11½ w lok. Kier. Ekspl. Kolei Lok. w Przeworsku.

22 kwietnia:

— „Przemysł Bawełniany „Adam Osser”, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w Łodzi, Kilińskiego 222.

— „S. Herrmann”, S. A. — o g. 12 w lok. S-ki w Nakle nad Notecią.

— „Browar Kuntersztyn”, S. A. — o g. 10 w lok. S-ki w Grudziądzu, Ks. Budkiewicza 39.

— „Włocławska Fabryka Fajansu „Leopold Czamański i S-ka”, S. A. — o g. 16 w lok. S-ki w Włocławku, Kościuszki 8.

— „Fabryka Filców „Landau i Weile”, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w Łodzi, Starowólczańska 5.

— „Górnośląska Wytwórnia Chemiczna”, dawn. F. Reichelt”, S. A. — o g. 15 w lok. S-ki w Katowicach, Jagiellońska 5.

— „T-wo Przemysłowo-Budowlane Piłachecki i Piekurowski”, S. A. — o g. 12 u Not. R. Jelnickiego w W-wie, gmach Hipoteki.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

PODATKI I OPŁATY

OB LICZANIE RÓŻNIC W PODATKU DOCHODOWYM, DODATKU 10% I DODATKU KRZYZOSOWYM Z TYTUŁU KUMULACJI WYNAGRDZEŃ. — W związku z przepisami art. 112a ustawy o państwowym podatku dochodowym, w brzmieniu art. 4 ustawy z dn. 7/XI 1931 r. („Dz. Ust. R. P. Nr. 101, poz. 771) Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dn. 14/III 1933 r. L. D. V 12343/2/33 wyjaśniło, co następuje:

Dla obliczenia różnicy w podatku dochodowym z tytułu kumulacji wynagrodzeń (uposażeń, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę) — miarodajna jest suma wszystkich wynagrodzeń, otrzymanych w ciągu ubiegłego roku kalendarzowego od wszystkich służbodawców razem. Za służbodawcę w rozumieniu dz. II ustawy o państwowym podatku dochodowym uważa się każdego kto wypłaca (asygnuje) wynagrodzenie, podlegające opodatkowaniu według tego działu. Obowiązki kumulacji podlegają również wynagrodzenia, które, obliczone w stosunku rocznym, nie przekraczają kwoty $\text{z} 2500$, jeżeli tylko łączna suma wynagrodzeń, otrzymana od różnych służbowców przekracza $\text{z} 2500$.

Jeżeli osoba, składająca obliczenie różnicy z tytułu kumulacji wynagrodzeń, otrzymywała w ciągu ubiegłego roku jedynie wynagrodzenia, nie podlegające kryzysowemu dodatkowi do podatku dochodowego, wówczas 10% owy dodatek przypada do zapłaty od całej różnicy w podatku dochodowym.

Jeżeli natomiast osoba, składająca obliczenie różnicy, otrzymywała w ciągu ubiegłego roku jedynie wynagrodzenia, podlegające kryzysowemu dodatkowi, wówczas 10%-owy dodatek przy uiszczaniu różnicy w podatku nie przypada do zapłaty.

Wreszcie, jeżeli osoba, składająca obliczenie różnicy, otrzymywała w ciągu ubiegłego roku i wynagrodzenia, nie podlegające dodatkowi kryzysowemu, i podlegające temu dodatkowi, wówczas przy uiszczaniu różnicy w podatku, przypada do zapłaty 10%-owy dodatek od tej części, która została obliczona od wynagrodzeń, nie podlegających kryzysowemu dodatkowi.

W razie kumulacji kilku wynagrodzeń, nie podlegających kryzysowemu dodatkowi, względnie w razie kumulacji takich

wynagrodzeń z jednym wynagrodzeniem, podlegającym dodatkowi kryzysowemu — nie przypada do zapłaty żadna różnica z tytułu dodatku kryzysowego.

W razie kumulacji tylko wynagrodzeń, podlegających dodatkowi kryzysowemu, podstawą obliczenia różnicy w kryzysowym podatku jest łączna suma otrzymanych wynagrodzeń.

W razie kumulacji wynagrodzeń, nie podlegających kryzysowemu dodatkowi z więcej niż jednym wynagrodzeniem, podlegającym dodatkowi kryzysowemu, podstawą obliczenia różnicy w kryzysowym podatku jest łączna suma wynagrodzeń, podlegających kryzysowemu dodatkowi.

Kodaną wyżej interpretację objaśniają następujące przykłady:

Przykład 1. — Urzędnik państwowy z rocznym uposażeniem $\text{z} 2200$ był w 1932 r. administratorem domu, za co otrzymał $\text{z} 1200$; łączna suma wynagrodzeń, otrzymanych w 1932 r., wynosi $\text{z} 3400$.

Obliczenie różnicy w podatku następuje w sposób następujący: od łącznej sumy wynagrodzeń $\text{z} 3400$ podatek według art. 111 ustawy o podatku dochodowym wynosi 22%, czyli $\text{z} 7480$. Ponieważ w ciągu roku ubiegłego nie potrącano wcale podatku, przypada do uiszczenia tytułem różnicy w podatku cała kwota $\text{z} 7480$.

Obliczenie kwoty 10%-owego dodatku, przypadającej do uiszczenia przy wpłacie $\text{z} 7480$ różnicy w podatku będzie wyglądało następująco: od uposażenia z fundusów Państwa $\text{z} 2200$ podatek 22% wynosi $\text{z} 4840$, od wynagrodzenia zaś z tytułu administracji domu $\text{z} 1200$ podatek 22% wynosi $\text{z} 2640$ razem $\text{z} 7480$. Ponieważ 10%-owy dodatek pobiera się tylko od różnicy w podatku, obliczonej od wynagrodzeń, nie podlegających kryzysowemu dodatkowi, przy uiszczaniu $\text{z} 7480$ różnicy w podatku należy pobrać 10%-owy dodatek tylko od kwoty $\text{z} 2840$ w wysokości $\text{z} 484$.

Od wynagrodzenia za administrację domu $\text{z} 1200$ nie przypada do zapłaty ani kryzysowy dodatek (poniżej $\text{z} 2500$), ani też od podatku $\text{z} 2640$ nie przypada do zapłaty 10%-owy dodatek, ponieważ w zasadzie wynagrodzenie $\text{z} 1200$ jako wynagrodzenie nie z fundusów Państwa podlega kryzysowemu dodatkowi.

Przykład II. — Składający obliczenie różnicy otrzymał w ciągu 1932 r. następujące wynagrodzenia (w zł):

	Wynagro- dzenie roczne	Potrącony podatek	Potrącony dodatek kryzysowy
Służbodawcy prywatni:			
A	9 600	393'60	96
B	6 000	186'—	60
Razem:	15 600	579'60	156
Skarb Państwa . . .	3 600	82'80	—
Związek komun. . .	4 800	131'40	—
Razem:	8 400	217'20	—
Ogółem:	24 000	796'80	157

Obliczenie różnicy w podatku następuje w sposób następujący: od łącznej sumy wynagrodzeń zł 24 000, otrzymanych od wszystkich służbodawców, podatek według skali art. 111 ustawy wynosi 83%, czyli zł 1 992; ponieważ tytułem podatku potrącono tylko zł 796'80, przypada do uiszczenia różnica w podatku zł 1 195'20.

Obliczenie kwoty 10% dodatku, przypadającej do uiszczenia przy wpłacie zł 1 195'20 różnicy w podatku, będzie wykonane w następujący sposób: od sumy zł 8 400 wynagrodzeń, otrzymanych ze Skarbu Państwa i związku komunalnego, podlegających 10% dodatkowi, potrącono tytułem podatku zł 217'20. Wobec zastosowania przy obliczeniu różnicy w podatku, stopy procentowej 83% także do sumy zł 8 400, podatek od tej kwoty wynosi zł 697'20. Odejmując od zł 697'20 potrącony podatek zł 217'20, stwierdzamy, że w różnicy podatku zł 1 195'20, przypadającej do uiszczenia, jak pod a, mieści się różnica zł 480, obliczona od uposażenia ze Skarbu Państwa i związku komunalnego, która podlega 10% dodatkowi. W związku z tem, należy przy uiszczeniu różnicy w podatku zł 1 195'20 uiszczyć równocześnie 10% od zł 480, czyli kwotę zł 48 tytułem 10%.

Obliczenie różnicy w kryzysowym dodatku przedstawiać się będzie następująco: suma wynagrodzeń, podlegających kryzysowemu dodatkowi, wynosi zł 15 600, a dodatek kryzysowy od tej sumy 2%, czyli zł 312. Ponieważ tytułem kryzysowego dodatku potrącono w ciągu ubiegłego roku tylko kwotę zł 156, przypada do uiszczenia różnica w kryzysowym dodatku zł 156.

Kwoty różnicy w podatku, kryzysowym dodatku oraz należności z tytułu 10% dodatku są płatne w 4 równych ratach kwartalnych.

PODATEK OD OBROTU PRZEDSIĘBIORSTW INSTALACJI KANALIZACJI, WODOCIĄGÓW, OGRZEWAŃ CENTRALNYCH I T. P. — Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dn. 14/II 1933 r. L. D. V 27834/432 wyjaśniło, iż przy wymiarze podatku przemysłowego od obrotu dla przedsiębiorstw, trudniących się instalacją: ogrzewań centralnych, kanalizacji, wodociągów, łazienek, wszelkiego rodzaju wentylacji i t. p. — do obrotu tych przedsiębiorstw ma zastosowanie 1%-owa stawka podatkowa, przewidziana w art. 7 lit. A p. 7 ustawy o państwowym podatku przemysłowym z dn. 15/VII 1925 r. w brzmieniu obwieszczenia Ministra Skarbu z dn. 27/I 1932 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 17/1932, poz. 110), o ile zachodzą w całości warunki w tymże art. 7 lit. A p. 7 ustawy przewidziane, t. j. o ile przedsiębiorstwa te osiągają obroty, określone w art. 5 p. 4 (prowadzą roboty, jako samoistne przedsiębiorstwa — rozdz. V cz. II lit. A taryfy, stanowiącej załącznik do art. 23 ustawy) lub w art. 5 p. 7 ustawy, (należą do przedsiębiorstw przemysłowych budowlanych i wykonywają roboty z własnych materiałów — rozdz. XIX cz. II lit. C taryfy) przy budowie domów mieszkalnych i prowadzą prawidłowe księgi handlowe.

Obroty wspomnianych przedsiębiorstw, nie odpowiadające powyższemu warunkom, podlegają 2%-owej stawce podatkowej z art. 7 lit. C ustawy.

Równocześnie Ministerstwo wyjaśniło, iż za „domy mieszkalne” należy uważać budynki, których przynajmniej 2/3 użytkowej powierzchni służy wyłącznie celom mieszkalnym (jako pokoje mieszkalne będą uważane także kuchnie, nisze lub alkowy i t. p.).

ZWOLNIENIE OD PODATKU PRZEMYSŁOWEGO CUKROJNI PRZY BEZZYSKOWYM OBROTCIE NIEKTÓREMI ARTYKUŁAMI. — Na podstawie orzecznictwa Najwyższego Trybunału Administracyjnego Ministerstwo Skarbu wyjaśniło okólnikiem z dn. 17/III 1933 L.D.V 12967/433, że cukrownie, prowadzące handel węglan., nawozami sztucznymi i nasionami buraczanami, o ile wydają powyższe artykuły bezpłatnie, względnie sprzedają je plantatorom buraczanym oraz pracownikom po cenie zakupu lub po cenie kosztów wła-

nych, a zatem nie osiągają na tych transakcjach zysku, nie podlegają państwowemu podatkowi przemysłowemu z tytułu prowadzenia przedsiębiorstwa handlu towarowego wspomnianymi artykułami.

W związku z omawianym zarządzeniem uchylono okólnik Ministerstwa Skarbu z dn. 1/VII 1930 r. L.D.V 4292/430.

Zarazem Ministerstwo wyjaśniło, że wapi o defakacyjne jest odpadkiem przy produkcji cukrowni, wobec czego obroty, uzyskane ze sprzedaży wapna defakacyjnego, powinny być doliczone do obrotów przedsiębiorstwa przemysłowego cukrowni niezależnie od tego, czy na transakcjach wapnem cukrownie osiągają zysk, czy też zysku nie osiągają.

OPODATKOWANIE SKUPU ZAWODOWEGO A UMOWA POLSKO-GDAŃSKA O ZAPOBIEŻENIU PODWÓJNEMU OPODATKOWANIU.

— Min. Skarbu wyjaśniło okólnikiem z dn. 14/III 1933 r., że postanowienia polsko-gdańskiej umowy z dn. 29/V 1929 r. o zapobieżeniu podwójnemu opodatkowaniu w dziedzinie podatków bezpośrednich nie naruszają, ani nie ograniczają prawa Polski do opodatkowywania zgodnie z wewnętrznym ustawodawstwem podatkiem Polski przedsiębiorstw, wykonywanych w formie skupu zawodowego (część II lit. B rozdz. II taryfy, stanowiącej załącznik do art. 23 ustawy o państwowym podatku przemysłowym), o ile chodzi o obciążenie tych przedsiębiorstw państwowym podatkiem przemysłowym. W tej mierze zatem będą w pełni stosowane przepisy ustawy o państwowym podatku przemysłowym („Dz. Ust. R. P.” Nr. 17/1932, poz. 110). Stanowisko to, uzasadnione brzmieniem art. III powołanej umowy i p. 3 protokołu końcowego tej umowy, ustalone zostało przez Min. Skarbu w porozumieniu z Senatem W. M. Gdańska.

Podana wyżej interpretacja wspomnianej umowy będzie stosowana do wszystkich spraw, które nie zostały jeszcze zakończone w toku postępowania administracyjnego orzeczeniami ostatecznymi w rozumieniu art. 3 ustawy z dn. 27/X 1932 r. o Najwyższym Trybunale Administracyjnym („Dz. Ust. R. P.” Nr. 94, poz. 806).

BEZPOŚREDNIE KOMUNIKOWANIE SIĘ IZB SKARBOWYCH Z POLSKIMI PLACÓWKAMI ZAGRANICZNYMI.

— Ministerstwo Skarbu zarządziło okólnikiem z dn. 15/III 1933 r. L. D. V 9476/1/33, w porozumieniu z Ministerstwem Spr. Zagr., aby na przyszłość izby skarbowe zwracały się o udzielenie im pomocy prawnej w zakresie zbierania potrzebnych informacji oraz doręczania wszelkiego rodzaju pism osobom, zamieszkałym zagranicą, bezpośrednio do właściwych polskich placówek zagranicznych, przesyłanie bowiem tego rodzaju wniosków za pośrednictwem Min. Spr. Zagr. przysparza tylko zbędną korespondencję i powoduje zwłokę w załatwianiu spraw.

Oczywista jest rzeczą, że wnioski o przeprowadzenie pomocy prawnej na obszarze tych państw, z którymi Polska zawarła specjalne umowy o wzajemnym udzieleniu pomocy prawnej, należy kierować nie do polskich placówek zagranicznych, lecz w drodze przewidzianej takimi umowami.

KREDYT

OBROT PNIENIĘŻNY I BEZGOTÓWKOWY W 1932 R. — Obieg pieniężny w Polsce wykazał w 1932 r. spadek, związany ze skurczeniem się obrotów gospodarczych, wynikiem na tle panującej depresji. Spadek obiegu był znacznie mniejszy niż spadek obrotów (ilościowy i cen), co w dużej mierze tłumaczy się jednoczesnym znacznym zmniejszeniem się szybkości i częstości obiegu.

Obieg pieniężny w ostatnich 5 latach przedstawiał się następująco (w miljn. zł):

	Obieg pieniężny ogółem	Bilety bankowe	Emisja skarbową
31/XII 1927	1 312'4	1 003'0	309'4
31/XII 1928	1 539'4	1 295'3	244'1
31/XII 1929	1 599'7	1 340'3	259'4
31/XII 1930	1 569'2	1 328'2	241'0
31/XII 1931	1 459'7	1 218'3	241'4
31/XII 1932	1 325'2	1 002'8	322'4

Jak widzimy, obieg pieniężny powrócił w końcu 1932 r. mniej więcej do poziomu z końca 1927 r., a w stosunku do swego maksimum w końcu 1929 r. obieg zmniejszył się o 17%, gdy jednocześnie znacznie silniej skurczyły się obroty handlowe ilościowo, a ceny hurtowe obniżyły się jednocześnie o 39%.

Równoległe z obiegiem zmniejszył się poważnie obrót zastępczych środków płatniczych. Jeżeli weźmiemy tu na uwagę tylko weksle, to okaże się, że wskaźnik weksli wystawionych (z wyeliminowaniem wahań cen i z usunięciem sezonowości) wynosi, przy podstawie 1928 = 100, 100,3 w końcu 1927 r., 109,4 w końcu 1928 r., 113,9 w końcu 1929 r., 116,0 w końcu 1930 r. i tylko 69,1 w końcu 1932 r.

Wreszcie nastąpił w 1932 r. również silny spadek obrotów bezgotówkowych, jak to ilustruje następujące zestawienie (w miljn. zł):

	Obroty żyrowe w Banku Polskim	Obroty czekowe w P.K.O.	Obroty izb rozrachunkowych	Razem
1928 przec. mies.	3 941,1	1 084,7	418,3	5 444,0
1929 " "	4 233,2	1 222,1	605,6	6 060,9
1930 " "	4 066,3	1 244,9	728,4	6 039,6
1931 " "	3 534,0	1 220,0	645,3	5 399,3
1932 " "	2 827,5	1 190,8	534,9	4 553,2
" styczeń . . .	2 993,4	1 248,4	577,4	4 819,2
" luty	2 717,6	1 117,5	429,3	4 264,4
" marzec	3 003,0	1 195,4	556,2	4 754,6
" kwiecień	2 885,5	1 176,2	580,7	4 642,4
" maj	2 651,2	1 103,2	485,8	4 240,2
" czerwiec	2 670,5	1 155,5	597,6	4 423,6
" lipiec	2 686,5	1 181,8	528,5	4 396,8
" sierpień	2 713,2	1 192,1	467,5	4 372,8
" wrzesień	2 898,7	1 169,2	586,4	4 654,3
" październik . .	2 951,6	1 381,5	510,8	4 873,9
" listopad	2 812,7	1 334,1	468,1	4 614,9
" grudzień	2 946,7	1 034,8	600,2	4 581,7

Jak widzimy, obrót bezgotówkowy (przeciętny miesięczny) obniżył się w 1932 r. o 16%, a więc w znacznie słabszym stopniu niż w 1931 r. kiedy spadł o 11%.

Zauważyć należy, że zarówno w 1931 r. jak i w 1932 r. najbardziej zmniejszył się obrót czekowo-przelewowy w P.K.O., tak że udział jego w ogólnym obrocie bezgotówkowym stopniowo rósł i w 1932 r. stanowił już przeszło 26%. Obrót bezgotówkowy w P.K.O. jest naturalnym i celowym uzupełnieniem obrotu bezgotówkowego na rachunkach żyrowych w Banku Polskim i obrotu izb rozrachunkowych, bowiem obrót żyrowy i clearingowy reprezentują stosunkowo niewielką liczbę uczestników, a duże obroty jednostkowe, gdy obrót czekowy P.K.O. ma wielokrotnie większą liczbę uczestników i obroty jednostkowe małe. W końcu 1932 r. było 67 113 uczestników obrotu czekowego P. K. O.

Rachunków żyrowych w Banku Polskim było w końcu 1932 r. wszystkiego 4 309 (4 685 w końcu 1931 r.). W ciągu 1932 r. kontowań bezgotówkowych było 989 627 (498 793 pozycyjn uznano i 490 844 pozycyjn obciążono).

W 6 izbach rozrachunkowych, istniejących przy Banku Polskim dla ułatwienia rozrachunków międzybankowych, było w 1932 r. 72 uczestników. Przedstawiono do rozrachunku 905 tysięcy dowodów (czeków, weksli, przekazów, kwitów i t. p.) na sumę zł 6 418,4 miljn. (w 1931 r. 1 029 tys. dowodów na zł 7 743,2 miljn.). Skompensowano w 1932 r. 60,05% sumy prezentowanej (w 1931 r. 58,5%).

Rozwój obrotów izb rozrachunkowych w ostatnich latach ilustruje następujące zestawienie:

	Tys. sztuk dowodów	Miljn. zł
Warszawa		
1928	380	4 274
1929	867	5 681
1930	688	6 748
1931	413	5 859
1932	332	4 877
Katowice ¹⁾		
1929	39	393
1930	52	517
1931	65	430
1932	57	339
Kraków ¹⁾		
1930	61	164

¹⁾ Izby rozrachunkowe przy oddziałach w Katowicach i w Łodzi powstały w 1929 r., przy oddziale w Krakowie w 1930 r.

1931	151	259
1932	173	215
L w ó w		
1928	124	159
1929	250	294
1930	223	255
1931	119	256
1932	88	208
Ł ó d ź		
1929	60	197
1930	41	150
1931	30	133
1932	41	90
P o z n a ń		
1928	135	587
1929	314	703
1930	328	908
1931	250	806
1932	212	690
R a z e m		
1928 (3 izby)	639	5 019
1929 (5 izb)	1 530	7 267
1930 (6 izb)	1 393	8 741
1931	1 029	7 743
1932	905	6 418

Jak widzimy, obroty izb rozrachunkowych zaczęły maleć dopiero od 1931 r., gdy np. obroty żyrowe (bez wpłat i wypłat gotówkowych) zaczęły kurczyć się już w 1930 r. Tłumaczy się to częściowo tem, że w 1929 r. przybyły 2 nowe izby, a w 1930 r. jeszcze jedna.

Obroty Izby Rozrachunkowej w Warszawie stanowią ok. $\frac{1}{5}$ ogólnej sumy obrotów wszystkich izb. Z kolei poważniejsze obroty wykazuje Izba Rozrachunkowa w Poznaniu. Izba lwowska, ostatnia z 3 najstarszych, odznacza się słabym spadkiem obrotów, który nieco silniej wystąpił dopiero w 1932 r. Obroty Izby Łódzkiej — najmniejsze — prawie zaraz po otwarciu, bo już od 1930 r., za zły kurczyć się, zwłaszcza zaś gwałtownie obniżyły się w 1932 r.

GIEŁDY PIENIĘŻNE W 1932 R. — Obroty na giełdach pieniężnych w Polsce dotyczą w lwiej części transakcyj walutowych, tak że np. w ostatnim 1932 r. obroty walutowe stanowiły 86,2% ogólnej sumy obrotów.

Strukturalnie rzecz biorąc, rola naszych giełd na rynku lokacyjnym jest bardzo znikoma. Panujący u nas brak kapitałów sprawia, że rozmiary samych transakcyj lokacyjnych są u nas bardzo małe, ale i te odbywają się naogół poza giełdami. Placowanie emisji listów zastawnych odbywa się naogół bezpośrednio, a nie przez giełdę, jak o tem świadczy choćby zestawienie sumy emisji listów zastawnych i obligacyj z obrotami niemi na giełdach. W 1932 r., naprzykład, instytucje emisyjne wydały listów zastawnych i obligacyj na zł 76 miljn., a obroty giełdowe listami zastawnymi i obligacjami wyniosły na giełdzie warszawskiej zł 32 miljn., a na innych giełdach jeszcze kilka miljonów, gdyż — łącznie z pożyczkami — obroty papierami procentowymi na giełdach prowincjonalnych wyniosły tylko zł 8½ miljn. Podobnie i obroty papierami dywidendowemi na giełdach odgrywają bardzo słabą rolę w ruchu kapitałów akcyjnych. Świadczy o tem np. i takie zestawienie, że w 1932 r. emisje akcji nowych spółek i powiększenia kapitałów drogą subskrypcyj wyniosły zł 139 miljn., a obroty akcjami na giełdach stanowiły niespełna zł 10 miljn.

Choć wyżej przytaczaliśmy dla ilustracji liczby 1932 roku — roku ostrej depresji gospodarczej, to jednak i liczby lat poprzednich potwierdzają te same momenty strukturalne naszych giełd i obrotów na nich, które wyżej scharakteryzowaliśmy. Oczywiście, że naskutek kryzysu sytuacja zaostrzyła się, i liczby 1932 r. wykazują pewne pogłębienie stałych niedomogów giełd. Naskutek rozwijającej się recesji i depresji konjunkturnej i tak znikome obroty akcjami spadały wciąż, i to bardzo silnie, aż w 1932 r. osiągnęły zaledwie 30% swego poziomu w 1929 r., nie mówiąc już o porównaniu np. z 1927 r., kiedy obroty akcjami były szczególnie wysokie. Spadek obrotów papierami procentowemi naskutek kryzysu zaczął się dopiero w 1931 r. i nie osiągnął poważniejszych rozmiarów. Obroty walutowe wzrastały aż do 1931 r. i dopiero w 1932 r. doznały dość znacznego spadku, obniżając się jednak niewiele poniżej poziomu z 1930 r.

Wzrost obrotów walutowych w latach 1930—1931, mimo spadku obrotów gospodarczych z zagranicą, tłumaczy się głów-

nie zwykłą zakupów lub sprzedaży czysto finansowych — spekulacyjnych i teauzuryzacyjnych, a także ze zwiększonym odpięciem kapitałów zagranicę. Podstawą dla tych ruchów walut i związanych z nimi obrotów giełdowych były zjawiające się coraz częściej wahania kursów walut, a następnie bardzo poważne zaburzenia na rynkach walutowych i finansowych zagranicy, jakie nastąpiły w 1931 r. — włącznie z deprecjacją szeregu walut na jesieni tegoż roku. Na specjalny charakter zwyżki obrotów walutowych w latach 1930—1931 wskazuje m. in. szczególnie silny wzrost obrotów banknotami. W 1932 r. obroty walutowe kurczą się bardzo poważnie, i to właśnie specjalnie gwałtownie kurczą się obroty banknotami. Oddziaływa tu przede wszystkim spadek zapotrzebowania gospodarczego, następnie zaś likwidacja procesów teauzuryzacyjnych, jaka ujawniła się w II połowie 1932 r., dalej przerzucenie się teauzuryzacji — jeszcze w I półroczu r. ub., naskutek utraty zaufania do walut z dolarem włącznie — do złota, wreszcie i zanikiem — w związku z uspokojeniem na rynkach zagranicznych i znacznym ich upłynieniem — wzmoczonej uprzednio repatriacji kapitałów zagranicznych. Naturalnie, odrębną przyczyną niżki sumy obrotów walutowych był spadek kursów szeregu walut naskutek deprecjacji ich w końcu 1931 r.

Obroty walutowe polskich giełd pieniężnych w 1932 r. w porównaniu z obrotami w okresie 2 lat poprzedzających przedstawiają się następująco (w milijn. zł):

	1930	1931	1932
Obroty ogółem	618·8	896·5	590·2
Giełda warszawska			
Waluty ogółem	603·8	891·4	587·4
Dewizy	562·0	741·0	570·9
Banknoty	41·8	150·4	16·5
Dolary St. Zjedn.	230·1	439·6	247·5
w tem:			
banknoty	41·2	149·7	16·4
dewizy	188·9	289·9	231·1
Funty angielskie	200·7	220·0	72·1
Franki szwajcarskie	61·3	77·6	61·9
Franki francuskie	40·0	89·0	149·5

Uderza bardzo silny spadek obrotów walutami, które odstały od parytetu złota — spadek, wywołany nie tylko niżką kursu, ale — i to przede wszystkim — ilościową niżką obrotów. Bardzo poważny wzrost w ostatnich latach, a zwłaszcza w 1932 r., wykazują obroty frankami francuskimi.

Obroty akcjami, i tak reprezentujące od 1928 r. najniższą pozycję w obrotach giełdowych, spadają ostatnio szczególnie silnie. Częściowo wpływa na to spadek ilościowy obrotów, częściowo zaś gwałtowny spadek kursów. Pogarszająca się w 1932 r. w dalszym ciągu sytuacja gospodarcza i finansowa przedsiębiorstw oraz zanik ich rentowności — powodowały cofanie się kursów akcji i kurczenie się obrotów niemi. Na początku II półrocza naskutek haussy na giełdach zagranicznych, zwłaszcza nowojorskiej, ożywiły się obroty akcjami i podniosły się, nawet silnie, kursy akcji, ale już we wrześniu tendencja ta załamała się i obroty akcjami spadły znów do minimum, ograniczając się często wyłącznie do obrotów akcjami Banku Polskiego; obroty temi akcjami na giełdzie warszawskiej wyniosły w 1932 r. ok. 80% obrotów ogólnych akcjami.

Obroty i kursy akcji na giełdach polskich w 1932 r. w porównaniu z 2 latami poprzednimi przedstawia szczegółowo następujące zestawienie:

	1930	1931	1932
O b r o t y (fys. zł)¹⁾			
Ogółem:	19 590	15 147	8 748
Górnictwo	669	234	122
Przemysł	5 365	3 017	1 605
w tem:			
mineralny	264	165	23
metalowy	2 312	851	694
maszynowy i elektr.	1 277	659	472
chemiczny	196	258	67
włókienniczy	0	0	—
drzewny	0	—	—
spożywczy	1 154	435	306
Handel i transport	76	15	0
Banki	13 480	11 881	7 021
w tem:			
Bank Polski	12 288	11 528	6 992

¹⁾ Na giełdzie warszawskiej.

K u r s y

7 akcji przemysłowych (wskaźnik: 1928 = 100)			
styczeń	54·7	36·1	17·8
wrzesień	41·2	21·5	21·4
grudzień	40·1	19·5	18·8
Bank Polski			
styczeń			102·6
wrzesień		112·3	90·0
grudzień		105·0	87·3

Jak widzimy, obroty akcjami handlowymi i transportowymi zupełnie zanikły, obroty akcjami górniczo-przemysłowymi kurczyły się bardzo silnie, w 1932 r. spadając blisko do połowy sumy z 1931 r., a tylko akcje bankowe w 1932 r. obniżyły się stosunkowo nieznacznie, a dopiero w 1932 r. — silniej, ale i to słabiej niż w innych grupach. Z akcji przemysłowych najmniej skurczyły się obroty akcjami przedsiębiorstw: metalowych, maszynowo-elektrotechnicznych i spożywczych.

Kursy akcji w I połowie 1932 r. gwałtownie spadały, na początku II półrocza podniosły się, poczem od września spadały, nie tracąc jednak naogół całej zwyżki lipcowo-sierpniowej.

Obroty papierami procentowymi, po wzroście w 1930 r., obniżyły się i w 1931 r. i w 1932 r., ale stosunkowo nie tak znacznie. W 1931 r. od II połowy i przez I półrocze 1932 r. po reperkusjach zaburzeń finansowych zagranicą poprzednia poprawa rynku papierów wartościowych, będąca objawem upłynienia okresu depresji — załamała się: obroty kurczyły się, kursy spadały. Dopiero na początku II półrocza 1932 r. wraz z ogólnym ożywieniem na giełdach przychodził wzrost obrotów i kursów, który jednak załamuje się we wrześniu. Następnie w październiku pewną poprawę na rynku lokacyjnym wywołuje niżka stopy dyskontowej Banku Polskiego. Lecz znów ujawnienie projektu ustawy o obniżeniu oprocentowania wywołało znaczny spadek kursów papierów procentowych — oczywiście, tylko objętych tą ustawą.

Obroty poszczególnych rodzajów papierów procentowych w 1932 r. w zestawieniu z 2 latami poprzednimi przedstawiają się następująco (w milijn. zł):

	1930	1931	1932
O b r o t y o g ó ł e m	104·2	92·8	84·7
Giełda warszawska			
Papiery procentowe ogółem	89·0	79·2	76·3
Pożyczki państwowe	37·5	30·2	44·3
Listy zastawne i obligacje:			
banków państwowych	9·6	7·6	7·0
samorządowe	1·0	1·4	0·5
prywatne	40·9	40·1	24·5

Jak widzimy, obroty pożyczkami państwowymi w 1932 r. znacznie wzmożyły się i stanowią obecnie większą część obrotów papierami procentowymi na giełdach. Zwiększa dało się w r. ub. zauważyć wzmoczone zainteresowanie i obroty polskimi pożyczkami zagranicznymi. Silnie spadły w 1932 r. obroty listami zastawnymi i obligacjami samorządowymi i prywatnymi — w dużej mierze naskutek spadku kursów. Wogóle, odmienne kształtowanie się kursów było poważną przyczyną zmian w ustosunkowaniu się sum obrotów poszczególnymi rodzajami papierów na giełdach.

Kursy ważniejszych papierów procentowych kształtowały się na giełdzie warszawskiej w 1932 r. następująco (w %-ach nominalu — przeciętne kursy tygodniowe):

P o z y c z k i:	Styczeń 1932	Wrzesień 1932	Styczeń 1933
3% premowa b do- włana	80·44 ÷ 84·47	75·55 ÷ 77·75	82·68 ÷ 86·49
4% premjowa dola- rowa	54·29 ÷ 55·91	108·79 ÷ 109·51	122·00 ÷ 127·86
4% premjowa inwe- stycyjna		97·31 ÷ 107·53	102·47 ÷ 103·90
7% stabilizacyjna 1927 r.	51·98 ÷ 54·95	52·86 ÷ 56·04	54·76 ÷ 57·23
5% konwersyjna 1924 r.		37·00 ÷ 40·35	41·19 ÷ 42·71
Listy zastawne:			
8% B. G. K.	94·00	94·00	94·00
8% P. B. R.	94·00	94·00	94·00
8% Tow. Kred. m. W.	63·25 ÷ 63·42	58·38 ÷ 60·99	44·57 ÷ 45·19
4% Tow. Kred. Ziem.	40·73 ÷ 41·94	38·33 ÷ 39·28	36·63 ÷ 37·94

Rentowność papierów procentowych — na podstawie kursów giełdy warszawskiej — przedstawiała się w 1932 r. następująco (w %):

	Styczeń 1932	Wrzesień 1932	Styczeń 1933
Pożyczki państwowe:			
przeciętna	17:34	18:17	16:59
w walucie krajowej	21:52	22:78	20:44
w walucie obcej	13:16	13:56	12:73
Listy zastawne:			
I kategorii	14:06	15:13	
II kategorii ¹⁾	15:71	17:79	

Jak wspominaliśmy wyżej i jak to widać było z przytoczonych zestawień, główną rolę wśród giełd polskich odgrywa giełda warszawska; giełdy prowincjonalne jeszcze stosunkowo największy udział mają w obrotach papierami procentowymi, a szczególnie mały udział w obrotach walutowych. W miarę postępów kryzysu udział giełd prowincjonalnych malał, bo obroty na nich stały się spadały, gdy na giełdzie warszawskiej wzrastały przez lata 1930—1931. Poza giełdą warszawską poważniejsze obroty odbywają się jeszcze na giełdzie poznańskiej i — ale już o połowę mniejsze — na giełdzie łódzkiej.

Podział poszczególnych rodzajów obrotów na giełdę warszawską i prowincjonalne ilustruje następujące zestawienie (w mln. zł):

	1931	1932
Waluty:		
giełda warszawska	891.4	587.4
giełdy prowincjonalne	5.1	2.8
Akcje:		
giełda warszawska	15.1	8.7
giełdy prowincjonalne	1.7	1.1
Papiery procentowe:		
giełda warszawska	79.2	76.3
giełdy prowincjonalne	13.6	8.4
Ogółem obroty:		
giełda warszawska	985.8	672.5
giełdy prowincjonalne	20.4	12.2
Poznań	13.2	7.2
Łódź	5.2	3.5
Kraków	0.7	0.6
Lwów	1.0	0.3
Wilno	0.3	0.6

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 20 do 25 marca 1933 r.

— Na rynku w alut minął okres sprawozdawczy przy tendencji słabszej — większość kursów wykazuje w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego niżki, naogół niezbyt wielkie. Nieznaczną poprawę uzyskały jedynie dolary, bez mianw pozostał kurs koron czeskosłowackich, niżej zaś cenione były funty szterlingi, franki francuskie i szwajcarskie, belgi, liry włoskie, floreny holenderskie, guldeny gdańskie oraz korony szwedzkie (jak i w okresie poprzednim o 1.05 na 100 koronach).

Zapotrzebowanie na dolary gotówkowe było nadal niezbyt wielkie; w obrotach prywatnych kurs ich wykazuje dalszą poprawę — do 8.875 za \$ 1.

Wysokość dziennego zapotrzebowania walut uległa w okresie sprawozdawczym dość znacznemu zmniejszeniu.

	Kurs najwyż- szy	Kurs najniż- szy	Kurs w dn. 25/III
Dolary St. Zjedn. \$ 1	8.918	8.89	8.918
" " " " teleg. \$ 1	8.927	8.90	8.925
Funty szterlingi £ 1	30.78	30.53	30.60
Franki francuskie 100 fr.	35.09	35.03	35.07
Franki szwajcarskie 100 fr.	172.70	172.20	172.30
Belgi 100 blg.	124.55	124.50	124.50
Korony czeskosłowackie 100 kor.	26.48	26.46	26.47
Liry włoskie 100 lir.	46.00	45.90	45.90
Floreny holenderskie 100 fl.	360.00	359.50	359.80
Guldeny gdańskie 100 guld.	174.45	174.25	—
Korony szwedzkie 100 kor.	162.20	163.20	162.20

¹⁾ Towarzystw kredytowych miast prowincjonalnych (oprócz Łodzi).

Niezbyt jasna sytuacja polityczna w Europie odbiła się ujemnie na jej giełdach; na giełdzie stołecznej panowała dla papierów lokacyjnych państwowych tendencja słabsza, nie przynosząc jednak naogół poważniejszych różnic kursowych w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego; 3% Pożyczka Budowlana straciła 0.65, 4% Pożyczka Dolarowa i 4% Pożyczka Inwestycyjna — sztuki po 0.50, 5% Pożyczka Konwersyjna 0.75%, 5% Pożyczka Konwersyjna Kolejowa 0.25%, 6% Pożyczka Dolarowa 3% oraz 7% Pożyczka Stabilizacyjna 1.62%. Bez zmiany pozostały kursy 4% Pożyczki Inwestycyjnej — serje, 10% Pożyczki Kolejowej oraz listów zastawnych i obligacji banków państwowych.

Dział listów zastawnych cieszył się w okresie sprawozdawczym nadal niewielkim tylko zainteresowaniem; mocniejszą tendencję miały 4% i 4½% L. Z. T-wa Kredytowego Ziemińskiego, uzyskując wyżkę po 1.75%, mocniej również kształtował się kurs 4½% L. Z. T-wa Kredytowego m. Warszawy (plus 1%), natomiast także 5% oraz 8% listy zastawne zniżkowały (o 1% i 0.62%). Listami prowincjonalnymi interesowano się znacznie mniej; 8% L. Z. T-wa Kredytowego m. Częstochowy oraz także listy zastawne m. Łodzi poniosły niewielkie straty, natomiast 10% L. Z. T-wa Kredytowego m. Siedlec odzyskały część strat, poniesionych w okresie poprzednim, zwyżkując o 1.5%.

Dział obligacji był w okresie sprawozdawczym zupełnie zaniedbany.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs naj- wyższy	Kurs naj- niższy	Kurs w dn. 25/III
3% Pożyczka Budowlana	zł w zł. 50	42.00	41.00	41.25
4% " Dolarowa	\$ 5	55.25	54.25	54.50
4% " Inwestycyjna	zł w zł. 100	106.00	104.50	105.00
4% " " serje	zł w zł. 100	111.50	111.00	111.25
				-111.50
				w % nominalu
5% " Konwersyjna	zł	43.75	43.00	43.00
5½% " Konwers. Kol.	zł	38.25	38.00	38.25
6% " Dolarowa	\$	57.00	55.75	55.75
				-56.00
7% " Stabilizacyjna ¹⁾	\$	57.50	55.88	56.00
				-56.25
				-55.88
10% " Kolejowa	fr. w zł.	104.50	104.00	104.00
7% L. Z. Państ. Banku Roln.	zł w zł. 1927	83.25	83.25	83.25
8% " " " " " "	zł w zł. 1927	94.00	94.00	94.00
7% " Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83.25	83.25	83.25
8% " " " " " "	zł w zł. 1924	94.00	94.00	94.00
7% Obl. Kom. B-ku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83.25	83.25	83.25
8% " " " " " "	zł w zł. 1924	94.00	94.00	94.00
8% " Bud. " " " " "	zł w zł. 1927	93.00	93.00	—
4% L. Z. T-wa Kred. Ziems.	zł	32.00	32.00	—
4½% " " " " " "	zł	40.50	38.50	—
4% " " " " " m. Warszawy	zł	46.50	46.50	—
5% " " " " " "	zł	50.00	50.00	—
8% " " " " " "	zł	42.50	41.25	41.63
8% " " " " " Częstochowy	zł	37.50	37.00	37.00
8% " " " " " Łodzi	zł	39.25	38.50	—
10% " " " " " Siedlec	zł	31.00	31.00	—

ZŁOTY ZAGRANICĄ

1933	Gdańsk ¹⁾	Berlin ²⁾	Wiedeń ²⁾	Paryż ²⁾	Zurych ²⁾
20/III	57.27 ÷ 57.39	47.05 ÷ 47.25	—	285.00	58.00
21/ "	—	—	—	—	—
22/ "	57.36 ÷ 57.48	47.05 ÷ 47.25	—	285.50	—
23/ "	57.38 ÷ 57.50	" "	—	—	—
24/ "	—	" "	—	285.00	58.125
25/ "	57.31 ÷ 57.42	" "	—	"	58.00
1933	Londyn ³⁾	Praga ²⁾	New York ²⁾	Amsterdam ²⁾	
20/III	30.50	—	—	—	—
21/ "	30.37	—	—	—	—
22/ "	30.50	—	—	—	—
23/ "	"	—	—	—	—
24/ "	"	—	—	—	—
25/ "	"	—	—	—	—

¹⁾ Z wyłączeniem transzy francuskiej.

²⁾ Za zł 100.

³⁾ Za £ 1.

**POŻYCZKI POLSKIE
NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH¹⁾**

	6÷11/III	13÷18/III	20÷25/III
	(maksimum—minimum—ultimo; w nawiasach obroty)		
New-York 6½ dolarowa 1920		57—56½—56½ (7 000)	56—54—54 (32 000)
8½ Dillon. 1925		66½—65½—66 (67 000)	66½—63½—63½ (185 000)
7½ stabilizac. 1927		56½—55½—56½ (94 000)	56½—54½—54½ (133 000)
7½ Warszawy 1928		38½—38—38 (6 000)	38—37½—37½ (38 000)
7½ Śląska 1928		43½—42½—43½ (22 000)	43—43—43 (34 000)
London 7½ stabilizac. 1927	82:11—80:61 —81:11	79:07—75:07 —77:07	78:92—75:92 —77:92
Zurych 7½ stabilizac. 1927	56:50—56:00 —56:00	57:00—56:00 —56:50	—
Paryz 7½ stabilizac. 1927	—	—	—
Medjolan 7½ włoska 1924	97:00—96:00 —96:60 (300)	97:00—96:40 —96:70 (200)	96:50—96:50 —96:50

giełda nieczynna

Z BANKU POLSKIEGO

STAN RACHUNKÓW BANKU POLSKIEGO W DN. 20 MARCA 1933 R.

— Druga dekada marca przyniosła w bieżących obrotach walutowych Banku nadwyżkę sprzedaży nad zakupem 3-krotnie większą niż I dekada. Nadwyżka ta znalazła akurat wyrównanie w dopływie jednoczesnym dewiz ze specjalnych tytułów, mianowicie z tytułu operacji kredytowych Banku Polskiego, lecz jednocześnie doszedł odpływ walut ze specjalnej pozycji zakupionych w I dekadzie marca banknotów dolarowych na r/k Skarbu Państwa. W rezultacie deficyt walutowy wyniósł 6 miljn., rozkładając się na: rezerwy walutowe, wchodzące w skład pokrycia obiegu biletów bankowych i natychmiast płatnych zobowiązań, które skurczyły się o 20 miljn. (z 241 miljn. do 220 miljn.), oraz rezerwy walutowe, niezaliczone do tego pokrycia, które zmniejszyły się o 39 miljn. (z 620 miljn. do 581 miljn.). Skup walut skurczył się w II dekadzie w stosunku do I dekady o 1/3; w zakresie skupu zanotować należy dalszy dopływ walut z tytułu funduszków dla kolei Śląsk—Gdynia (10 miljn.) oraz dopływ banknotów dolarowych za 47 miljn. Sprzedaż walut pozostała w II dekadzie na tym samym prawie poziomie, co w I dekadzie, choć zapotrzebowanie urzędów (głównie na cele obsługi pożyczek zagranicznych) podniosło się z 2½ miljn. do 6½ miljn.

Skup złota, dokonywany stale przez oddziały Banku, wyniósł w II dekadzie marca zaledwie 003 miljn. Dzięki temu zapas złota, znajdującego się w skarbcu Banku, podniósł się w dekadzie sprawozdawczej z 29177 miljn. do 2918 miljn. Zapas zaś złota, znajdującego się zagranicą, pozostał w dalszym ciągu niezmienny w wys. 2217 miljn.

Zmiany w stanie rezerw złoto-walutowych, stanowiących pokrycie obiegu biletów i natychmiast płatnych zobowiązań Banku, w pierwszych 2 dekadach marca r. b. ilustruje następujące zestawienie (w tys. zł):

	28/II	10/III	20/III
Złoto	513 416	513 482	513 515
Waluty i dewizy netto . .	18 833	24 061	22 014
Razem:	532 249	537 543	535 529

¹⁾ Kursy — w %-ach nominalu; obroty — w jednostkach walutowych danego kraju (we Włoszech — w tysiącach).

W stosunku do sumy obiegu banknotów i natychmiast płatnych zobowiązań powyższe pokrycie złoto-walutowe stanowiło w dn. 20/III 4723%, gdy w dn. 10/III 4665% i w dn. 28/II 4625% (pokrycie przewidziane w statucie — 40%). Pokrycie samem złotem wynosiło: w dn. 20/III 4528%, w dn. 10/III 4156%, w dn. 28/II 4461% (pokrycie statutowe — 30%). Pokrycie złotem w dn. 20/III r. b. było bardzo nieznacznie niższe niż przed rokiem, t. j. dn. 20/III 1932 r. (4528% — wobec 4629%).

Wzrost procentu pokrycia w II dekadzie marca — mimo lekkiego spadku sumy pokrycia (rezerw złoto-walutowych) — tłumaczy się jednoczesnym zmniejszeniem się sumy obiegu biletów bankowych i natychmiast płatnych zobowiązań, mianowicie z 11524 miljn. do 11340 miljn.

Właściwie skurczył się, jak zwykle w środku miesiąca, tylko jeden składnik tej sumy — obieg biletów Banku, mianowicie z 10057 miljn. do 9834 miljn., podczas gdy drugi składnik — natychmiast płatne zobowiązania — wykazał lekki wzrost, podnosząc się z 1467 miljn. do 1506 miljn.

Wzrost zobowiązań jednak prawie nie dotyczy lokat na rachunkach żywych, które niemal nie uległy zmianie, zwiększając się zaledwie z 1231 miljn. do 1236 miljn., lecz w lwiej części — pozycji „różne rachunki”, która wykazała wzrost salda z 235 miljn. do 270 miljn.

W zakresie lokat żywych — pozostałości na rachunkach prywatnych pozostały w II dekadzie marca w sumie niezmiennione 1210 miljn., a zwiększyły się jedynie pozostałości na rachunkach kas państwowych — z 21 miljn. do 26 miljn.

Spadek obiegu biletów Banku w II dekadzie marca o 223 miljn., t. j. o ok. 2%, odpowiadał mniej więcej niższe obiegu w analogicznych dekadach poprzednich miesięcy r. b. (w II dekadzie lutego o 239 miljn., w II dekadzie stycznia o 261 miljn.). Doprowadził on obieg do poziomu jednak dość znacznie wyższego niż przed miesiącem, t. j. dn. 20/II, kiedy obieg stanowił 9546 miljn., natomiast bardzo poważnie niższego niż przed rokiem (dn. 20/III 1930 r.), kiedy obieg wynosił 10765 miljn. (objaw deflacyjnej depresji gospodarczej). Spadek obiegu w dekadzie sprawozdawczej stanowił tylko w bardzo drobnej mierze odpowiednik wzrostu lokat żywych, a był związany głównie z odpływem dewiz z rezerw Banku oraz z wzrostem zobowiązań na specjalnych rachunkach.

Ruch kredytów Banku nie wywarł na kształtowanie się obiegu prawie żadnego wpływu, bo był minimalny. Portfel weksli krajowych (t. j. suma kredytów dyskontowych wykorzystanych) wykazał — odmiennie niż to zwykle bywa w środku miesiąca — lekki wzrost, mianowicie o 11 miljn.; pożyczki zastawowe (terminowe i w rachunku otwartym) nieznacznie natomiast skurczyły się — o 02 miljn.; lekkiej wyższe uległ portfel weksli zagranicznych (głównie z tytułu eksportu), stanowiący część rezerw walutowych Banku nie należących do pokrycia, mianowicie o 03 miljn. W porównaniu ze stanem przed rokiem, t. j. w dn. 20/III 1932 r., kredyty dyskontowe banku wykazują zniżkę o 1026 miljn., zastawowe o 155 miljn., a weksle zagraniczne o 587 miljn.

Co do innych — poza kredytami — pozycji bankowego pokrycia obiegu, to wykazują one w II dekadzie marca lekki spadek: zapas monet srebrnych i bilonu, przyjętych przez Bank na własność, o 02 miljn. i zapas papierów procentowych własnych o 01 miljn. — z wyjątkiem długu Skarbu Państwa (na poczet bezprocentowego kredytu, przewidzianego statutem), który pozostał w dalszym ciągu niezmienny w wys. 90 miljn.

Całe bankowe pokrycie obiegu banknotów przedstawiało się następująco (w tys. zł):

	28/II	10/III	20/III
Weksle	546 755	540 517	541 269
Weksle zagraniczne	38 407	37 408	37 723
Polskie monety srebrne i bilon	47 791	49 287	49 097
Pożyczki, zabezpieczone zastawami	102 261	100 926	100 771
Papiery proc. własne	11 596	11 867	11 803
Dług Skarbu Państwa	90 000	90 000	90 000
Razem:	836 809	830 006	831 023

Obieg bilonu zmniejszył się w II dekadzie marca w stopniu znacznie silniejszym niż obieg biletów Banku Polskiego, bo o przeszło 4%, mianowicie z 3135 miljn. do 3004 miljn. Na sumę tę składa się: 1) obieg monet srebrnych (10-, 5-, 2- i 1-złotowych) w wys. 2107 miljn. (w dn. 10/III 2188 miljn.), w tem 10-złotówek za 856 miljn. (876 miljn.) i 5-złotówek za 907 miljn. (953 miljn.), 2) obieg bilonu niklowego i brązowego w wys. 897 miljn. (w dn. 10/III 948 miljn.). W ciągu okresu miesięcznego — od dn. 20/II r. b. — obieg bilonowy wzrósł o 73 miljn.

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

PLAN KEYNEsa

Można się zgadzać lub nie zgadzać z wielu rzeczami, które mówił i pisał John Maynard Keynes, ale niesposób niedoceniać oryginalności sądów i bystrości umysłu tego czołowego brytyjskiego ekonomisty. Z tem większem zainteresowaniem też zwrócono powszechną uwagę na jego ostatnie wywody, zawarte najprzód w londyńskich „Times” z dn. 13-16. III r. b., a następnie w broszurze p. t. „The Means to Prosperity”. Nic dziwnego: kiedy w piątym roku kryzysu i trzecim bezprzykładnego chaosu w międzynarodowych stosunkach gospodarczych J. M. Keynes zabiera głos w sprawie środków, wiodących do dobrobytu, nie można się jego opiniami nie zainteresować.

Całość wywodów Keynesa rozpada się wyraźnie zupełnie na 2 zasadnicze grupy zagadnień, rozróżnianych zresztą przez samego autora w krótkim wstępie jako „nasze własne sprawy wewnętrzne” i „możliwości konferencji światowej”. Keynes stawia tezę, iż „zdeklarowaną polityką rządu jest podniesienie cen”. I zastanawia się, jak Anglja ma to zrobić. Keynes wypowiada się przede wszystkim przeciwko polityce podnoszenia cen towarów przez sztuczne ograniczanie ich podaży. Twierdzi on, iż mimo sporadycznych wyników pozytywnych ten sposób jest „gorzej niż bezcelowy”, gdyż ogranicza dochody producentów tych towarów, których podaż zostaje ograniczona. Jedyną drogą podniesienia cen ogółu towarów — powiada on — jest „zwiększenie wydatków na nie szybciej, niż ich podaż dostaje się na rynek”. Wydatki te mogą być zwiększone tylko przez przeznaczenie ze strony konsumentów na zakup większej części dochodów niż dotychczas albo przez powiększenie tą czy inną drogą ich siły nabywczej. Keynes powtarza tu starą swą teorię przeciwko oszczędzaniu w okresie kryzysu, ale nie wierzy w praktyczne skutki tej tezy, molywując to przede wszystkim zwiększeniem ciężarów podatkowych. Dlatego też pozostaje mu tylko zwiększenie siły nabywczej. To znów może stać się albo przez wyżkę płac albo przez poprawę bilansu handlowego (większa część wydatków bieżących płynie jako dochód producenta rodzimego). Oczywiście, Keynes wypowiada się całkowicie przeciwko polityce restrykcji w dziedzinie handlu zagranicznego. Poprawianie bilansu handlowego jednego państwa — powiada on — powoduje pogarszanie się bilansu drugiego państwa. W rezultacie dla zwiększenia siły nabywczej pozostaje tylko powiększenie owych „loan-expenditures”, czyli wydatków na zatrudnienie, i to „throughout the world” — na całym świecie. Czyli, jak to się mówi, „nakręcanie konjunktury”. Keynes zwraca uwagę na konieczne zachowanie kolejności zarządzeń, które mogą ułatwić to zadanie.

A więc, popierwsze, tani i obfity kredyt bankowy. Możliwe to jest tylko wówczas, kiedy bank emisyjny jest „uwolniony od obaw” przez posiadanie odpowiedniego zapasu międzynarodowego pieniądza. Tu — zjawujemy znów skok w dziedzinę „złota” ze wszystkimi znanymi „brytyjskimi” tezami w tej dziedzinie (odstąpienie od parytetu złota, obniżenia stopy pokrycia w bankach emisyjnych i t. d.). Ale Keynes sam uznaje, iż „we wczesnej fazie poprawy niewiele wydatków na zatrudnienie może być sfinansowanych przez krótkoterminowy kredyt bankowy”. Jego właściwa rola zaczyna się dopiero później, kiedy konjunktura pocznie zdecydowanie iść w górę. Dlatego też drugie stadium będzie fazą niskiego oprocentowania długoterminowego kredytu „dla wszystkich odpowiednio zdrowych kredytobiorców”. Tu jest pole do działania dla banków emisyjnych i rządów przez konwersję „open market policy”, równowagę budżetową, uznaną powszechnie przez opinię publiczną, i t. d.

I z dumą stwierdza Keynes, iż jedyna Anglja doszła do owego drugiego stadium, mimo to, iż jeszcze niedawno dla Francji i Stanów Zjednoczonych wydawało się to o wiele łatwiejszem.

Ale to jeszcze nie wszystko. Keynes zdaje sobie sprawę, iż właściwe „nakręcenie konjunktury” polega na czemś innym. „Przedsiębiorstwa, p wiada on, nie będą dążyły do rozwinięcia się, dopóki nie zwiększą się zyski...”. Aby przełamać ten nastrój psychiczny, głos musi mieć rząd. On tylko potrafi „rozerwać to błędne koło”. Powiadają niektórzy cynicy, iż rząd tylko w czasie wojny staje się prawdziwym motorem dla interesów. W czasie pokoju ogranicza się do półśrodków. Jest nieśmiały. Keynes gorąco wzywa rząd do energii w tej dziedzinie. „Nietrudno zrozumieć, iż 100 000 domów jest narodowym posiadaniem, podczas gdy miljon bezrobotnych stanowi narodowe obciążenie”.

I teraz następuje właściwe „clou” dowodzenia. Jak przeprowadzić tego rodzaju „nakręcenie konjunktury” na całym świecie? Tutaj Keynes występuje z konkretnymi wnioskami w obliczu przyszłej światowej konferencji gospodarczej i finansowej. Zwiększenie wydatków na zatrudnienie w skali światowej widzi on, mianowicie, w trzech następujących sposobach:

1. — Pierwszy i najbardziej oczywisty — to pożyczki ze strony krajów silnych finansowo dla krajów słabszych finansowo. Ale niema nadziei, aby ten sposób (do którego, zdaniem Keynesa, kiedyś się jeszcze powróci) w obecnym okresie miał szanse powodzenia. Ani nie uczynią tego rządy, „ani niesłuszne byłoby oczekiwać, aby prywatni inwestujący brali na siebie nowe ryzyka tego rodzaju; te, które wzięli poprzednio, zakończyły się tak fatalnie.”

2. — Drugi sposób — to „nakręcanie konjunktury” w krajach silnych finansowo, ale ze względu nietyle na sprawy wewnętrzne tych krajów, ile... dla sfinansowania zwiększonych importów z krajów słabszych, przez co uzyskuje się z kolei wzmocnienie pozycji i tych silniejszych, dla których kraje słabsze gospodarczo przedstawiają zawsze rynki zbytu. Keynes uważa, iż lepiej finansować dodatkowy wywóz z państw dłużniczych niż w dalszym ciągu iść wobec nich drogą pożyczek, powiększając jeszcze międzynarodowe zadłużenie.

3. — Ale wszystkie te projekty — to środki zaradcze, „ilościowy efekt których jest beznadziejnie nieproporcjonalny do zagadnienia podniesienia cen światowych”. Odpowiednim do tego środkiem może być tylko zmniejszenie obciążeń podatkowych i zwiększone wydatki na zatrudnienie w szeregu różnych krajów. Ważna jest, zdaniem Keynesa, owa równoczesność powiększenia wydatków na zatrudnienie, gdyż inaczej każde państwo, podwyższając u siebie w ten sposób sztucznie poziom cen, będzie obawiało się nacisku na swój bilans handlowy. „Powszechna akcja nie kryje w sobie niebezpieczeństw”.

Podchodząc w ten sposób do zadań światowej konferencji ekonomicznej, widzi je Keynes w spowodowaniu swego rodzaju wspólnej akcji, która mogłaby usunąć obawy banków emisyjnych i osłabić napór na ich rezerwy, czy też obawę i wycekiwanie na ten napór. „Nie można, powiada on, akcją międzynarodową „napoić koni”. Ale można „zaopatrzyć je w wodę”. Pojenie samo jest już ich „prywatną sprawą”.

Innymi słowy, konferencja światowa nie powinna zajmować się żadnymi sprawami polityki handlowej (cłami, kontyngentami i t. d.), które w gruncie rzeczy są tylko objawami, nie zaś przyczynami napięcia w wymianie międzynarodowej. Będzie na nie czas po załatwieniu spraw zasadniczych. Oczywiście, sprawy

długów wojennych muszą być uregulowane przedewszystkiem. Ale potem? Keynes wybiera z pośród różnych projektów, podobnych jeden do drugiego, „po wielu osobistych rozmowach i zapożyczaniu pomysłów od innych” plan, który uważa za „najlepszy”. Plan Keynesa wygląda, jak następuje.

Chodzi o zwiększenie rezerw pieniądza międzynarodowego. I to na następujących warunkach:

1. — Tworzy się instytucja międzynarodowa dla emitowania bonów, opiewających na złoto, a których wartość wyrażona będzie w zawartości złota amerykańskiego dolara.

2. — Bonów tych emitować się będzie co najwyżej za \$ 5 miljard., i każdy kraj będzie mógł je otrzymać wzamian za równowartość swych bonów złotych — do wysokości kwoty maksymalnej, przeznaczonej dla każdego kraju.

3. — Ile każdy kraj otrzymałby tych bonów? Otóż, tutaj Keynes stawia problemat istotnie oryginalnie. Powiada on, iż kwota, wyznaczona dla każdego kraju, odpowiadaćby musiała ilości posiadanej przez ten kraj złota, ale nie w chwili obecnej, a w pewnym okresie „normalnym” — np. w końcu 1928 r. W każdym razie kwota nie mogłaby dla nikogo przekraczać \$ 450 miljard., a dla krajów, gdzie podstawą waluty jest srebro, oraz dla innych szczegółowych wypadków mogłyby być czynione wyjątki.

Według obliczeń Keynesa przypadłoby w ten sposób na W. Brytanię, Stany Zjedn., Francję, Niemcy, Hiszpanję, Argentynę i Japonię — po \$ 450 miljard. bonów, na Włochy — \$ 266 miljard., na Holandję — \$ 175 miljard. i t. d. i t. d. Polska w tym spisie figuruje z kwotą \$ 70 miljard. (co — nawiasem mówiąc — zupełnie nie odpowiada naszemu zapasowi złota w końcu 1928 r.).

4. — Każdy rząd zobowiązuje się przeprowadzić ustawę, według której owe bony złote mają być przyjmowane jako równoważnik złota, z tem jednak, iż nie miałyby one wchodzić do obiegu, a pozostawałyby w skarbcu państwowym i banku emisyjnym jako rezerwy na pokrycie krajowej emisji banknotów.

5. — Instytucja, emitująca bony, miałaby kierownictwo, złożone z przedstawicieli rządów (wzgl. upoważnionych przedstawicieli banków emisyjnych) z prawem głosu w proporcji do kwot, uzyskanych przez dane państwo.

6. — Bony byłyby oprocentowane i możnaby było je spłacać w każdej chwili. Procenty zatrzymywane byłyby w złocie jako fundusz gwarancyjny. Istniałaby poza tem pewna odpowiedzialność rządów za straty instytucji emitującej — w proporcji do kwot każdego państwa.

7. — Wreszcie kierownictwo instytucji emisyjnej mogłoby zmieniać zarówno kwotę emisji, jak i oprocentowanie bonów, w celu uniknięcia podniesienia się poziomu cen powyżej pewnego określonego limitu — pomiędzy obecnym poziomem a poziomem z 1928 r., a więc np. przeciętnego poziomu z 1930 r.

Tyle — sama treść projektu Keynesa. Proponowana emisja ma więc tak zabezpieczyć światowe banki emisyjne, aby nie obawiały się już rozpocząć zwiększenia wydatków na zatrudnienie, a w ten sposób podnieść ceny i zwalczyć hezrobocie. Ale Keynes spodziewa się przy tej sposobności osiągnąć cały szereg innych celów ubocznych.

Spodziewa się on, mianowicie, iż przyjęcie tego projektu spowodowałoby zniesienie ograniczeń dewizowych, zamieniłoby doraźne układy z wierzycielami (Stillhalteabkommen) na ostateczne projekty stopniowej likwidacji zadłużenia, zniesienie ceł i kontyngentów, ustanowionych dla obcych bilansów handlowych, a nie dla prowadzenia stałej polityki narodowej (Ottawa), otwarcie silniejszych rynków finansowych dla emisji zagranicznych i t. d. i t. d.

Każdy kraj — powiada Keynes — zużyłby dodatkową możliwość emisji na podkładzie swej kwoty bonów na coś innego. Jeden — spłacałby swe zadłużenie zagraniczne, inny — odbudowałby równowagę budżetową, jeszcze inny zająłby się

kredytem handlowym lub konwersją i t. d. Ale wszystkie one, działając w ten sposób, szłyby z punktu widzenia sanacji gospodarczej świata we właściwym kierunku.

Jest w projekcie Keynesa jeszcze jedno „ale”. Chodzi o tę „barbarzyńską relikwię”, jaką w niedawnych jeszcze wywodach Keynesa było... złoto. Znane są poglądy ekonomisty tego na kwestję waluty złotej i indeksowej. Tutaj jednakże sam Keynes musi przyznać, iż stworzenie przez bony równoważnika dla złota zmusza przedewszystkiem do tego, aby waluta każdego kraju, korzystającego z bonów, znajdowała się w ściśle oznaczonym stosunku do złota. Innymi słowy — zmusza do powrotu do złotej waluty. Tego rodzaju pogląd Keynesa — i to w tej chwili, kiedy — jak sam mówi — Rząd angielski ustalił takie warunki stabilizacji funta, „które sam chyba uznaje za niemożliwe do spełnienia”, to jeszcze jedna sensacja tej całej enuncjacji.

Keynes proponuje stabilizację walut de facto, a więc utrzymanie kursów walut przez stałe interwencje banków emisyjnych przy zachowaniu maksimum 5% marży wahań kursowych; de facto a nie de jure — dlatego, gdyż Keynes widzi możliwość zmiany od czasu do czasu parytetu — na wzór stopy procentowej. W ten sposób chce on usunąć tę wielką troskę angielskiej ekonomji, którą stanowi niepewność co do kursu, na którym należałoby stabilizować funta szterlingów w okresie tak niskich cen, jak obecne. Chodzi o tę właśnie możliwość „utrzymania na stałe pewnej możności stopniowego przystosowywania warunków krajowych do międzynarodowych”.

Na poparcie swego planu w opinji angielskiej Keynes podnosi, iż wypełnia on właśnie jeden z warunków, pod którymi Rząd brytyjski stwierdził gotowość powrotu W. Brytanji do waluty złotej, a mianowicie ten, który mówi o „słuszniejszym” rozdziale złota na kuli ziemskiej.

Ale i tu Keynes idzie dalej. Twierdzi on, mianowicie, iż obecnie, kiedy świat posiada doświadczenie ostatnich lat kryzysu, kiedy najsilniejsze ośrodki finansowe odczuły na własnej skórze, jak szybkim przekształceniem ulegać może bilans płatniczy w okresie kryzysu, obecnie nie wystarczyłoby nawet zalecany ze strony angielskiej od tak dawna „sprawiedliwy” podział zapasów złota na kuli ziemskiej. Dziś „potrzebujemy o wiele większe, bezwzględnie biorąc, sumy pieniądza rezerwowego dla podtrzymania pewnego określonego poziomu cen światowych, niż ten, który był potrzebny przed ostatnimi uderzeniami w kredyt międzynarodowy”. Wprawdzie — powiada Keynes — nie będzie to potrzeba stała, ale w chwili obecnej istnieje ona i, co więcej, musi być zaspokojona, zanim będziemy mogli oczekiwać zmiany nastroju nieufności w bankach emisyjnych, umożliwiającej zwiększenie wydatków na zatrudnienie i podniesienie przez to cen światowych. Dlatego też uważa on swój plan za „niezbędny warunek odbudowy światowej” i stawia go wyżej od projektów (tak popularnych w Anglii) porzucenia przez wszystkie państwa parytetu złota, gdyż wzmocniłoby to jeszcze silniej sytuację tych krajów, które posiadają już obecnie wielkie rezerwy tego kruszcu, a do których — dodajmy od siebie — Anglja nie należy.

Nie będziemy na tem miejscu prowadzić polemiki z wywodami i planem Keynesa. Chcemy tylko temu oryginalnemu i pełnemu polotu (przyznajmy to) planowi przeciwstawić następujących kilka słów, które raport ekspertów, przygotowujących konferencję światową, poświęca zagadnieniu „nakręcania konjunkturny”:

„Zwiększenie się istotnego popytu — tak, jak je przewidujemy — winno być przedewszystkiem skutkiem zwiększenia się zaufania do powszechnej struktury gospodarczej i finansowej. Skoro publiczność spostrzeże się, iż władze polityczne i finansowe starają się iść po linii, która pozwala mieć nadzieję, iż w końcu nastąpi poprawa, prawdopodobne jest, iż szybko zareaguje, powracając do normalnego życia gospodarczego. Pozwalamy sobie sugerować — powiadają eksperci — iż powszechne

przyjęcie polityki, wskazanej w niniejszym raporcie, polityki, która ma na celu odbudowę walut na zdrowej podstawie, odbudowę finansów, większą swobodę w ruchu towarów i przyjęcie pewnej liczby zarządzeń natychmiastowych, stwierdzających praktyczne zastosowanie tej polityki — stanowiłoby decydujący krok ku powrotowi do zaufania".

Te kilka słów w najogólniejszej formie wyrażają ideologię wprost przeciwną niż doskonale wypracowane teoretycznie i subtelne rozumowanie P.J.M. Keynesa. I, być może, nie mamy racji, ale bardziej przypadają nam do przekonania.

Dr. T. Ł.

SPADEK SPOŻYCIA ŚWIATOWEGO

Przy badaniu obecnego kryzysu bardzo ciekawym przyczynkiem do wyjaśnienia przyczyn wstrząsu całego szeregu dziedzin gospodarki społecznej, są badania nad spożyciem.

Wojna światowa spowodowała pauperyzację społeczeństw. Po wojnie zabrano się do odrestaurowania gospodarki społecznej, i produkcja doszła prawie do norm przedwojennych, a w wielu wypadkach nawet przekroczyła je. Zapotrzebowanie jednak powoli malało, aż zmalało tak dalece, że okazał się — nawet pomimo znacznego przyrostu ludności — przerost produkcji w stosunku do zapotrzebowania efektywnej ludności.

Zmniejszenie spożycia ze szczególniejszą siłą wystąpiło w dziedzinie artykułów spożywczych, a więc: mięsa, mleka, zboża i t. p. Dla przykładu przytaczamy zestawienie konsumpcji zbóż chlebowych w niektórych krajach Europy i w Stanach Zjedn. (w kg na mieszkańca):

	1909/10 ÷ 1913/14	1923	1929	1930	1931
Pszenica					
Anglja	162	171	162	148	.
Belgia	228	239	200	178	.
Francja	223	176	200	195	193
Jugosławia	63	141	115	.
Niemcy	86	39	84	73	68
Polska	83	38	46	47	55
Stany Zjedn. Am.	146	125	134	121	.
Szwecja	70	38	116	102	.
Włochy	167	156	171	178	.
Żyto					
Anglja	0.5	.	.	.
Austria	72	71	83	80	.
Belgia	88	51	72	70	.
Czechosłowacja	74	110	102	.
Francja	30	24	18	19	.
Niemcy	145	85	114	110	108
Polska	111	148	160	164	177
Stany Zjedn. Am.	8	13	7	5	.
Szwecja	101	95	80	84	.
Włochy	4	3	4	4	.

Kraje, importujące zboże, cofnęły się w swojej konsumpcji żyta i pszenicy o kilkadziesiąt lat wstecz. Podobne spożycie pszenicy, jak w 1931 r. miały Anglja, Francja i Belgja w latach 1890 ÷ 1900, Niemcy — w latach 1880 ÷ 1890. Wzmogły naogół swoją konsumpcję zbóż w stosunku do konsumpcji przedwojennej tylko państwa, pokrywające swoje zapotrzebowanie wewnętrznym i mające tylko niewielki wywóz (np. Polska i Jugosławia).

Spadek konsumpcji płodów rolnych zaczyna się w 1928 r. ewentualnie 1929 r. i przejawiał się również i przy spożyciu tak taniego produktu, jak ziemniaki, które są pożywieniem przeważnie ludności biednej, szczególnie w krajach słabo zagospodarowanych.

Z innych artykułów spożywczych pochodzenia rolniczego pewną, choć nieznaczną, zniżkę spożycia wykazuje mięso. To pożywienie w Niemczech, na przykład, słabnąć zaczęło dopiero w 1932 r. (10.89 kg na głowę ludności w III kwartale 1932 r.). Do 1929 r. w Niemczech konsumpcja znów wzrastała i znalazła się w powyższym roku powyżej spożycia przedwojennego (51.60 kg na głowę ludności wobec 49.49 kg)

Inaczej nieco przedstawiają się zmiany w spożyciu cukru. W krajach zamożniejszych, jak: Belgja, Danja, Francja, Stany Zjednoczone Am., konsumpcja cukru w ostatnich 3 latach spadła dosyć znacznie — o kilkanaście do kilkudziesięciu procent. Kraje mniej zamożne, gdzie cukier jest używany prawie wyłącznie przez bogatsze sfery, spożycie cukru w dobie kryzysu obniżają już bardziej powoli; spadek tu wynosi zaledwie kilka procent. Spożycie cukru (w kg na 1 mieszkańca) ilustruje następujące zestawienie:

	1911 ÷ 1913	1920 ÷ 1924	1929	1930	1931
Anglja	36.7	30.9	47.3	40.0	.
Belgia	14.4	19.0	29.0	22.3	.
Danja	38.5	43.5	56.0	40.6	.
Francja	17.5	18.3	27.6	21.3	.
Niemcy	18.4	16.8	23.9	23.2	23.08
Polska	7.1	11.9	11.3	10.1
Stany Zjedn. Am.	37.0	45.2	48.3	36.1	.
Szwecja	24.7	30.1	33.5	31.1	.
Włochy	4.8	6.8	9.9	8.0	.

Spożycie artykułów kolonialnych — kawy, herbaty oraz ryżu, a więc towarów do Europy prawie wyłącznie importowanych, wzrosło silnie po wojnie i mało zmniejszyło się w okresie kryzysu (kraje kolonialne), w ostatnich jednak latach bardzo znacznie skurczyło się to spożycie w wielu krajach.

Konsumpcję artykułów kolonialnych w szeregu krajów europejskich i Stanach Zjedn. Am. przedstawia poniższe zestawienie (w kg na 1 mieszkańca):

	1911 ÷ 1913	1920 ÷ 1924	1929	1930	1931
Herbata					
Anglja	2.97	3.90	4.61	4.41	.
Danja	—	—	0.16	0.17	.
Niemcy	0.06	0.05	0.07	0.09	0.08
Polska	—	0.07	0.06	0.07	0.06
Stany Zjedn. Am.	0.44	0.39	0.33	0.33	—
Francja	0.04	0.03	0.04	0.04	—
Szwecja	—	—	0.06	0.06	—
Kawa					
Anglja	0.28	0.31	0.4	1.3	—
Belgia	4.31	5.13	4.8	4.2	—
Danja	5.39	6.44	7.2	6.0	—
Francja	2.84	4.13	4.1	3.2	—
Niemcy	2.59	0.85	2.24	2.38	2.41
Polska	—	0.22	0.3	0.3	0.25
Stany Zjedn. Am.	4.14	5.61	5.5	5.5	—
Szwecja	5.19	5.41	6.7	5.2	—
Włochy	0.79	1.13	1.11	0.9	—

	Ryż (w tys. q):						
	1901	1915	1921	1928	1929	1930	1931
Anglja	2 154	5 254	2 184	1 183	1 091	1 964	.
Danja	70	178	47	38	48	46	53
Szwecja	112	225	415	157	126	132	139
Niemcy	1 215	.	2 038	2 734	1 823	1 174	3 442
Belgia	475	.	482	453	385	471	526
Francja	752	1 950	1 463	1 757	1 608	1 609	2 562
Stany Zjedn. Am.	2 289	3 618	2 155	3 865	6 588	7 444	.
Polska	—	.	161	1 091	534	1 566	593

Zupełnie odmiennie przedstawia się konsumpcja produktów przemysłowych i surowców, używanych w przemyśle. Po wojnie konsumpcja spadła w stosunku do przedwojennej tylko w niewielu wypadkach, naogół zaś wzrosła. Dopiero ostatnie lata wykazały większy ogólny spadek konsumpcji w dziedzinie artykułów przemysłowych.

Dla charakterystyki poniżej przytoczymy konsumpcję mineralnych środków opałowych i surowego żelaza (w milionach tonn). Spożycie tych artykułów najlepiej mówi o rozwoju przemysłu po wojnie.

	Mineralne środki opałowe					
	1906	1914	1923	1929	1930	1931
Anglja	177.1	187.6	171.5	208.0	177.5	.
Belgia	21.0	.	28.3	38.0	36.0	.
Francja	51.8	46.3	69.5	96.7	93.4	.
Niemcy	191.8	229.9	200.1	321.8	273.4	236.4

Polska			24'8	33'0	26'6	23'1
Stany Zjedn. Am.	367'3	448'8	572'9	524'0	462'0	
Szwecja	4'2	5'4	4'7	7'0		
Włochy	7'7	10'5	10'2	15'0	13'0	
Żelazo surowe						
Anglja	8'7	8'5	7'0	7'4		
Belgia	2'0	3'0	3'8	4'0	3'4	
Francja	3'2	2'7	4'9	9'2	10'4	10'0
Niemcy	12'1	14'0	7'6	—	13'1	9'6
Polska				0'7	0'5	0'4
Stany Zjedn. Am.	26'2	23'7	41'5	43'5		

Wzrost konsumpcji surowki żelaznej jest znacznie szybszy niż konsumpcji węgla. Jedna Anglja wykazuje mniejsze ogólne spożycie żelaza surowego niż przed wojną; wówczas produkowała ona żelazo dla całego szeregu krajów pozaeuropejskich, a dziś te rynki się zamknęły — stąd mniejsza chłonność tego artykułu przez przemysł angielski. We Francji konsumpcja surowca żelaza silnie wzrosła: gdy przed wojną zużywano za ledwie 1'2 miljn. t, to po wojnie nawet w 1930 r. zużyto go 10'0 miljn. t.

O ile jednak sam przemysł się rozwija, odbudowując i rozbudowując swoje warsztaty pracy i urządzenia techniczne, o tyle ludność wskutek oszczędności i tezauryzacji zużywa coraz mniej artykułów przemysłowych, szczególnie tego rodzaju, które najczęściej znajdują ujścia wśród klas ubogich. Jako przykład powyższego można przytoczyć konsumpcję bawełny — pospolitego

surowca do wyrobu materiałów ubraniowych dla mas ludowych — tak miejskich, jak i wiejskich. W całym szeregu krajów konsumpcja bawełny wzrasta po wojnie tylko w pierwszych latach. W następnych zaczyna ona maleć tak szybko, że dziś znajduje się przeważnie poniżej spożycia z 1906 r., co ilustruje następujące zestawienie ilości konsumowanej bawełny (w tys. q):

	1906	1914	1923	1929	1930	1931
Anglja	7 992	7 473	5 647	6 629	5 159	4 574
Belgia	540	775	542	971	888	770
Dania	54	48	52	52	60	61
Francja	2 051	1 603	2 352	3 582	3 607	2 224
Niemcy	3 853	4 862	2 605	3 418	3 080	2 388
Polska	—	—	—	650	610	550
Stany Zjedn. Am.	11 281	13 805	14 118	—	—	12 081
Szwecja	207	180	188	217	234	235
Włochy	1 745	1 832	1 816	2 400	2 015	1 693

Spółcześnie, przebudowując po wojnie swoją produkcję, nie wzięły pod uwagę prądów oszczędnościowych i wzmagaającej się pauperyzacji mas, nie wzięły również dostatecznie pod uwagę nowych upodobań konsumentów. Odbudowano więc przemysł w Europie na modłę przedwojenną, stosując najlepsze urządzenia techniczne, by zwiększyć wydajność warsztatów. Staniała praca, lecz nie zawsze koszt produkcji. Masy ludności zmniejszyły swe zdolności nabywcze, które znalazły się w wyraźnej dysproporcji z rozbudowanymi siłami produkcyjnymi.

St. K.

KRONIKA ZAGRANICZNA

M. IN. NA PODSTAWIE RAPORTÓW I DONIESIEN POLSKICH PLACÓWEK ZAGRANICZNYCH

OGÓLNE

BUDOWNICTWO OKRĘTOWE W IV KWARTALE 1932 R. 1).

Według statystyki Lloyd's Register na stoczniach światowych w dn. 31/XII 1932 r. znajdowały się w budowie 203 statki handlowe o tonnażu powyżej 100 brt, liczące razem 765 720 brt.

W porównaniu ze stanem z dn. 30/IX r. ub. nastąpiło dalsze zmniejszenie się ilości budowanego tonnażu o 145 347 brt, przyczem zmalał także przeciętny tonnaż poszczególnych jednostek.

Objaw ten, niepomysłny dla przemysłu budowy okrętów, w kołach armatorów jest przyjmowany z zadowoleniem, gdyż łącznie z demontażem starszego tonnażu pozwoli wreszcie osiągnąć jaką taką równowagę pomiędzy popytem na tonnaż a jego poażą.

Zatrudnienie stoczni poszczególnych krajów w dn. 31/XII r. ub. przedstawiało się następująco:

	Ilość statków	Tonnaż
Belgia	3	4 860
Brazylja	1	125
Dania	9	20 785
Dominja bryt.	6	6 500
Estonja	1	120
Francja	25	101 675
Gdańsk	2	550
Japonja	15	63 345
Hiszpanja	9	33 412
Holandja	15	39 450
Litwa	2	950
Niemcy	32	80 310
Norwegja	7	10 195
Portugalia	1	400
Stany Zjedn. Am.	6	59 628
Szwecja	11	58 530
W. Brytania	50	225 497
Włochy	7	59 113
Urugwaj	1	275
Razem:	203	765 720

1) Dane za III kwartał 1932 r. — p. 50/1932, str. 1498.

Co się tyczy nowych zamówień, to w IV kwartale r. ub. ilość ich nieco wzrosła, mianowicie wynosiła 70 jednostek o 83 781 brt, z czego największe liczby przypadają na: Japonję — 23 225 t i Hiszpanję — 12 000 t.

Spuszczono na wodę w IV kwartale r. ub.: w W. Brytanji 21 jednostek o 39 403 t, w Niemczech 4 jednostki o 25 300 t, we Włoszech 1 statek o 12 426 t, Stanach Zjedn. Am. 4 statki o 34 200 t i we Francji 9 statków o 79 962 t. Gros ostatniej liczby stanowi największy na świecie francuski parowiec transatlantyczny „Normandie”. Ogółem w IV kwartale r. ub. spuszczono na wodę 58 jednostek o 213 241 brt w porównaniu do 53 jednostek o 193 208 brt, spuszczonych w ciągu kwartału poprzedniego.

Maszyn morskich w omawianym kwartale było w budowie 259 o łącznej mocy 924 847 KM, z czego na W. Brytanję przypada 59 maszyn o łącznej mocy 293 246 KM i na Francję 32 maszyny o łącznej mocy 208 280 KM.

S. K.

FRANCJA

SYTUACJA PRZEMYSŁU TURYSTYCZNEGO.

— Jedną z najpoważniejszych pozycji aktywnych francuskiego bilansu płatniczego stanowią wpływy z t. zw. przemysłu turystycznego, t. j. z tych wszystkich gałęzi francuskiej wytwórczości i handlu, które żyją i rozwijają się dzięki dochodom, ciągniętym z przyjazdów turystów zagranicznych. Przesilenie gospodarcze dało się szczególnie dotkliwie we znaki przemysłowi turystycznemu we Francji. Ogólna suma kapitałów, wpływających rok rocznie do Francji z tytułu dochodów turystycznych, oceniana była jeszcze w latach 1926 ÷ 1928 na 12 milj. fr. rocznie, w 1930 r. wynosiła ona jeszcze ok. 8 milj. fr., a w r. ub. spadła poniżej 4 milj. fr. Liczba turystów zagranicznych, zwiedza-

jących Francję, obniżyła się w r. ub. do 944 358 osób, podczas gdy w 1931 r. wynosiła jeszcze 1 542 285 osób.

Liczba turystów, przybyłych z Anglii, wynosiła w r. ub. 522 tys., z St. Zjedn. 143 tys., z Hiszpanji 120 tys., Belgii 41 tys., Szwajcarii 35 tys., Holandji 30 tys., republik połudn.-amerykańskich 20 tys., Niemiec 10 tys., Austrii 6'5 tys., z różnych państw 15 tys. Spadek liczby turystów jest najpoważniejszy dla W. Brytanji, gdyż liczba turystów angielskich zmniejszyła się z 870 do 522 tys. Równocześnie siła kupna tej zmniejszonej masy turystów zagranicznych poważnie spadła w zwi zku z przesileniem.

Propaganda turystyczna francuska prowadzi intensywną akcję w celu przeciwdziałania zmniejszeniu dopływu turystów. Narodowe Biuro Turystyczne prowadzi akcję propagandową za pośrednictwem agencji w Londynie, Genewie, Barcelonie i New-Yorku, oraz za pośrednictwem 17 biur, znajdujących się w głównych centrach światowych rekrutacji turystów (m. in. w Warszawie). O rozmiarach akcji propagandowej świadczy fakt, że waga materiału propagandowego, rozсланego w r. ub., wynosiła 77 tys. kg. Mimo to uskarżają się we Francji na niedostateczność akcji propagandowej.

Rok 1933 rozpoczyna się pod nieco pomysłniejszymi auspiciami. Nadzieje w tym kierunku budzi we Francji układ, zawarty z Niemcami, dzięki któremu turyści niemieccy będą w możności wywozić do Francji RM 700, zamiast RM 200, z prawem otrzymywania z kraju każdego miesiąca dalszej kwoty 3 000 fr. na osobę. Ponadto zawarta została konwencja turystyczna z Belgią, która pozwoli automobilistom belgijskim na cyrkulację po Francji przez 3 miesiące, bez ponoszenia żadnych opłat specjalnych. Również przemysł hotelowy uczynił znaczny wysiłek, obniżając przeciętnie ceny o ok. 30% w stosunku do lat poprzednich, niezależnie od kategorii zakładów.

Dr. B. Rm.

ANGLJA

DOCHÓD SPOŁECZNY Z ŻEGLUGI MORSKIEJ. — Doroczne sprawozdanie angielskiej Chamber of Shipping za rok 1932 wykazuje dalszy spadek dochodów z żeglugi morskiej.

Gdy dochód społeczny netto z tego źródła wynosił w 1930 r. £ 105 miljn., a w 1931 r. £ 80 miljn., to w r. ub. osiągnął on zaledwie £ 70 miljn.

Zniżka dochodów w ostatnim roku tłumaczy się głównie dalszym spadkiem stawek frachtowych, mniej korzystnymi warunkami odnajmu statków na czas, słabszymi wpływami z żeglugi pasażerskiej, oraz unieruchomieniem większej ilości tonnażu morskiego.

Do obliczenia wzięto pozycje następujące:

a) dochody statków brytyjskich z przewozu towarów pomiędzy portami obcymi a portami brytyjskimi, b) dochody z przewozu pasażerów, zamieszkałych poza granicami Zjednoczonego Królestwa, c) dochody z przewozu pasażerów i ładunków pomiędzy portami obcymi, d) dochody za różne usługi i świadczenia, oddane przez agencje brytyjskich towarzystw żeglugowych w portach obcych.

Z dochodu brutto, osiągniętego z wyżej wymienionych 4 pozycji, odjęto wydatki armatorów brytyjskich w portach obcych, dodano zaś wydatki obcych statków w portach Zjednoczonego Królestwa.

Warto zaznaczyć, że podczas gdy społeczny dochód z żeglugi morskiej w liczbach absolutnych wykazał w latach 1931 i 1932 dalsze zmniejszenie, to w stosunku do reszty brytyjskiego „eksportu niewidzialnego” wzrósł z 25,36% w 1930 r. do 26,31% w 1931 r. i do 27,45% w r. ub.

MANDŻURJA

CENTRALNY BANK EMISYJNY. — Nowe państwo mandżurskie ogłosiło w dn. 20. VI 1932 r. nowe prawo monetarne i przepisy, stwarzające centralny bank emisyjny.

Bank ten został otwarty z dniem 1/VII 1932 r. i otrzymał koncesję na 30 lat. Kapitał zakładowy, wynoszący Yen 30 miljn., podzielony został na 300 tys. akcji po Y 100, których połowę subskrybowało Państwo.

Bank ten, który jest jedynym w Mandżurji bankiem emisyjnym, powstał z 4 dawnych banków mandżurskich.

W statucie zasługuje na uwagę punkt, dotyczący składu rady administracyjnej. Rada jest kierowana przez gubernatora mandżurskiego i zastępcę gubernatora Japończyka. Poza tem w skład rady wchodzi 3 dyrektorów mandżurskich i 3 japońskich.

Stan monetarny w Mandżurji był opłakany. Dolar mukdeński spadł do $\frac{1}{250}$ poprzedniej swej wartości. Poza tem w państwie krążyły bilety różnego rodzaju, emitowane przez wszystkie banki.

Nowe prawo stwarza standard srebra, którego wartość ustalona jest w „yuan”, odpowiadającym 2391 g czystego srebra.

Pokrycie minimalne wynosi 30% i może zawierać złoto w sztabach lub srebro, obce dewizy i płynne depozyty w bankach zagranicznych.

Waluta srebrna została wybrana z uwagi na okoliczności, wynikające z sytuacji

monetarnej Japonji, oraz z uwagi na znaczne zapasy srebra w Mandżurji, które oceniane są na 10 miljn. dolarów srebrnych, co stanowi wartość 50% obecnego obiegu.

Sytuacja finansowa młodego państwa mandżurskiego nie jest łatwa do zanalizowania.

Raport Lyttona jest pod tym względem bardzo sceptyczny, jeśli chodzi o możliwości na przyszłość. Według niego budżet za r. b. będzie zamknięty 20 miljn. ynanów deficytu, który może być pokryty jedynie zaliczkami z banku emisyjnego.

Innego zdania są kierownicy banku, którzy w ostatnim raporcie wykazują, iż budżet ze 120 miljn. w dochodach zostanie zamknięty nadwyżką 15 miljn. ynan.

Trudno w tej chwili cośkolwiek wyrokować. W każdym razie Rząd wypracował program organizacji i uzdrowienia gospodarstwa kraju, co do którego nie można jeszcze wyrobić sobie należytego sądu. Według ostatnich wiadomości sytuacja ekonomiczna kraju zdaje się zmieniać na lepsze.

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH

METALE

ŻELAZO. — W I połowie marca rynek żelazny nie wykazywał żadnych wyraźniejszych znamion poprawy, znajdując się ciągle pod wpływem gospodarczych wydarzeń Ameryki i dużej niepewności politycznej w Europie. Jednakże pod koniec okresu sprawozdawczego ogólny nastrój nieco się poprawił, i ceny zaczęły wykazywać tendencję zwyżkową, nie dochodząc jednak jeszcze do ceny z końca poprzedniego okresu: notowano mianowicie żelazo sztabowe £ zł. 2.80 wobec uprzedniej ceny 2.90. Stan zamówień na rynku międzynarodowym przedstawiał się słabo. Ogólną uwagę w dalszym ciągu zajmowały sprawy tworzenia się międzynarodowego kartelu stali. Sporną sprawą były obecnie kompensaty za przekroczenie ogólnej kwoty wywozowej. Poza tem idą wyłożone prace nad utworzeniem biur sprzedaży, które mają powstawać stopniowo w ilości 9 w ciągu 6 miesięcy.

W poszczególnych krajach stan rynku żelaznego przedstawiał się następująco:

W Niemczech czas przedwyborczy odbił się bardzo ujemnie na stanie rynku wewnętrznego, który osłabł bardzo znacznie. Po przejściu jednak wyborów i uspokojeniu się wynikłej zawieruchy, rynek zaczął wykazywać wyraźny zwrot ku lepszemu, do czego, oczywiście, przyczyniła się konjunktura sezonowa, silnie dotąd hamowana przez niepokoję polityczne. Stan zatrudnienia hut dosyć znacznie się poprawił. W dziale półwytworów zatrudnienie było lepsze dzięki zamówieniom zagranicznym, jak również dzięki zwiększonemu zapotrzebowaniu własnemu. Poprawa dała się zauważyć w żelazie kształtowem. Stosunkowo najslabiej przedstawiały się obroty wewnętrzne w żelazie sztabowem. Rynek blach pozostawał nadal dosyć spokojny, najlepsze zatrudnienie miały blachy cienkie. Rynek na rury był ciągle słaby.

Ceny wewnętrzne wynosiły (w RM): surówka odlewn. Nr. III loco Oberhausen 69, kęsy 96'45, żelazo sztabowe 110, kształtowe 107 50, bednarka 127, uniwersalne 115'60, wszystko loco Oberhausen, blacha gruba 127'30 i średnia 130'90, blacha cienka zasadn. 144.

Interesy eksportowe rozwijały się lepiej, gdyż huty porzuciły swoją rezerwę, dzięki lekkiemu podniesieniu się ceny rynkowej; cena ta nie odpowiada jeszcze kosztom własnym hut, ponieważ jednak poprawił się rynek wewnętrzny, eksport okazał się możliwy nawet i przy tych cenach.

We Francji w dalszym ciągu położenie pozostawało bez wielkich zmian. Ożywienie wiosenne, jak dotąd, nie uwydatniło się wyraźniej; ponieważ przemysł budowlany nie daje znaków większej żywotności, zatrudnienie w dziale żelaza budowlanego pozostawało ciągle słabe. W dziale żelaza sztabowego i bednarki portfele hut zaopatrzone są dosyć słabo. Natomiast w dziale blachy rynek wykazywał dosyć duży ruch. O podniesieniu cen wewnętrznych słyhać ciągle, choć narazie huty nie robią trudności przy sprzedaży po cenach dotychczasowych, które wynosiły: surówka fosforowa Nr. 3 PL 180 ÷ 220 fr., kęsy 345 fr. tomas, i 405 fr. mart., żelazo sztabowe 530 fr. tomas, i 605 fr. martenowskie, bednarka 460 do 580 fr. tomas, i 580 ÷ 700 fr. marten., blacha 680 fr. tomas, i 750 fr. marten. — wszystko ceny zasadnicze loco huta wschodnia.

W Belgji panował przez cały prawie okres sprawozdawczy wyraźny zaścój, który ustąpił dopiero w ostatnich dniach dzięki dosyć nieoczekiwanemu napływowi obstalunków częściowo z państw skandynawskich, częściowo ze wschodniej Azji i z innych. Nastrój na rynku jest naogół dobry, a podtrzymuje go bliski już wznowienie kartelu stalowego. Ostatnio notowano następujące ceny: żelazo sztabowe £ złot. 2.76 do 2.80, bednarka gorąco walcowana 3.12.6, kęsy 2.0.0, belki normalne 2.4.0, z szerokimi bokami 2.5.0, typ angielski 2.5.6.

W Anglii sytuacja pozostawała bez wielkich zmian, choć pod koniec okresu sprawozdawczego nastąpiło lekkie polepszenie zarówno w zamówieniach krajowych, jak i zagranicznych. W dziale surówki położenie pozostaje bez zmiany; w Cleveland cała wytwórność znajduje zbyt, i zapasy zmniejszają się. W Midland zbyt jest bardziej ożywiony. W dziale półwytworów kontynent jest prawie wyeliminowany, gdyż nowe interesy nie są już zawierane, a nadchodzi jedynie partje z dawniejszych zamówień. W wytworach gotowych ciężkie walcownie są dobrze zatrudnione dzięki morskim obstalunkom. Daje się odczuwać brak żelastwa, którego cena wykazuje tendencję zwyżkową.

Ceny wywozowe żelaza w większych wytwórcach europejskich: Anglii, Belgji wraz z Luksemburkiem i Francji — w £ zł. l.o.b. port — notowane były w dn. 16 marca 1933 r., jak następuje:

	Wielka Brytania	Belgia i Luksemburg	Francja
Surówka:			
odlewn. Nr. III (2'5-3'0% Si)	za 1 016 kg	za 1 000 kg	1.18.0 1.18.0

tomasowska	—	1.17.0	—
hematytowa	—	—	—
ferromangan	—	—	—
Półwytwór:			
kęsy	—	2. 0.6	2. 0.0
platyny	—	2. 1.6	2. 1.0
Wytwory gotowe:			
żelazo sztabowe	—	2. 8.0	2. 7.6
belki	—	2. 5.6	2. 5.0
katowniki	—	2. 6.5	2. 6.0
blacha okrętowa,			
rezervoarowat.p.	—	—	—
szyny stalowe	—	5.10.0	5.10.0
bednarka	—	3.12.6	3.12.6
drut-walcówka	—	4.10.0	4.10.0
blacha tomasowska	—	3.14.0	3.14.0
blacha czarna			
(24 gąge)	—	—	—
drut ocynk.	—	6. 5.6	6. 5.6
gwoździe druc.	—	5.10.0	5.10.0

METALE NIEŻELAZNE. — Na rynku metali nieżelaznych I połowa marca przeszła pod wpływem finansowych wydarzeń Stanów Zjedn., tak że nawet polityczne wypadki Europy zeszły jak gdyby na plan drugi. Trudności finansowe Stanów i chwilowe zachwianie się dolara wywołały na rynku metali efekt wprost przeciwny, niżby należało się spodziewać, a mianowicie silne ożywienie na rynku, co znów pociągnęło za sobą wzrost cen. Początkowo otwarcie banków w Ameryce powiększyło tylko ogólny pęd ku metalom. Wkrótce jednak, bo już pod koniec okresu sprawozdawczego, sytuacja radykalnie się zmieniła: zainteresowanie metalami znikło, i ceny zaczęły spadać. Pomimo to jednak utrzymały się one na poziomie wyraźnie wyższym niż przedtem.

Położenie na rynkach poszczególnych metali przedstawiało się w okresie sprawozdawczym w następujący sposób:

Na rynku miedzi, może silniej niż na innych, odbiły się wydarzenia amerykańskie, to też i cena, która na początku miesiąca nie przekraczała 5 cts za lb, doszła w czasie zwwyżki do 5.75 cts, później spadła do 5.25 cts. Na ożywienie rynku poza powyższą przyczyną wpłynęły również dosyć znaczne zakupy, poczynione w Ameryce i wysłane w ostatnim tygodniu do Europy dla fabrykacji amunicji.

Rynek cynny wykazywał zupełnie analogiczne usposobienie, jak i rynek miedzi, tylko, jak zwykle, w silniejszym stopniu. Poza przyczyną ogólną, wyżej wskazaną, działały tu jeszcze warunki swoiste. W ostatnich miesiącach wykazane było znaczne przekroczenie wysyłki cyny w stanach malajskich, obiecywane zaś środki zaradcze nie zostały przedsięwzięte. Obecnie dopiero nadeszły wiadomości, że w miesiącach kwiecień — czerwiec zostanie tam przeprowadzone ograniczenie dozwolonej produkcji o 25%. Przyczyniło się to do bardziej optymistycznego nastroju na rynku; z drugiej strony należy zaznaczyć, że zatrudnienie głównych konsumujących przemysłów: automobilowego i blachy białej jest słabe.

Rynek cynkowy poddał się również wpływowi wydarzeń amerykańskich i po krachu bankowym wykazał dosyć znaczne ożywienie i wzrost ceny. Po wyjaśnieniu się sytuacji cena cynku obniżyła się, lecz stosunkowo do innych metali znacznie mniej. Usposobienie ogólne na rynku było dobre. Sprawa uregulowania kartelu cynkowego jest omawiana w dalszym ciągu. Dn. 10/IV ma odbyć się w Brukseli zebranie europejskich członków kartelu, gdzie będzie omawiany statut kartelu, umożliwiający przedłużenie go na dwa lata, t. j. do lipca 1935 r.

Rynek ołowiu podlegał dosyć silnym wahaniom. Położenie statystyczne ołowiu ciągle nie jest dobre.

Ruch cen poszczególnych metali przedstawiał się, jak następuje (pierwsza liczba oznacza transakcje kasowe, druga — terminowe): miedź standard zyskała w cenie $\frac{7}{16}$, wzgl. $\frac{3}{8}$, miedź elektrolityczna również podrożała o $\frac{1}{16}$, rafinowana zaś zamknęła swoje saldo na zero. Cyna wykazała wzrost o $\frac{2}{8}$, wzgl. $\frac{2}{3}$. Ołów zyskał przy obu rodzajach transakcji po $\frac{3}{16}$. Cynk podrożał o $\frac{15}{16}$, wzgl. $\frac{9}{16}$. Nikiel przy sprzedaży krajowej stracił $\frac{5}{16}$, przy zagranicznej zaś pozostał bez zmiany. Srebro przy obu transakcjach zyskało $\frac{7}{16}$ d na uncji. Złoto straciło 9 d na uncji. Inne metale zmian nie wykazały.

W poniższym zestawieniu podane są ceny wymienionych metali — w £ za 1016 kg z wyjątkiem: blachy białej, która notowana jest w sh za skrzynkę o 112 arkuszach o wym. 20" X 14" X 0.24 mm.

platyny — w £ za uncję, złota — w sh za uncję i srebra — w d za uncję:

Metal	Poprzed. Okres sprawozdawczy			
	okres ultimo	maksy. mum	mini-mum	ulti-mo
Miedź:				
standard:				
kasa	27 $\frac{1}{8}$ -28	29 $\frac{1}{4}$	27 $\frac{1}{8}$	28 $\frac{3}{16}$ - $\frac{3}{8}$
term.	28 $\frac{3}{16}$ - $\frac{3}{4}$	29 $\frac{1}{2}$	27 $\frac{1}{16}$	28 $\frac{3}{16}$ - $\frac{3}{8}$
elektrol.	31 $\frac{3}{4}$ -32 $\frac{1}{4}$	34 $\frac{1}{2}$	30 $\frac{3}{4}$	33 $\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{2}$
rafinow.	30-31 $\frac{1}{4}$	32 $\frac{1}{2}$	29 $\frac{1}{2}$	30 $\frac{1}{2}$ -31 $\frac{1}{4}$
Cyna:				
kasa	146 $\frac{3}{8}$ - $\frac{3}{4}$	150 $\frac{1}{8}$	145 $\frac{1}{8}$	148 $\frac{7}{8}$ -149
term.	146 $\frac{7}{8}$ -147	150 $\frac{3}{4}$	146 $\frac{1}{4}$	149 $\frac{3}{8}$ - $\frac{1}{2}$
Ołów:				
kasa	10 $\frac{3}{8}$	11 $\frac{1}{4}$	10 $\frac{1}{4}$	10 $\frac{9}{16}$
term.	10 $\frac{9}{16}$	11 $\frac{3}{8}$	10 $\frac{9}{16}$	10 $\frac{3}{4}$
Cynk:				
kasa	14	15 $\frac{1}{8}$	14	14 $\frac{15}{16}$
term.	14 $\frac{1}{2}$	15 $\frac{1}{8}$	14 $\frac{3}{16}$	14 $\frac{13}{16}$
Glin:				
dla kraju	100	100	100	100
" zaogr.	—	—	—	—
Nikiel:				
dla kraju	245-250	250	240	240-245
" zaogr.	\$ 37-38	\$ 38	\$ 37	\$ 37-38
Blacha				
biała	15 $\frac{3}{4}$ -16 $\frac{1}{4}$	16 $\frac{1}{4}$	15 $\frac{3}{4}$	15 $\frac{3}{4}$ -16 $\frac{1}{4}$
Platyna				
"Spong"	7	7	7	7
Srebro:				
kasa	17 $\frac{1}{8}$	18 $\frac{7}{16}$	17	17 $\frac{9}{16}$
term.	17 $\frac{3}{16}$	18 $\frac{9}{16}$	17 $\frac{1}{16}$	17 $\frac{5}{8}$
Złoto	121.2	121.7 $\frac{1}{2}$	119.2 $\frac{1}{2}$	120.3

Na rynku starych metali ożywienia nie było żadnego. Ceny utrzymały się na dawnym poziomie. Zapotrzebowanie było bardzo małe, ale też i dostawa nie była duża. Ceny hurtowe za 100 kg wynosiły w Berlinie — w RM dn. 15/III (w nawiasie ceny uprzednie): miedź 41 ÷ 42 (41 ÷ 42), brąz 34 ÷ 35 (34 ÷ 35), mosiądz 31 ÷ 32 (31 ÷ 32), cynk 12 ÷ 13 (12 ÷ 13) i ołów 12 ÷ 13 (11 $\frac{1}{2}$ ÷ 12 $\frac{1}{2}$). We Francji analogiczne ceny loco Parvz — we fr. fr. dn. 10/III wynosiły: 170 (170), 160 (160), 125 (125), 85 (80) i 75 (75).

PRZEDRUK DOZWOLONY, LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:

ELEKTORALNA 2 (parter)

Telefony: 412-66 (Red.), 412-73 i 335-35 (Adm.), 11-92-68 (Druk.).

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu.

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA W KRAJU: kwartalnie — $\frac{1}{4}$ 15, półrocznie — $\frac{1}{2}$ 30, rocznie — 60; **ZAGRANICĄ:** kwartalnie — $\frac{1}{4}$ 25, półrocznie — $\frac{1}{2}$ 50, rocznie — 100.

CENY OGŁOSZEŃ HANDLOWYCH (przed tekstem) w zeszytach zwykłych: IV str. okładki $\frac{1}{4}$ 200; II i III str. okł. — $\frac{1}{4}$ 900; $\frac{1}{2}$ str. okł. — $\frac{1}{4}$ 500; str. zwycz.: 1 str. — $\frac{1}{4}$ 600, $\frac{1}{2}$ str. — 350, $\frac{1}{4}$ str. — $\frac{1}{4}$ 200, $\frac{1}{8}$ str. — $\frac{1}{4}$ 110. Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

CENY OBWIESZCZEŃ SPÓŁEK AKCYJNYCH (za tekstem): 1 str. — $\frac{1}{4}$ 200, $\frac{1}{2}$ str. — $\frac{1}{4}$ 110, $\frac{1}{3}$ str. — $\frac{1}{4}$ 80, $\frac{1}{4}$ str. — $\frac{1}{4}$ 70, $\frac{1}{6}$ str. — $\frac{1}{4}$ 55, $\frac{1}{8}$ str. — $\frac{1}{4}$ 40, $\frac{1}{16}$ str. — $\frac{1}{4}$ 20. Za ogłoszenia liczbowe, tabelaryczne, bilanse i t. p. do cen powyższych dolicza się 50%.

Redaktor naczelny: **CZESŁAW PECHE**

Redaktor: **WACŁAW SZURIG**

Sekretarz Redakcji: **BOHDAN WITWICKI**

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
PAWEŁ MICHALSKI

Redaktor działu rolniczego:
LEONARD KRAWULSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
JÓZEF GIEYSZTOR

Wydawca: Z upoważnienia **MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU** — Sp. Wyd. z ogr. odp. „**PRZEMYSŁ I HANDEL**”